

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА
СРЕДА НА ОБЩИНА ЛЕСИЧОВО
ЗА ПЕРИОДА 2021 - 2027 ГОДИНА**



Съдържание

1. Въведение	5
2. Законодателна рамка.....	10
2.1. Мерки по превенция в областта на околната среда	18
3. Обхват и цели на програмата	21
4. Ситуационен анализ на средата в контекста на въпросите по опазване на околната среда	22
4.1. Географско местоположение.....	22
4.2. Природни условия	23
4.3. Защитени територии и биоразнообразие в Община Лесичово	30
4.4. Риск и изменение на климата	37
4.5. Кратък социално-икономически анализ в контекста на въпросите по опазване на околната среда.....	38
5. Анализ на състоянието и динамиката на компонентите на околната среда	43
5.4. Атмосферен въздух.....	43
5.5. Води.....	51
5.6. Почви и нарушени терени	56
5.7. Защитени територии и биологично разнообразие	59
5.8. Гори	62
6. Анализ на факторите на въздействие върху околната среда	63
6.4. Отпадъци.....	63
6.5. Шум.....	72
6.6. Зелена система.....	74
6.7. Контрол на радиацията	75
7. Административен капацитет, администриране и публичност на дейностите по опазване на околната среда в община Лесичово	76

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

8. Финансови инструменти	77
9. SWOT Анализ	80
10. Визия, цели приоритети и мерки	86
11. План за действие	91
12. Система за мониторинг и контрол на Програмата за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 г.	101
13. Приложения.....	102

Използвани съкращения	
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ПООС	Програма за опазване на околната среда

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

ОПООС	Общинска програма за опазване на околната среда
ООН	Организация на обединените нации
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЦУР	Цели за устойчиво развитие
ЕС	Европейски съюз
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗВ	Закон за водите
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЛОТ	Закон за лова и опазване на дивеча
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗБР	Закон за биоразнообразието
ПМС	Постановление на министерски съвет
ДВ	Държавен вестник
ЗЗВВХВС	Закон за защита на вредното въздействие на химичните вещества и смеси
ЕО	Екологична оценка
КР	Комплексни разрешителни
НДТН	Най-добри налични техники
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
РИОВС	Регионална инспекция по околна среда и водите
БДС	Български държавен стандарт
НПО	Неправителствена организация
НЕМ	Национална екологична мрежа
ЗТ	Защитени територии
ВЕЦ	Водоелектроенергическа централа
ЗЕЕ	Закон за енергийната ефективност
КАВ	Качество на атмосферния въздух
РОУКАВ	Район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух
НСМКАВ	Национална система за мониторинг на атмосферния въздух
АИС	Автоматична измервателна система
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
ФПЧ	Фини прахови частици
ПАВ	Повърхностно активни вещества
СЗО	Световна здравна организация
НКВ	Насоки за качество на въздуха
ГС	Гранична стойност

ЦН	Целева форма
РН	Референтно ниво
СЧН	Средночасова норма
СДН	Средноденонощна норма
СГН	Средногодишна норма
ППН	Праг за предупреждение на населението
ИБР	Източнобеломорски район
БД	Басейнова дирекция
ООД	Дружество с ограничена отговорност
ТПДГС	Териториално поделение към Държавно горско стопанство
БШПС	Българо-швейцарска програма за сътрудничество
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
ТБО	Такса битов отпадък/Твърд битов отпадък
ОА	Общинска администрация
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води

1. Въведение

Общината е основната административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление, съгласно чл. 2, ал. 1 от Закона за местното самоуправление и местната администрация /ЗМСМА/. От ЗМСМА произтичат правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда. В чл. 17, ал. 1, т. 8 от ЗМСМА е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, в т.ч. в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси.

В контекста на гореизложеното чрез провеждането на целенасочена и комплексна екологична държавна и общинска политика може да се гарантира опазването на природните богатства на страната и осигуряването на здравословна околна среда за живот, труд и отдих на населението. В този смисъл задължителни елементи на политиката по опазване на околната среда са изграждането и усъвършенстването на законодателството и нормативната уредба и наличието на институции, осигуряващи постоянен контрол и оценка на състоянието на околната среда, вземане на управленчески решения и тяхната реализация.

Тъй като законоворите разпоредби в сферата на опазването на околната среда имат многопосочен характер, същите е редно да са подкрепени с конкретни форми на реализация. Именно изготвянето на настоящата Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 г. е предпоставка за интегритет на националните икономически и социални цели при прилагане на дейностите в тази област.

В исторически план за начало в създаването на Общинските програми за опазване на околната среда (ОПООС) се счита Първата конференция на министрите по околна среда през 1991г., на която е взето общо решение да се създаде Обща програма за опазване на околната среда за страните в Европа, която да послужи като рамка за по-добра координация на усилията за възстановяване и опазване на околната среда на национално и международно ниво.

Освен това Концепцията за устойчиво развитие, приета ООН за околна среда и развитие, в Рио де Жанейро през 1992г., формулира новите принципи за организиране на дейностите в обществото. Приетият план за действие на ООН „Дневен ред 21“, отрежда много важна роля на местните власти в процеса на вземане на решения за околната среда – те са най-близо до хората, най-близо до проблемите и в много случаи най-близо до решенията.

Програмата за опазване на околната среда на Община Лесичово ще обхваща седем годишен период – 2021 – 2027 г., като по този начин отговаря на изискванията за минимум три години, съгласно чл. 79, ал. 2 от ЗООС. Така описаният период на действие съответства и на периода на действие на Плана за интегрирано развитие на общината, като по този начин се гарантира интегритет на заложените мерки, които касаят опазването на околната среда.

Структурата и съдържанието на настоящата програма са изработени в съответствие с актуалните изисквания на Закона за опазване на околната среда /ЗООС/. ПООС се разработва на основание чл. 79, ал. 1 от ЗООС.

По смисъла на същия закон, както Националната стратегия за околна среда, така и общинските програми за околна среда са средство за постигане целите на Закона и се разработват в съответствие с принципите за опазване на околната среда по чл. 3 от ЗООС, а именно:

- **Устойчиво развитие:** В своята същност устойчивото развитие е постигане на баланс между социалните и екологичните принципи, като социално оправдано и екологосъобразно развитие.

Още през 1987 г. Световната комисия по околна среда и развитие изготвя доклад, наречен „Нашето бъдеще“. Според него устойчивото развитие е развитието, което „удовлетворява нуждите на настоящето, без да подлага на риск способността на бъдещите поколения да задоволят своите нужди“.

През 2015 г. от световните лидери е приета Програмата на ООН до 2030 г., в която е описана новата глобална рамка за устойчиво развитие и определя 17 цели за устойчиво развитие (ЦУР). Тя съставлява ангажимент за премахване на бедността и за постигане на устойчиво развитие до 2030 г. в световен мащаб, като се гарантира, че никой не е пренебрегнат.

ЦУР са балансирани между трите измерения на устойчивото развитие: икономическо, социално и екологично. Те имат конкретни измерения за следващите 15 години и са насочени към: човешкото достойнство, регионалната и глобалната стабилност, доброто състояние на планетата, справедливите и устойчиви общества, изграждането на проспериращи икономики и др.

Така описаните цели за устойчиво развитие (показани на фигурата по-долу) насърчават сближаването между страните от ЕС, вътре в обществата и с останалата част от света.



Източник: EU commission

- **Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве:** По отношение на човешкото здраве е важно да отбележим, че чистата околна среда е от съществено значение за човешкото здраве и благосъстояние. В същото време непосредствено заобикалящата ни среда може да бъде източник и на стресови фактори, например замърсяване на въздуха, шум, опасни химикали, които имат отрицателно въздействие върху здравето. В този смисъл човешкото здраве и благосъстояние са тясно свързани със състоянието на околната среда. Естествената среда с добро качество осигурява основни потребности, като чист въздух и вода, плодородна земя за производството на храни и енергийни и материални ресурси за производство.
- **Предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него:** При планирането и реализирането на дейности в околната среда би трябвало усилията да са насочени към превантивна дейност срещу евентуално замърсяване, а не да се

разчита на последващо ликвидиране на последиците. Опитът сочи, че след извършено замърсяване е много по-трудно и скъпо да се отстраняват вреди.

- **Участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда:** Процеса на демократизация на екологическото право се отдава все по-голямо значение на участието на обществеността при вземането на такива решения. По такъв начин ще се създадат условия за въвличане на гражданите и неправителствените организации в механизма на опазване на околната среда и по-точно при вземането на някои значими за обществото екологически решения, както и при осъществяването на контрол.
- **Информираност на гражданите за състоянието на околната среда:** Един изключително важен, но същевременно сложен и деликатен проблем в нашето съвремие. В основата на дейността на всички институции е редно да стои именно стремежът за по-широка информираност на гражданите за състоянието на околната среда. В глава втора на ЗООС е уреден доста подробно проблемът за информацията за околната среда, включително и за достъпа на гражданите до тази информация.
- **Замърсителят плаща за причинените вреди:** Това е общ правен принцип, приложен конкретно към правоотношенията на екологическото право. Той е закрепен нормативно и в чл. 170 от ЗООС, където е отбелязано, че който виновно причини другиму вреди от замърсяване или увреждане на околната среда, е длъжен да ги обезщети.
- **Съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие:** Съхраняването и опазването на екологическото равновесие в природата е изключително важно изискване за оцеляването на човечеството. Този принцип се базира на неразривната връзка между предметите, явленията и процесите в природата. Само комплексният подход при опазването на околната среда би дал възможност да се съхрани за бъдещите поколения биологичното разнообразие в природата.
- **Възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредените райони:** За да се осъществи това, би трябвало да се засили ролята на човешкия фактор като разумна целенасочена дейност за ликвидиране на последиците от замърсявания, както и провеждането на мероприятия за подобряване качеството на околната среда.

- **Предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях:** Този принцип в известен смисъл се дублира с принципа на предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него, въпреки, че тук се говори изрично само за чистите райони.
- **Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения:** Това е съществен проблем при провеждането на общата държавна политика в областта на опазването на околната среда. Ефективно интегриране може да се получи само при добър синхрон между централните и регионални органи на държавното управление.
- **Достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда:** По отношение на този принцип, трябва да отбележим, че изборът на съдебна защита при нарушаване на права във връзка с опазването на околната среда. Изрични разпоредби в това отношение се съдържат в чл. 27, чл. 160, ал. 4 и чл. 171 от ЗООС. Ако обаче се направи анализ на тези възможности излиза, че достъпът до правосъдие в посочените случаи все пак е непълен.

2. Законодателна рамка

На първо място що се отнася до законодателство е важно да споменем, че национално законодателство предвижда специфични видове нормативни, административни и инвестиционни мерки, в зависимост от секторния му обхват. Наред с това има и значителен брой хоризонтални мерки, касаещи въпросите на екологичното управление, които са изключително важни за постигане на една от най-значимите цели в съвременното управление на околната среда в Европа – интегрираното предотвратяване и контрол на замърсяване.

В тази връзка правото на ЕС се състои от три различни но взаимосвързани типа от законодателство, както следва:

- **„Първично законодателство“**, което включва Договорите за създаване на Европейските общности (Договорът от Маастрихт, 1992 г. за ЕС) и което е резултат от директните преговори между правителствата на държавите членки. Договорите, от своя страна, изискват последваща ратификация от националните параметри и очертават основните принципни положения, които

се доразвиват и регламентират в пълнота от т.н. „вторично законодателство“ – Директиви, Регулации, Решения.

- **„Вторично законодателство“**, е резултат от законотворческата дейност на институциите на ЕС и се издава въз основа на Договорите и доразвива и регламентира в пълнота установените в тях общи положения. Вторичното законодателство може да бъде под формата на:
- **Регулации** (Регламенти), които се прилагат директно и са обвързващи за Държавите членки, без да е необходимо те да пренасят техните разпоредби в своето национално законодателство;
 - **Директиви**, които обвързват държавите членки на ЕС по отношение на резултата, който трябва да бъде постигнат в определен срок, като оставят националните власти да изберат формата и метода за постигането му. Важно място в областта на околната среда заемат Рамковите директиви, Те поставят общи принципи, процедури и изисквания към законодателството на ЕС в различните сектори от областта на околната среда, на които трябва да отговарят всички останали директиви в съответната област;
 - **Решения**, които са задължителни за страните до които са адресирани (Държава членка, физическо или юридическо лице). Те също не изискват въвеждане в националното законодателство.

Министерство на околната среда и водите, в сътрудничество с други министерства, е разработило редица нормативни документи, хармонизиращи българското законодателство със съответните актове на законодателството на ЕС.

Във всички нормативни актове, приети през последните години, специално внимание се обръща на определянето на компетенциите, правата и задълженията на администрацията на централно, регионално и местно ниво за прилагането и налагането на изискванията, произтичащи от постиженията на правото на ЕС.

От своя страна българското законодателство по опазване на околната среда може условно да се раздели на общо (хоризонтално) и секторно (вертикално) законодателство.

Към хоризонталното законодателство могат да се отнесат Законът за опазване на околната среда (ЗООС), който с подзаконовите нормативни актове, е основен гарант за постигане на екологичните цели за устойчиво развитие. Той ревизира системата от екологични стандарти и въвежда принципите „Замърсителя плаща“, „Правото на обществеността да бъде информирано“ и „Превенция на замърсяването“.

Вертикалното законодателство обхваща секторите: Води; Въздух; Природа; Почви; Климат; Отпадъци и Превантивна дейност.

За целите на настоящата разработка са разгледани нормативните актове и документи, имащи отношение към Програмата, които са разгледани в секторите

„въздух“, „води“, „природа“, „почви“, „отпадъци“, „климат“, „шум“, „радиация“ и „превантивна дейност“.

Основен екологичен закон се явява **Закон за опазване на околната среда (ЗООС)**. Рамката на съвременното екологично законодателство в България се поставя от Закона за опазване на околната среда. Същият реализира системата от екологичните стандарти и въвежда принципите: „Замърсителят плаща“, „Правото на обществеността да бъде информирана“ и „Превенция на замърсяването“. Освен това законът урежда въпросите с опазването и ползването на компонентите на околната среда, процедурата по оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС), финансирането на дейностите, правта и задълженията на отговорните институции. Съгласно чл. 81 от ЗООС се оценява въздействието върху околната среда на планове, програми и на инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии или на техни изменения или разширения, при осъществяването, на които са възможни значителни въздействия върху околната среда.

Съгласно чл.79 ал. 1 от ЗООС, кметовете на общините разработват програми за опазване на околната среда в съответствие с указания на Министъра на околната среда и водите. Съгласно ал. (2), програмите по ал. (1) обхващат период на изпълнение не по-малък от 3 години. (3) Териториалните административни звена към съответните министерства и държавни агенции, които събират и разполагат с информация за околната среда, подпомагат разработването на програми чрез участие на своите експерти и предоставяне на информация. При разработването, попълването и актуализирането на програмите се привличат и представителите на неправителствени организации, на фирми и на браншови организации. (4) Програмите се приемат от общинските съвети, които контролират изпълнението им. (5) Кметът на общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата за околна среда, а при необходимост – и предложения за нейното допълване и актуализиране. (6) Отчетите по ал. 5 се представят за информация в РИОСВ.

Основните изисквания за опазване на околната средама респективно функциите на различните администрации, са въведени чрез следните секторни закони:

- ✓ Закон за опазване на околната среда (ЗООС);
- ✓ Закон за опазване чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ);
- ✓ Закон за управление на отпадъците (ЗУО);
- ✓ Закон за водите (ЗВ);
- ✓ Закон за защитените територии (ЗЗТ);
- ✓ Закон за лова и опазване на дивеча (ЗЛОД);
- ✓ Закон за защита вредното въздействие на химичните вещества и смеси;

- ✓ Закон за лечебните растения (ЗЛР);
- ✓ Закон за биологичното разнообразие (ЗБР);

Законодателната и нормативната уредби касаещи опазването на околната среда е доста обширна, като по-долу сме систематизирали основните документи по сектори на прилагане, както следва:

➤ **Хоризонтално законодателство**

- Закон за опазване на околната среда (ДВ, бр. 91/от 25.09.2002 г, посл. изм. и доп. ДВ бр. 21/12 Март 2021 г.);
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (изм. и доп. ДВ бр. 67 от 26.08.2019 г.);
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (изм. и доп. ДВ бр. 70 от 07.08.2020 г.);

➤ **Качество на въздуха**

- Закон за опазване чистотата на атмосферния въздух (обн. ДВ брой 45/28.05.1996 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 18 от 02.03.2021 г.). Прилага се към стационарните и подвижни източници на замърсяване. Урежда изисквания към емисии от източниците, към качеството на атмосферния въздух, изисквания към продукти и процеси, събиране и предоставяне на информация, санкции за нарушителите, задължения на държавата, общините, физическите и юридическите лица.
- Наредба №1/2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии;
- Наредба №6/1999 г. за реда и начина за измерване на емисиите от вредни вещества изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници;
- Наредба №7/1999 г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух;
- Наредба №10/2003 г. за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на серен диоксид, азотни оксиди и общ прах, изпускани в атмосферния въздух от големи горивни инсталации;
- Наредба №12/2010 г. за норми на серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух.

➤ **Управление на отпадъците**

- Закон за управление на отпадъците (доп. ДВ, бр. 19 от 05.03.2021 г.). Законът за управление на отпадъците урежда екологосъобразното управление на отпадъците като съвкупност от права, задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането им, както и

различни форми на контрол. Със ЗУО е въведена йерархия за управление на отпадъците с първи приоритет предотвратяване на образуването на отпадъците, следвано от оползотворяването им и на последно място екологосъобразното им обезвреждане. Законът регламентира задълженията на лицата, извършващи дейности по третиране и транспониране на отпадъците, въвежда изискване и за представяне на документи относно отчета и информацията за дейностите с отпадъци. Определени са контролните органи и обхвата на тяхната компетентност;

- Закон за ратификация на Базелската конвенция за контрол на трансграничния превоз на опасни отпадъци и тяхното третиране;
- Наредба №2 за класификация на отпадъците (обн. ДВ бр. 46 от 01.06.2018 г.);
- Наредба №4 за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци (изм. и доп. ДВ бр. 82/05.10.2018 г.);
- Наредба №7 за изискванията на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци;
- Наредба №6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (посл. изм. ДВ, бр. 13/07.02.2017 г.);
- Наредба №1/2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (изм. и доп. ДВ бр. 30/31.03.2020 г.);
- Наредба №7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията изисквани при депониране на отпадъци (посл. изм. ДВ бр. 7/20.01.2017 г.);
- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, приета с ПМС №20 от 25.01.2017 г.;
- Наредба за разделно събиране на биоотпадъците, приета с ПМС №275 от 06.12.2013 г.;
- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС 267 от 5.12.2017 г.;
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци, приета с ПМС №53 от 1999 г.;
- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки (изм. и доп., бр. 2 от 08.01.2021 г.);
- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства (посл. изм. и доп. ДВ бр. 60/20/07/018 г.);

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (изм. ДВ бр. 55 от 07.07.2017 г.);
- Наредба за батерии и акумулатори и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори, приета с ПМС №351 от 27.12.2012 г.
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти, приета с ПМС № 352 от 27.12.2012 г.;
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (изм. и доп. ДБ бр. 2 от 8 Януари 2021 г.);
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, приета с ПМС №221 от 14.09.2012 г. (посл. изм. и доп. ДВ бр. 2 от 08.01.2021 г.);

➤ **Качество на водите**

- Закон за водите (посл. изм. и доп. ДВ бр. 17 от 26.02.2021 г.). Определя условията за опазването и използването на водите и водните обекти. Основната му цел е осигуряване на единно и балансирано управление на водите в интерес на обществото, защита на здравето на населението и устойчивото развитие на страната;
- Наредба №1/10.10.2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води (посл. изм. и доп. ДВ бр.102/23.12.2016 г.);
- Наредба №1/11.04.2011 г. за мониторинг на водите (посл изм. и доп. ДВ бр. 20/15.03.2016 г.);
- Наредба №2 за опазване на водите от замърсяване с нитрити от земеделски източници;
- Наредба №2/08.06.2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точковите източници на замърсяване;
- Наредба №3/16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за профилактични, питейни и хигиенни нужди;
- Наредба №4 за изискванията към качеството на води, предназначени а обитаване от риби и черупкови организми (ДВ бр. 88/27.10.2000 г.);
- Наредба №5/30.05.2008 г. за управление качеството на водите за къпане (посл. изм. и доп. ДВ бр. 5/18.01.2013 г.);
- Наредба №6 за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водните обекти (посл. изм. и доп. ДВ бр. 24/23.03.2004 г.);

- Наредба №7/14.11.2000 г. за условията и реда за заустване на производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места;
- Наредба №9/2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели (посл. изм. и доп. ДВ бр.102/12.12.2014 г.);
- Наредба за реда и начина на оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието, приета с ПМС №201/04.08.2016 г.

➤ **Защита на природата**

Националното законодателство покрива опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на неговите компоненти, като фокуса е поставен основно върху опазването, отколкото върху устойчивото използване. Общите принципи и мерки за опазване на биологичното разнообразие са описани в ЗООС. Опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в страната е регламентирано в следните закони:

- Закон за биологичното разнообразие (посл. изм. ДВ бр.98/27.11.2018 г.);
- Закон за защитените територии (посл. изм. ДВ бр.1/03.01.2019 г.);
- Закон за лечебните растения (посл. изм. ДВ бр.96/01.12.2017 г.);
- Закон за лова и опазване на дивеча (посл. изм. ДВ бр.74/20.09.2019 г.);
- Закон за рибарството и аквакултурите (посл. изм. ДВ бр.98/13.12.2019 г.) и подзаконовите нормативни актове към тях;
- Наредба за условията и реда за разработване на планове за управление на защитени територии (посл. изм. и доп. ДВ бр.55/07.07.2017 г.);
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (посл. изм. и доп. ДВ бр.94/30.11.2012 г.);
- Наредба №2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от министъра на околната среда и водите;

➤ **Индустриално замърсяване и управление на риска**

Транспонирането на изискванията се осигурява от следните нормативни актове:

- Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (посл. изм. и доп. ДВ бр.58/18.07.2017 г.);
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (посл. изм. и доп. ДВ бр.67/23.08.2019 г.);
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (посл. изм. и доп. ДВ бр. 67/23.08.2019 г.);

- Наредба за условията и реда за определяне на отговорността на държавата и за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия при приватизация (посл. изм. и доп. ДВ бр.96/06.12.2011 г.);
- Наредба за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни (посл. изм. и доп. ДВ бр.67/23.08.2019 г.);

Във връзка с изложеното по-долу е важно да се отбележи, че на национално ниво успешно приключиха поетите ангажменти по отношение на транспониране на Европейското законодателство по химикалите и предотвратяването на големи промишлени аварии.

➤ **Химикали**

Обществените отношения в страната, свързани с контрола и управлението на химичните вещества и препарати, като фактор, който въздейства на околната среда и човешкото здраве, са регулирани в редица нормативни актове с различен ранг – закони, наредби, правилници и др.

- Закон за защита на вредното въздействие на химичните вещества и смеси (посл. изм. и доп. ДВ бр. 17/26.02.2019 г.). Той урежда условията и реда за пускането на пазара, търговията, вноса, износа и употребата на химични вещества и смеси, държавния контрол върху тях, както и правата и задълженията на физическите и юридическите лица, осъществяващи горепосочените дейности, с цел защита на здравето и живота на хората и опазване на околната среда и в съответствие с изискванията на европейското законодателство. ЗЗВВХВС създава правно основание за приемане на редица подзаконови нормативни актове по прилагането му.

➤ **Генетично модифицирани организми**

- Закон за генетично модифицирани организми (посл. изм. ДВ бр. 58 от 18.07.2017 г.);

➤ **Шум**

Контролът и управлението на шума, като фактор, който въздейства на околната среда и човешкото здраве, се регулират частично в редица, недостатъчно обвързани помежду си нормативни актове с различен ранг – от закон до ведомствени наредби и нормативи.

- Закон за защита от шума в околната среда (посл. изм. ДВ бр.60/30.07.2019 г.);
- Наредба №6/26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за

оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението;

- Наредба за съществените изисквания и оценяване съответствието на машини и съоръжения, които работят на открито, по отношение на шума, излъчван от тях във въздуха (посл. изм. ДВ бр.37/08.05.2007 г.);

➤ **Ядрена безопасност и защита от радиация**

С приемането на Закона за безопасно използване на ядрената енергия (посл. изм. ДВ бр. 17/25.02.2020 г.) се въвежда чл. 33 и чл. 37 от Договора Евратом и се позволява въвеждане в българското законодателство на достиженията на правото на ЕС в областта на ядрената безопасност и радиационна защита. Приети и влезли в сила са следните подзаконовни актове:

- Наредба за условията и реда за определяне на зони с особен статут около ядрени съоръжения и обекти с източници на йонизиращи лъчения, приета с ПМС №187/2004 г. (посл. изм. и доп. ДВ бр. 55/07.07.2017 г.);
- Наредба за основните норми на радиационна защита, приета с ПМС №190/2004 г. (обн. и доп. ДВ бр. 76/05.10.2012 г.);
- Наредба за радиационна защита при дейности с източници на йонизиращи лъчения, приета с ПМС 200/2004 г. (посл. изм. ДВ бр. 76/05.10.2012 г.).

2.1. Мерки по превенция в областта на околната среда

Оценка на въздействието върху околната среда за инвестиционни намерения:

В своята същност ОВОС е ключов инструмент за идентифициране на евентуалните въздействия върху околната среда и човешкото здраве от строителството и експлоатацията на инвестиционните предложения във всички отрасли на икономиката и развитието на инфраструктурата, на ранния етап от тяхното проучване и разработване, преди да е взето решение за реализацията им на конкретно място при съответната технология, начин на строителство и др. Резултатите от ОВОС трябва да бъдат взети предвид при проектирането, изграждането и експлоатацията на инвестиционните предложения.

Процедурата е въведена през 1991 г. със ЗООС, като същата е съобразена с Директива на ЕС (85/337/ЕЕС) и въвежда превантивната дейност, като основен принцип на управление на околната среда.

По отношение на ОВОС общините/кметствата са пряко ангажирани в процеса по оценка чрез провеждането на консултации със засегнатото население и общественост, и създаване на организация за провеждане на общественото обсъждане на доклада.

През последните години ОВОС се утвърди като важен инструмент за идентифициране на непреивмливите и неблагоприятни въздействия върху околната среда и мерките за тяхното предотвратяване или смекчаване. Тези цели се постигат чрез прилагането на систематичен анализ на предложената дейност по отношение на последствията върху съществуващата околна среда, като чрез промени в проекта могат да бъдат предвидени и отстранени неблагоприятните екологични въздействия.

Екологична оценка на планове и програми:

Екологичната оценка (ЕО) на планове и програми е друг превантивен инструмент за оценяване на евентуалните значителни въздействия върху околната среда в резултат от прилагането на планове и програми от интернационално, национално, регионално и местно равнище. Оценката се извършва едновременно с разработването им, т.е. подходът е към интегриране на процесите. Извършването на ЕО се съвместява изцяло с регламентираните национални процедури за изготвяне и одобряване на планове/програми, като органите, отговорни за одобряването им, трябва да се съобразят със становището/решението по ЕО.

Както споменахме, ОВОС и ЕО са инструменти за превантивен контрол, подпомагащи вземането на крайно решение за одобряване или отхвърляне съответно на инвестиционни предложения, планове и програми. Разликите между ОВОС и ЕО са свързани основно с вида на предмета на оценката.

Комплексни разрешителни:

Комплексните разрешителни (КР) са залегнали като процедура в България от 2002 год., която бе установена със Закона за опазване на околната среда (ЗООС), като основен инструмент за предотвратяване и контрол на замърсяване и контрол на замърсяването на околната среда, предизвикано от работата на определени промишлени инсталации.

Министърът на околната среда и водите или упълномощено от него лице е компетентен орган за издаването, преразглеждането, актуализацията и изменението на КР за инсталации и съоръжения в обхвата на ЗООС, поддръжка на информация за най-добри налични техники (НДНТ); поддръжка на информация за Методики за прилагане на НДНТ; методическо подпомагане на ИАОС и РИОСВ;

поддържане на регистър с данните от издаването, преразглеждането, актуализацията и изменението на КР; създаване и поддържане на база данни за емисионните норми за различните промишлени дейност, за които се издават КР.

От своя страна ИАОС отговаря за: изготвяне проектите за КР; поддържане публична информация за резултатите от изисквания с КР, мониторинг; изпращане на информация в Европейския регистър на емисиите на вредни вещества. Директорът на съответната РИОСВ е компетентен орган за издаването, преразглеждането актуализацията и изменението на КР за инсталации и съоръжения извън обхвата на Приложение 5 на ЗООС, при подаване на заявление по инициатива от съответния оператор.

Пазарно ориентирани мерки:

Пазарно-ориентирани мерки/инструменти са финансовите инструменти, както следва:

- Екологични продуктови такси;
- Потребителски такси;
- Такси за използване на природни ресурси и др.

Доброволни ангажименти на предприятията:

Това са най-новите инструменти за управление на околната среда в България. От една страна, те не са задължителни за прилагане от съответните организации, а от друга, са в състояние съществено да подпомогнат предприятията при въвеждането и спазването на „задължителни“ изисквания. При прилагане на този вид инструменти се използва национална схема за управление на околната среда и одитиране, национална схема за екомаркировка, стандарт БДС EN ISO 14001.

Важно е да се отбележи, че доброволните ангажименти не са свързани пряко с финансови приходи и разходи, а касаят организационния капацитет на предприятия и други организации за управление на околната среда и ангажименти, свързани с начина на производство и произвежданите продукти. Тези схеми разчитат както на поведението на производителите, така и на потребителите, което е един от начините пазарът да разпредели отговорността за опазването на околната среда. Съществуват и т. нар. специфични инструменти на политиката, които се реализират чрез някои от вече изброените механизми - информиране и привличане на обществеността в процеса на вземане на решения, вкл. национална система за мониторинг на околната среда, европейска интеграция, регионално и международно сътрудничество.

3. Обхват и цели на програмата

Общинската програма за опазване на околната среда на Община Лесичово обхваща периода от 2021 г. до 2027 г. и се разработва за териториалния обхват на цялата общината. Периодът на действия на документа отговаря на нормативните изисквания за минимален период на действие от 3 години.

В същността си Общинската програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 г. е динамичен документи, който подлежи на периодична актуализация (допълване и/или променяне), съобразно настъпилите промени в общинската политика по опазване на околната среда и/или в националното законодателство, и/или поради други фактори със стратегическо значение.

Тъй като Програмата за опазване на околната среда на Община Лесичово се явява основен документ за провеждане на общинската политика по околна среда, то нейните цели се свеждат до изпълнение на задачите описани, както следва:

➤ Акцентиране върху най-важните екологични проблеми в общината;
➤ Да се идентифицират и анализират проблемите в областта на околната среда на територията на община;
➤ Да се установят причините и да се предложат решения и действия за тяхното преодоляване;
➤ Да се насърчи и обезпечи разумното използване на територията на общината за развитие на икономическия потенциал;
➤ да се открие приоритетите в разглежданата област;
➤ Да се обединят усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и бизнеса на територията на общината за решаване на съществуващите проблеми;
➤ да се аргументират мерките и проектите на общината, които тя ще предложи за финансиране;
➤ да се използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси, като същите се съсредоточат за решаване на най-приоритетните проблеми;
➤ да се създаде организация за насочване на силите на общинските и държавни органи, частния и държавен бизнес, граждански сдружения,

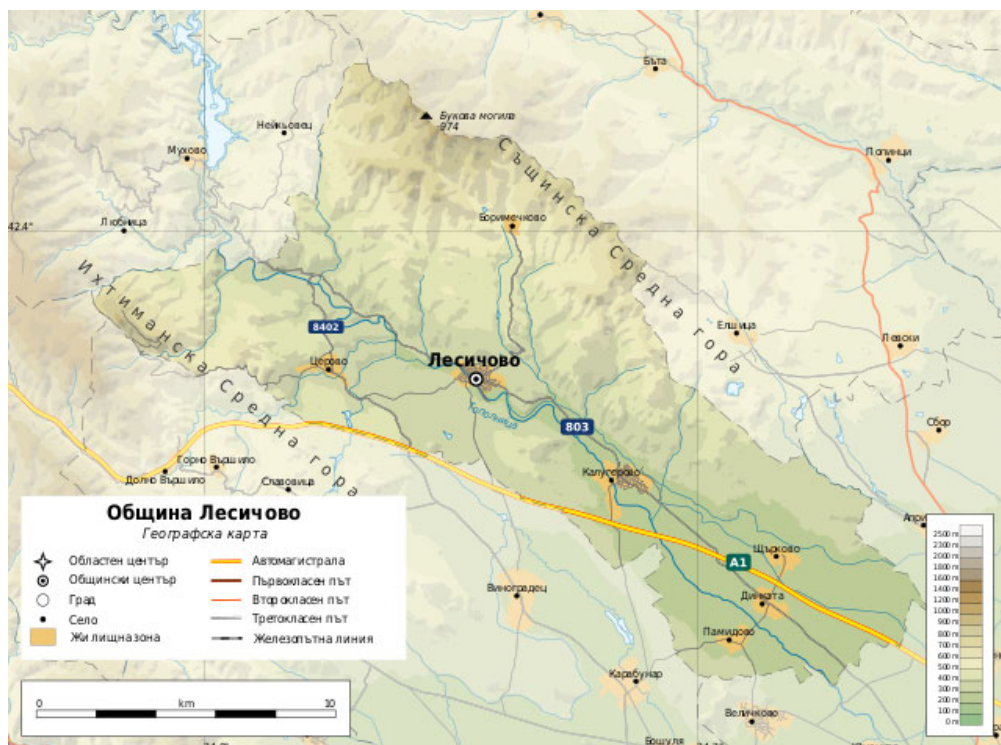
научни организации и гражданството към изпълнение на заложените в плана приоритетни мерки или за предотвратяване на нови замърсявания;
➤ да се направи сравнение и да се хармонизират националните и европейски приоритети;
➤ да се обвържат бъдещите проекти на общинска администрация и дейностите в програмата с националните, световни тенденции и стратегии по управление на околната среда;

4. Ситуационен анализ на средата в контекста на въпросите по опазване на околната среда

4.1. Географско местоположение

Община Лесичово е разположена в южната част на България, на територия от 209,43 кв.км, което представлява 4,7% от площта на област Пазарджик и приблизително 1% от площта на Южен централен район за планиране. Ситуирана в най-западната част на областта, общината се намира на границата между два от районите на планиране ЮЦР и ЮЗР, като съседни на нея са общините Панагюрище (североизток), Септември (юг), Пазарджик (югоизток) и Ихтиман (запад).

От гледна точка на географското си местоположение, Община Лесичово притежава съществено преимущество пред много други селски общини в Р. България. Общината се намира на сравнително малки разстояния от най-големите градове в страната – София (89,5 км) и Пловдив (62 км), както и областния център – град Пазарджик.(29,7 км). През територията ѝ преминава републикански път от най-висок клас – АМ Тракия, който е и трасе на Европейските транспортни коридори № 4 и 8, част от европейската TEN–Т мрежа.



Източник: интернет

4.2. Природни условия

Релеф

Релефът на общината е разнообразен. Той представлява съчетание от планински полупланински и равнинни територии, части от Ихтиманската и Същинска Средна гора на северозапад и разклонения на Горнотракийската низина на юг и югоизток. Характерни за територията са сравнително големите разлики в надморската височина. Най-високата точка е връх "Бенковски" - 1186 м., а най-ниските места са с надморска височина от около 300 м. Долината на река Тополница, заедно с нейните притоци допринасят за живописността на релефните форми. В землището на село Калугерово бреговете на р.Тополница са стръмни, а при селата Лесичово и Калугерово има добре оформени речни тераси.

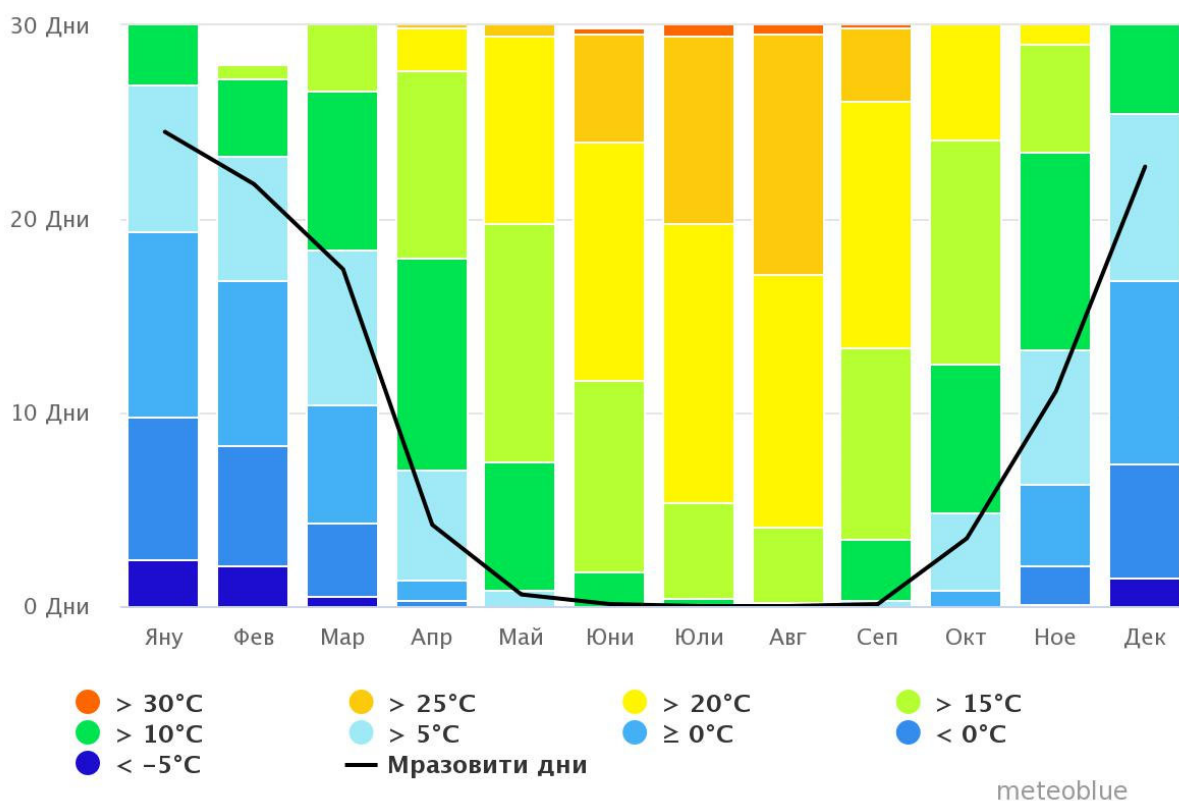
Климат

Температури и слънчево греене:

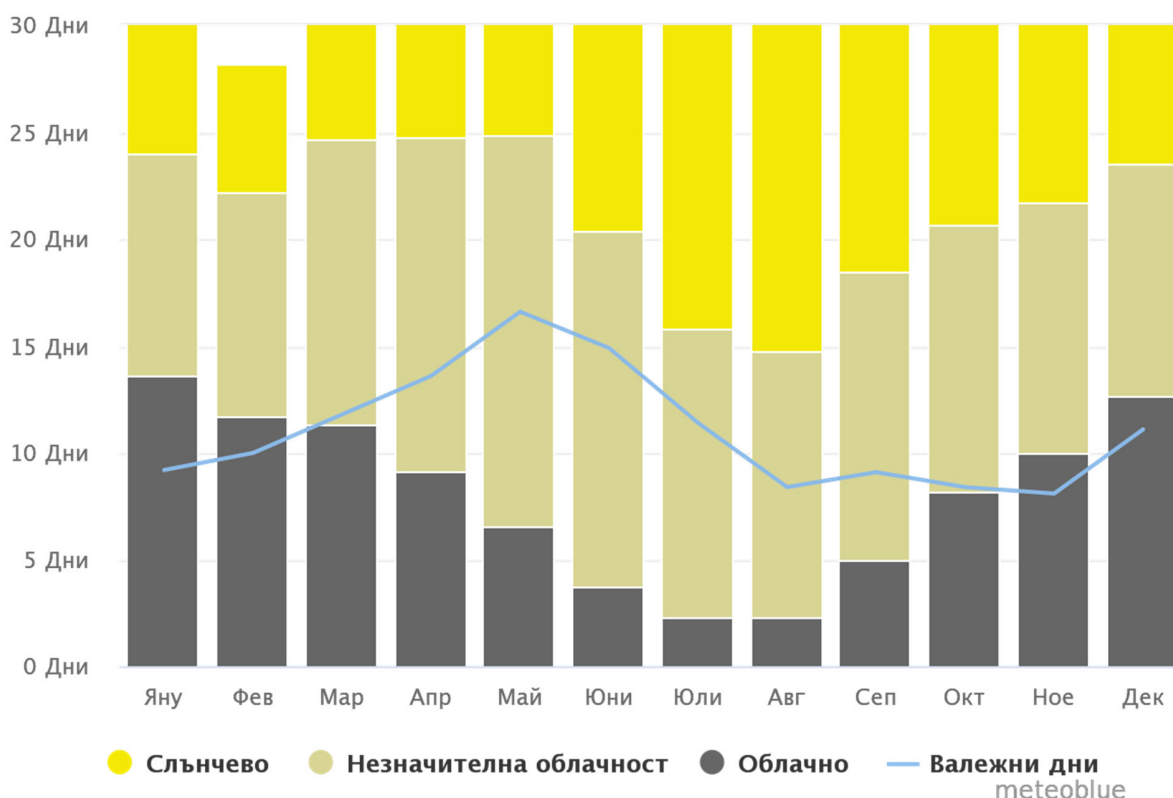
По-голямата част от територията на общината попада в преходно-континенталната климатична област. Малка част на запад е разположена в планинската климатична област. Средната годишна температура в общината е

11,3° C. Зимните и есенните температури са по-високи, като средната януарска е в границата 0°С и -2°С. Най-горещо е през втората половина на юли и първата половина на август. Броят на дните с постоянно слънчево греење тогава е най-голям - от 12 до 14 часа/дневно за юли до 10-12 часа за август за равнинните части. Като цяло територията на общината се характеризира с изключително богатство на слънчевото греење, което има отношение към по-големите стойности на сумите на биологично активните температури. Това благоприятства развитието на земеделието и по-специално на по-топлолюбивите селскостопански култури.

За средата на месеците октомври и април е характерна появата на слани. Образуването им е свързано с релефните особености на територията на общината, както и с вида на почвената и растителна покривка. На изложената подолу графика са описани характерните усреднени температури и периодите на слънцегреење през годината за теритоторията на Община Лесичово.



Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година



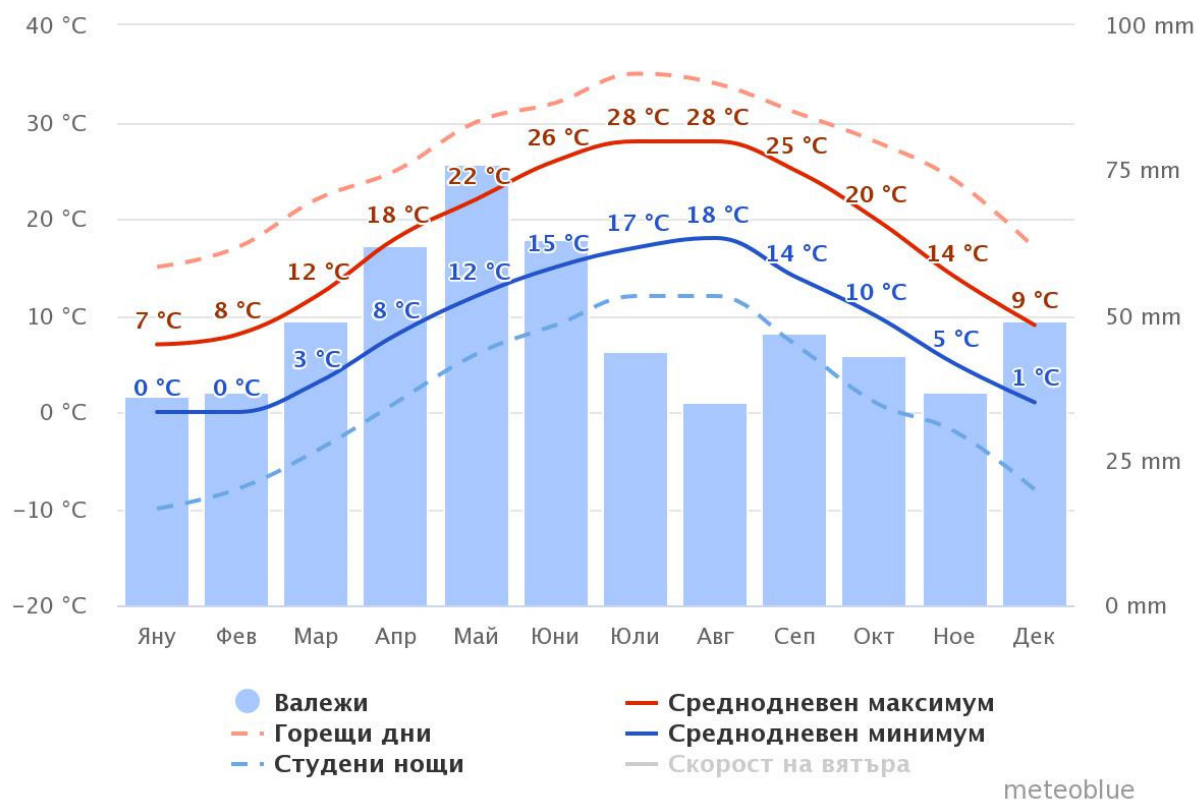
Източник: Meteoblue

Валежи

Количеството валежи в Община Лесичово е под средното за страната. Характеризират се с неравномерност и много често имат пороен характер, като интензитетът им намалява с увеличаване на времетраенето им. Най-обилни са валежите през периодите: февруари-март и октомври-ноември. Сумата на пролетните дъждове е от 80 до 120 л/кв.м. От април до ноември валежите в равнинната част на общината са от дъжд, като много рядко има дни с валеж от сняг през април и ноември. Случаите с по-продължителни периоди с непрекъсната снежна покривка са малко.

На долната графика са илюстрирани усреднените стойности за количеството валежи, които падат на територията на Община Лесичово.

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

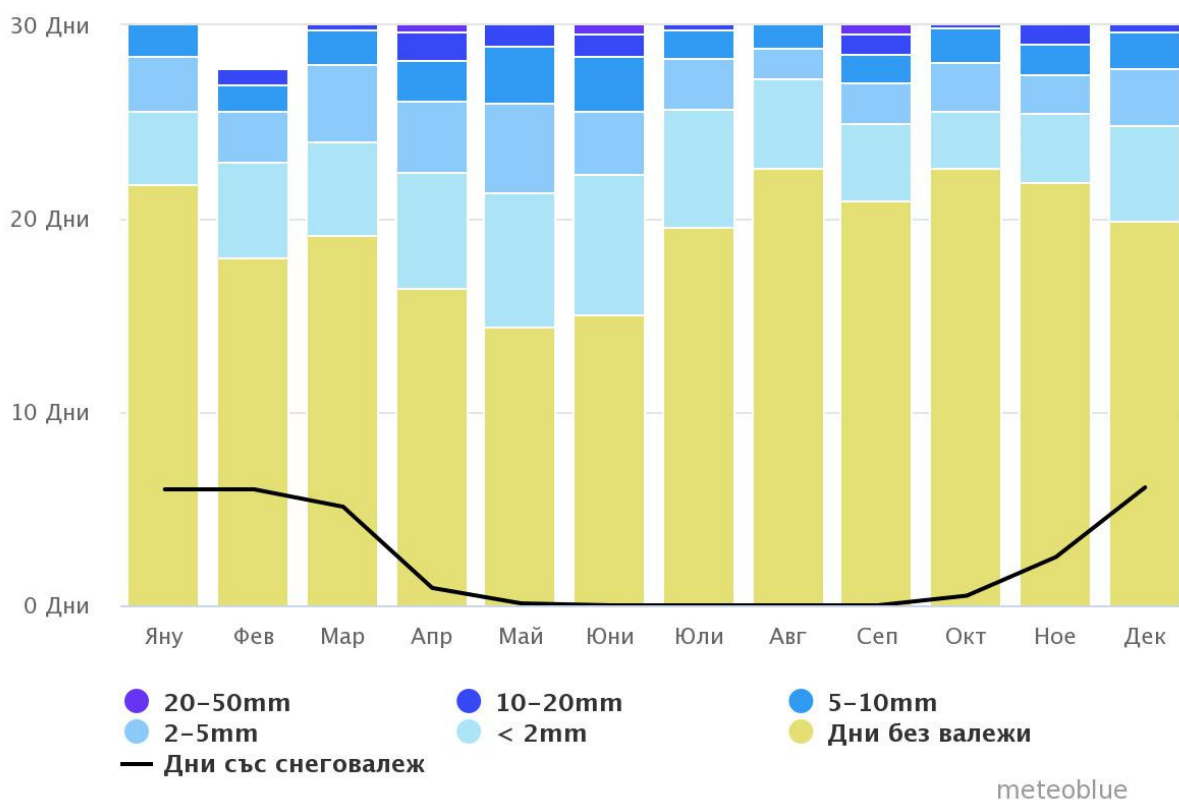


Източник: Meteoblue

Максималната месечна височина на снежната покривка се наблюдава през януари за равнинната част на общината, а в нископланинската – през февруари. Устойчива снежна покривка се задържа по високите места от 30 до 70 дни в годината. Първата снежна покривка в равнинната част се образува през второто десетдневие на декември. Времето на задържане на снежната покривка има голямо значение за селското стопанство. Появяването ѝ предпазва почвата от замръзване, а стопяването ѝ спомага за овлажняване и регулиране на водния баланс в почвата.

В приложената графика са илюстрирани дните със снеговалеж на територията на Община Лесичово.

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

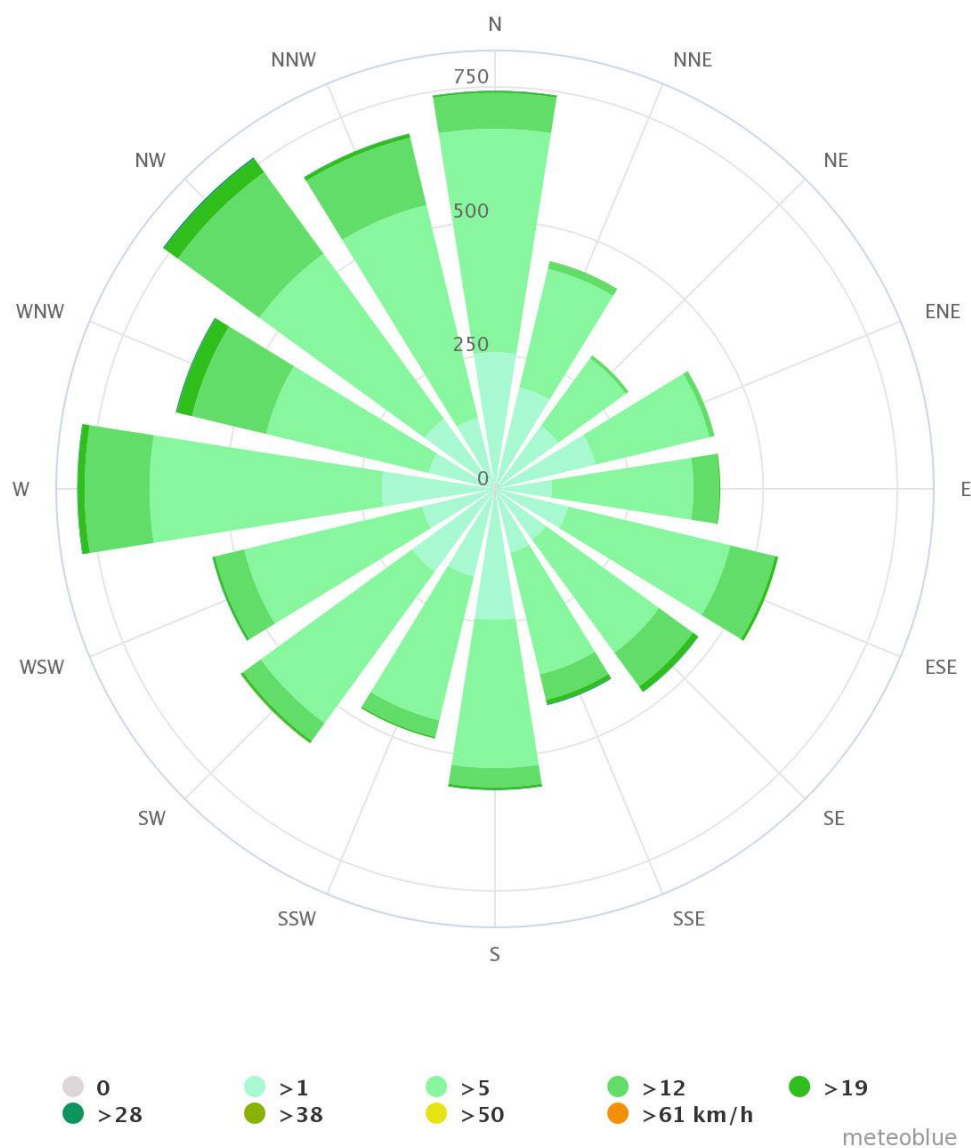


Източник: Meteoblue

Ветрове

Районът на Община Лесичово се определя като ветровит. Преобладаващи са западните, северозападните и североизточните ветрове, като честотата им достига 60-80%.

През месеците: януари, февруари, юли и декември преобладава северозападния вятър. Той нахлува през Тополнишкия пролом и през прохода "Траянова врата" при гр.Ветрен. Най-студен вятър се явява североизточният, чието проявление се чувства по-осезателно през втората половина на зимата. Характерни за територията са специфичните атмосферни явления каквото са циклоните и антициклоните. В приложената фигура е показаната розата на вятъра за Лесичово, която показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока.



Източник: Meteoblue

Води

Повърхностни водни

Повърхностните водни ресурси на територията на Община Лесичово са представени главно от река Тополница и нейните притоци. Сред тях по-значими са р. Яворица (десен приток), р. Криви дол (Боримечковска река – ляв приток). Според хидроложкото райониране на България Община Лесичово попада в област

с дъждовен речен режим с отток към Егейско море (чрез река Марица в която река Тополница се влива западно от гр. Пазарджик).

Минималният отток на хидрографската мрежа в общината е тясно обвързан с режима на подземните води. Периодът на минималния отток настъпва предимно през юли и август, когато е на лице най-голямо изтощаване на подземните води. През зимата и пролетта под влияние на валежите и снеготопенето, както и поради по-малките загуби на вода в изпарение, подземните води се подхранват по-изобилно.

По степен на водоносност река Тополница се отнася към средно водоносната зона в страната. Неравномерността при годишното разпределение на речния отток се дължи преди всичко на неравномерното разпределение на валежите. Характерна черта на оттока на р. Тополница е изразен максимум в края на есента и началото на зимата. Модулът на оттока е 10 л/сек/кв.км. Върху режима на реката се отразява и режима на притоците ѝ от водосборния ѝ басейн.

По химически състав речният басейн на река Тополница се отнася към хидрокарбонатно-сулфатно-калциевите води. Значение за химизма на речните води имат и находищата на рудни изкопаеми (близостта с меднорудните находища в района на с. Елшица, които обхващат и част от източната територия на Община Лесичово.)

Основен източник на замърсяване на реките в общината са вливащите се в тях битово-фекални води. Важен проблем за всички селища в обхвата на Община Лесичово е липсата на изградена пречиствателна станции за отпадъчни води (ПСОВ). В цялата община тези води без да бъдат обработени, се вливат в реките. Друг източник на замърсяване е рудодобива и минната индустрия в горното течение на река Тополница.

Качеството на повърхностните води е оценено по данни на Националната автоматична система за екологичен мониторинг (НАСЕМ) според която р. Тополница е II категория повърхностни води. Водите на реката се наблюдават от РИОСВ.

Подземни води

В западната и северната част на общината подземните води са сравнително дълбоко заложени. Богата на подземни води е терасата на р. Тополница, особено в долинните разширения и в участъка след навлизането ѝ в Пазарджишкото поле. Характерни за територията са подземните грунтови води, образуващи се в алувиалните и полуалувиалните отложения на речните тераси. Сред тях най-водоносни са кватернерните (алувиални и пролувиални) отложения на р. Тополница, които покриват приабонските олигоценските и неогенските хоризонти. Представени са от диференцирани по мощност филтрационна способност и

водопроводимост разнообразни пясъци чакъли и глини. Подземните води освен от реките се подхранват и от валежите.

За задоволяване нуждите от напояване са изградени шест микроязовира. На 15 км северозападно от с. Лесичово е изграден едноименният язовир, а бента на р. Тополница при с. Лесичово се използва като водосбор на водите от язовир Белмекен, които чрез канала Момина Клисуре – Лесичово – Стряма се подават към язовир Пясъчник. Химическият състав на язовирните води зависи главно от състава на подхранващите ги речни и подземни води.

Почви

Хълмисто-равнинният релеф и умерено-континенталните климатични условия предопределят голямото почвено разнообразие в общината. Различните видове почви, представени на територията на Община Лесичово, са разположени предимно по поречието на р. Тополница и планосоли. Видовете почви попадащи на територията на общината са:

- Смолници (Vertisols)
- Лесивирани почви (Luvisols)
- Алувиално-ливадни (Fluvisols)
- Планосоли (Planosols)

4.3. Защитени територии и биоразнообразие в Община Лесичово

Защитени територии

Националната екологична мрежа (НЕМ) включва защитените територии (ЗТ), които са регламентирани от Закона за защитените територии и защитени зони (ЗЗ) според Закона за биологичното разнообразие и във връзка с изискванията на Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици (Директива за птиците) и Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (Директива за местообитанията)

Защитените територии и тяхната класификация са регламентирани със Закона за защитените територии. От регламентираните шест вида категории:

- Резерват;
- Национален парк;
- Природна забележителност;
- Поддържан резерват;

- Природен парк;
- Защитена местност.

На територията на Община Лесичово са обявени четири броя защитени местности, чиято цел е опазване на характерен ландшафт.

Защитени местности, попадащи на територията на Община Лесичово

Бильов рът	Защитената местност е обявена със Заповед No.913 от 08.04.1972 г. бр. 41/1972 на Държавен вестник. Намира се на границата на Община Лесичово и община Септември, попада в землищата на с. Церово и с. Горно Вършило. Площта на защитената местност възлиза на 98.7 ha, като от нея само 20.59 ha попадат в границата на Община Лесичово. Местността включва естествена гора.
Дъбравата	Защитената местност е обявена със Заповед No.3962 от 20.12.1973 г. бр. 29/1974 на Държавен вестник. Намира се в землището на с. Лесичово и обхваща територия от 12.0 ha естествена гора. Тя е най-малката по площ защитена местност в границата на Община Лесичово.
Йорданови поляни	Защитената местност е обявена със Заповед No.913 от 08.04.1972 г. бр. 41/1972 на Държавен вестник. Защитената местност обхваща територия с естествена гора, попадаща в землищата на селата Боримечково и Лесичово. Площта ѝ възлиза на 71.9 ha.
Защитена местност Новаковец и Бенковска поляна	Защитената местност е обявена със Заповед No.913 от 08.04.1972 г. бр. 41/1972 на Държавен вестник. Намира се в землището на с. Церово. и обхваща територия от 35.3 ha естествена гора. Границите на защитената местност попадат в обхвата на историческа зона, свързана с боевете на Априлското въстание.

За всички защитени местности са въведени специални мерки с цел опазване и съхранение на характерния ландшафт. Те включват забрана на сечите, освен със санитарни цели, пашата на животни, както и всякакви действия, които компрометират природната обстановка.

Защитени зони от мрежа Натура 2000

Защитените зони, част от екологична мрежа Натура 2000 се регламентират чрез Закон за биологичното разнообразие. Част от територията на Община Лесичово попада в зона Попинци с идентификационен код BG0001039, поставена под защита, съгласно Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания на дивата флора и фауна. Зоната е обявена с Решение № 661 от 16 октомври 2007 г. на Министерски съвет бр. 85/23.10.2007 г. на Държавен вестник. Площта на 33 Попинци възлиза на общо 20906.72 ha, включвайки територии от землища на 20 населени места, 6 общини и 3 области. От Община Лесичово селата Боримечково и Лесичово попадат в границите на зоната, обхващат приблизително 2% от площта ѝ.

Основните цели на опазване на територията са следните:

✓ Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации предмет на опазване в рамките на защитената зона;
✓ Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове предмет на опазване в рамките на защитената зона включително и на естествения за тези местообитания видов състав характерни видове и условия на средата;
✓ Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове както и на популации на видовете предмет на опазване в рамките на защитената зона;
✓ Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове както и на популации на видовете предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Предмет на опазване са 15 типа местообитания подлежащи на опазване съгласно изискванията на Директива 92/43/ЕЕС /Приложение 1/ и включени в Приложение №1 на Закона за биологичното разнообразие. 6 от тях са приоритетни за опазване:

5. Таблица 37. Природни местообитания предмет на опазване

КОД	НАИМЕНОВАНИЕ	Покритие I%/I	Представ ителност	Отноит. плещ	Природна с-ст	Цялостна оценка
5130	Съобщества на Juniperus	0.00813	D			

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

КОД	НАИМЕНОВАНИЕ	Покритие [%/]	Представ ителност	Отноит. площ	Природна с-ст	Цялостна оценка
	communis върху варовик					
5210	Храсталаци с Juniperus spp.	0.152	A	C	B	B
6110	Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alyso-Sedion albi	0.018	C	C	C	C
6210	Полуестествени сухи тревни и храсталачни съобщества върху варовик	3	A	C	A	A
6520	Планински сенокосни ливади	1	A	C	A	A
8230	Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите Sedo-Scleranthion/ Sedo albi-Veronicion dillenii	0.00814	D	C		
9130	Букови гори от типа Asperulo-Fagetum	0.167	B	C	B	B
9170	Дъбово-габъррови гори от типа Galio-Carpinetum	12.09	A	C	B	B
9180	Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове	0.0989	D	C		
91AA	Източни гори от космат дъб	1.442	A	C	B	B
91E0	Алувиални гори с Alnus glutinosa и Fraxinus excelsior	0.1	A	C	A	A
91G0	Панонски гори с Quercus petraea и Carpinusbetulus	0.304	C	C	C	C
91M0	Балкано-панонски церово-горунови гори	28.097	B	C	B	B
91W0	Мизийски букови гори	0.901	C	C	C	C
91Z0	Миз. гори от среброл. липа	0.0733	A	C	B	B

Предмет за опазване в Защитена зона Попинци са и множество растителни и животински видове с висок природозащитен статус.

6. Таблица 38. Растителни и животински видове, предмет на опазване

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

Вид	Species	Местна попул.	Миграционна популация			Оценка			
			Размножаване	Зимуване	Премиване	Популация	Опазване	Изолация	Цялостна оценка
БЕЗГРЪБНАЧНИ, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС									
ручечен рак	Austropotamobius torrentium	C				C	C	C	C
бисерна мида	Unio crassus	R				C	B	C	B
	Dioszeghyana schmidtii	R				C	A	A	A
	*Callimorpha quadripunctata	R				C	A	B	A
Обикновен сечко	Cerambyx cerdo	R				C	B	C	A
бръмбар рогащ	Lucanus cervus	R				C	B	C	A
буков сечко	Morimus funereus	R				C	B	C	A
алпийска розалия	Rosalia alpina	R				C	B	C	A
РИБИ включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС									
маришка мряна	Barbus plebejus	C				C	B	C	B
европейска горчивка	Rhodeus sericeus amarus	C				C	A	C	B
ЗЕМНОВОДНИ включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС									
жълтокоремна бумка	Bombina variegata	P				C	A	B	A
червенокоремна бумка	Bombina bombina	P				C	A	B	A
ВЛЕЧУГИ включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС									
шипоопаш. костенурка	Testudo hermanni	R				C	A	C	A
Шипобедр.	Testudo	V				C	A	C	A

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

Вид	Species	Местна попул.	Миграционна популация			Оценка			
			Размножаване	Зимуване	Премиване	Популация	Опазване	Изолация	Цялостна оценка
костенурка	graeca								
Обикновена блатна костенурка	Emys orbicularis	C				C	A	C	B
БОЗАЙНИЦИ включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС									
широкоух прилеп	Barbastella barbastellus	P				C	B	C	C
дългоух нощник	Myotis bechsteini	P				C	B	C	C
трицветен нощник	Myotis emarginatus	P				D			
малък подковонос	Rhinolophus hipposideros	P				D			
*евр. вълк	Canis lupus	4-5				C	A	C	A
видра	Lutra lutra	4-5 i				C	A	C	A
лалугер	Spermophilus citellus	V				C	B	C	B
кафява мечка	Ursus arctos				P	C	B	C	B
пъстър пор	Vormela peregusna	P				C	A	C	A

С цел опазване на местообитанията за Защитена зона Попинци, част от екологична мрежа Натура 2000 са въведени режими за защита и забрана на дейности, свързани с провеждането на санитарни сечи за различните местообитания, извършването на залесителни мероприятия с неместни видове, промяна на хидроложкия режим, добив на листников фураж, паша на животни, промяна на предназначението на земята и други.

Съгласно чл. 109 от Закона за биологичното разнообразие на територията на Община Лесичово, в землището на с. Церово със Заповед No.1042 от 30.11.1984 г. бр. 102/1984 на Държавен вестник са обявени като защитени 3 броя вековни и забележителни дървета Цер (*Quercus cerris*). Възрастта на две от тях е около 281

години, а на другото 300 години. Дърветата са с височина между 16 – 20 м и периметър между 1 – 1.4 м.

Биоразнообразие

Растителност

Според геоботаническо райониране (Ив. Бондев) територията на Община Лесичово попада в Европейска широколистна горска област Илирийска провинция – Средногорска област. Областта се характеризира с растителност на умерената зона с основна коренна растителност представена от широколистни лятнозелени листопадни през зимата гори предимно от европейски и европейско-азиатски произход с преобладаване в тях на над 180 вида и подвида дървета и храсти.

Средногорски окръг – поделен се на два геоботанически района: Същинско – Средногорски и Ихтиманско – Средногорски; мезофитни горски екосистеми на обикновен бук мизийски бук и ксеромезофитни на обикновения габър и горун. Срещат се цер келяв габър и др.

Характеристика на естествената съществуваща растителност

Съгласно баланса на територията голямата част от територията на Община Лесичово (35 - 48%) е заета от обработваеми площи – ниви и трайни насаждения. Горските територии представляват 35.9 %.

На територията на общината се срещат ксеротермни церово – благунови и благуново – церови гори. Срещат се широколистни видове – зимен и летен дъб, благун, обикновен габър, бук, цер, акация, върба, липа, топола и др. Най-голям дял от залесената площ на общината (26%) имат насажденията с преобладаващ вид черен бор (*Pinus nigra* Arn.). Почти същия дял (24%) имат и насажденията с преобладаващ вид зимен дъб (*Quercus petraea* Liebl.) Точно една пета (20%) се пада на насажденията с преобладаващ вид благун (*Quercus frainetto* Ten.) а една осма (13%) обхващат насажденията с преобладаващ вид бял бор (*Pinus sylvestris* L.). На обикновената акация (*Robinia pseudoacacia* L.) като преобладаващ вид се падат 4%. Всички останали дървесни видове, които по отделно имат съвсем незначителен дял взети общо заемат една осма (13%) от горските територии на общината.

Типични храстовидни растителни видове за територията на общината са шипка (*Rosa idnima*), дрян (*Comus mas*) и др. От лечебните растения се срещат бял равнец, жълт кантарион, мента (*Menta piperika*) мащерка, (род *Thymus*) котешка стъпка (*Clinopodium vulgare*) и др.

Като цяло антропогенната намеса е повлияла силно естествената растителност, която е заменена в обширни площи от селскостопански култури. Антропогенната намеса е допринесла и за инвазията на рудералната и антропофитната растителност, която на места доминира.

Естествено разпространение на територията на общината имат и още много други растителни видове от различни семейства. За биологичното разнообразие на растителността на територията на общината допринасят и изкуствено създадените озеленени площи на територията на селищата. Те нямат голяма площ, но са важен фактор, характеризиращ средата за обитаване. В озеленените площи на селищата на общината преобладават декоративните широколистни растителни дървесни и храстови видове.

Животински свят

Според зоогеографското райониране на страната, по-голяма част от територията на Община Лесичово попада в Рило-Пирински район.

Животинският свят е представен от дива свиня, заек, сърна, чакал и други видове от бозайниците. Срещат се още къртицата (*Talpa europaea*) и стенния гущер (*Lacerta muralis*). В землището на село Динката е установена колония на европейски лалугер (*Spermophilus citellus*). Птиците са представени от яребица, пъдпъдък, кълвач, синигер и други.

Рибната фауна обитаваща района обхваща видове като: бабушка */Rutilus rutilus/* балканска пъстърва */Salmo trutta fario/* каракуда */Carassius/* костур */Perca fluviatilis/* речен кефал – клен */Leuciscus cephalus/* уклей */Chalcalburnus chalcoides/* черна мряна */Barbus meridionalis petenyi/* европейска горчивка */Rhodeus sericeus amarus/* щука */Esox lucius/* и др.

В землището на с. Динката е установена колония на европейският лалугер.

4.4. Риск и изменение на климата

Според официален доклад на Европейската агенция за околна среда, регионите на Европа са изправени пред покачване на морското равнище и по-екстремни метеорологични събития, като по-чести и по-интензивни горещи вълни, наводнения, суша и бури, причинени от изменението на климата. В доклада се прави оценка на последните тенденции и прогнози по отношение на изменението на климата и въздействието му в цяла Европа като се посочва, че по-добрите и по-гъвкави стратегии, политики и мерки за адаптация ще бъдат от ключово значение за смекчаване на това въздействие.

Наблюдаваните промени в климата вече оказват широко въздействие върху екосистемите, икономиката и човешкото здраве и благосъстояние в Европа. Температурите в Европа и в света, морското равнище и топенето на морските ледове в Арктическият регион бележат нови рекорди. Режимът на валежите се променя, което прави влажните райони в Европа по-влажни, а сухите — по-сухи. Обемът на ледниците и снежната покривка намаляват. В същото време в много региони се увеличават честотата и интензитетът на екстремните климатични явления, като необичайните горещини, силните валежи и сушата. Подобрените климатични прогнози дават допълнителна и по-точна информация, че в много региони на Европа екстремните метеорологични явления ще зачестяват.

Всичко гореописано е валидно и за България, в т.ч. и за Община Лесичово. Ето защо настоящата програма се явява един от основополагащите стратегически документи, които поставят конкретни мерки за опазване компонентите на околната среда, в т.ч. и за борбата с климатичните промени.

В тази връзка целенасоченото включване на адаптацията към изменението на климата в местните политики е добре да бъде засилено. Други възможни по-нататъшни действия са подобряване на съгласуваността на политиките в различните области и на различните управленски нива (ЕС, транснационално, национално, регионално и местно ниво), по-гъвкави подходи за адаптивно управление и комбинацията от технологични решения, подходи, базирани на екосистемите, и така наречените „меки“ мерки.

4.5. Кратък социално-икономически анализ в контекста на въпросите по опазване на околната среда

Населението на Община Лесичово по последни данни на Инфостат към 31.12. 2021 г. е 5085 души, което се явява около 2% от населението на област Пазарджик. Демографските показатели на Общината я нареждат на девето място сред общините в област Пазарджик. Тази позиция я нарежда на едно от последните места по отношение на демографски потенциал на областно ниво.

На долната таблица са изведени данните за броя на населението в Община Лесичово за последните три години, от която е видно, че стойностите на са динамични.

Население Община Лесичово								
2019 г.			2020 г.			2021 г.		
Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени

5052	2556	2496	5204	2621	2583	5085	2570	2515
------	------	------	------	------	------	------	------	------

Източник: Инфостат

Община Лесичово е съставена от 7 населени места, които са села (Калугерово, Динката, Боримечково, Церово, Щърково, Памидово, Лесичово-общински център). В общинския център с. Лесичово е съсредоточено около 15% от населението на Общината. Селата Динката и Калугерово се отнасят към категорията „средни села“ с население от 1000 до 2000 жители. Останалите четивни села и общинския център спадат към категорията „малки села“ с население от 250 до 1000 жители.

Броят жители по населените места са разпределени, както следва:

Население по населени места в Община Лесичово за 2021 г.	
С. Лесичово	750 е.ж.
С. Боримечково	548 е.ж.
С. Динката	1161 е.ж.
С. Калугерово	1097 е.ж.
С. Памидово	347 е.ж.
С. Церово	808 е.ж.
С. Щърково	374 е.ж.

Източник: Инфостат

Основен демографски показател, който е пряко свързан с икономическото развитие на икономиката на Община Лесичово е коефициентът на демографско заместване, който показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15-19 г.) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60-64 г.). За общината това съотношение по данни от 2021 г. е 72 (100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, се заместват от 72 влизащи в трудоспособна възраст). До 2017 г. това съотношение в общината е близо до това в област Пазарджик, за 2018-2019 г. в Община Лесичово стойностите на този показател се увеличават, за разлика от съотношението в областта, което става по-неблагоприятно.

По отношение на икономиката е важно да отбележим, че тя обхваща три основки сектора, както следва:

- **Първичният стопански сектор** обхваща секторите Селско, ловно и горско стопанство, Рибно стопанство и Добивна промишленост. Земята със селскостопанско предназначение се формира от посевните площи, трайните

насаждения, постоянно затревените площи и др. В отрасловата структура на земеделието преобладава отглеждането на плодове и зеленчуци.

- **Вторичния стопански сектор** обединява секторите на преработващата промишленост, сектора на производството и разпределението на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода, и сектора на строителството. Промислената структура се формира от предприятия за дървопреработване, преработка и производство на храни /млекопреработване/, шивашка промишленост и строителство.
- **Третичният икономически сектор** е съвкупност от отрасли и дейности с голямо социално значение за Община Лесичово. Третичния стопански сектор обхваща отраслите: транспорт, търговия, туризъм, образование, наука, комуникации и съобщения. Важно е да се отбележи, че сектор Хотелиерство и ресторантьорство заема най-малък дял в третичния сектор.

Във връзка с икономическото развитие на Общината е важно да отбележим и равнището на безработица в общината за периода 2015-2019 г. намалява (в синхрон с тази на национално ниво), като стойностите за Община Лесичово са значително по-високи. Но за 2021 г. има увеличение, което е резултат от COVID кризата в страната, като разликите в нивата се запазват и към 2022 г.

Основната част от икономиката на Община Лесичово е заета от стопанския комплекс на област Пазарджик и Южен централен район от ниво 2 и като елемент на тези териториални системи дава своя принос в общото развитие. Устойчивото развитие на националната икономика в условията на нарастваща конкуренция и други предизвикателства в значителна степен се влияе от състоянието и перспективите за развитие на нефинансовите предприятия.

В приложената таблица по-долу ще изброим някои от основните фирми/предприятия-двигатели на икономическото развитие на Община Лесичово.

Наименование на фирма/предприятие и кратко описание	Предмет на дейност
Фирма ДЕСИ - ДЕСИСЛАВА ЕЛЕНКИНА ЕТ на латиница "DESI - DESISLAVA ELENKINA" с ЕИК/ПИК 200414238 е основана на 10 Октомври	Отглеждане на едър рогат добитък, отглеждане на лозови, овощни и други трайни насаждения, вътрешна и външна търговия и всякаква друга дейност незабранена със закон

2008 година с правна форма "Едноличен търговец" или на кратко "ЕТ". Седалището на компанията се намира в с. Лесичово	
ГЛОБЪЛ СЪЛЮШЪНС ГРУП. Седалището се намира в с. Динката	Търговия на дребно на стоки в първоначален, преработен и обработен вид, ресторантьорство, посредническа и комисионерска дейност, търговско представителство, спедиция и транспорт в страната и чужбина, информационни и рекламна дейност, както и всички други дейности, незабранени от Закона.
ГАЛЕН – ФАРМА. Седалището на фирмата се намира в с. Калугерово	Производство на галенови фармацевтични, дезинсекционни, дератизационни и дезинсекционни препарати и търговия.
ФУЛМАКС. Седалището на фирмата е в с. Калугерово	Производство, изкупуване, преработка и реализация на селскостопанска продукция. Производство и търговия с всички видове промишлени и хранителни стоки, незабранени от закона. Извършване на вътрешен и международен автотранспорт, хотелиерска, ресторантьорска, туристическа, рекламна, строителна, външнотърговска и всички други видове дейности незабранени от закона.
ГЕОПОЙНТ. Седалище с. Щърково, местност САЗА.	Геодезия, регулация, кадастър, картография, инвестиционно проектиране, процедури по изготвяне на промяна предназначение и прокарване на проводи, процедури по изготвяне на всички видове строителни документи, строителство, строителен надзор, инженерни дейности, оценка и покупко продажба на недвижими имоти, печатни и копирни услуги, всякакви други търговски сделки, незабранени със

	закон
ЕКО АГРО ДАР. Седалище с. Щърково	Земеползване и земеделска дейност за производство и преработка на всички видове продукти от растителен и животински вид. Култивирани растителни видове, разкриване на търговска мрежа от собствени и наети магазини и складове, разкриване на посреднически бюра за покупко-продажба на земеделски земи, агротехнически услуги и строителство на иригационни системи и съоръжения, разкриване на предприятия и цехове за промишлено производство, силоси и терминали за съхранение на различни продукти и др.
ИНТЕРСПЕД – ТРАНС. Седалището с. Боримечково	Интернационална транспортна дейност, авторемонтни и сервизни услуги на товарни и тежкотоварни автомобили, производство, търговия, внос-износ, спедиционна, складова и лизингова дейност и др.
ДЕЛЕКТРА-ХИДРО	Изграждане на водноелектрически централи /ВЕЦ/, експлоатация на ВЕЦ, Производство и продажба на електроенергия от ВЕЦ / в случай, че дейностите в областта на енергетиката се отнасят до мощности , надвишаващи пет мегавата, същите ще се извършват само и след получаване на съответната лицензия, съгласно ЗЕЕ/.производство на електроенергия чрез използване на възобновяеми енергийни източници и всички други търговски сделки, незабранени от закона.
ПАСАЖОВА ИЗБА. Седалище с. Лесичево	Селскостопанска дейност, покупко-продажба на земеделски и други земи; обработка на селскостопански земи; производство и продажба на селскостопанска продукция, консервиране и продажба, както и съпътстващи услуги и др.
ГЛАДИАТОР. Седалище с.	Покупка на стоки или други вещи с цел

Церово	препродажба в първоначален или обработен вид, покупка и обзавеждане на недвижими имоти с цел продажба.
ШАТО Калугерово. Седалище с. Калугерово	Покупко-продажба на вещи в първоначален, обработен и преработен вид. Покупко-продажба на земеделски земи, земеделие и производство и търговия със земеделска продукция, лозаровинарство, производство и търговия с вино и винени продукти, животновъдство, производство и търговия с животни и животински продукти, транспортни услуги, комисионна и спедиционна дейност, търговско представителство и посредничество и всички други дейности незабранени от закона.

От така представената извадка ясно се вижда, че икономиката на Община Лесичово се развива в различни сектори: Агро-хранителен, Възобновяема енергия, Материали и технологии и др.

5. Анализ на състоянието и динамиката на компонентите на околната среда

В настоящия раздел ще бъдат анализирани компонентите и факторите, които влияят на околната среда, което от своя страна има основно значение за разработването и последващото прилагане на програмата за опазване на околната среда на Община Лесичово.

Анализът на състоянието на околната среда по компоненти и фактори – атмосферен въздух, води, почви, защитени територии и биоразнообразие, шум, зелени площи и т.н. е представено като отделни подточки, както следва:

5.4. Атмосферен въздух

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

Опазването на качеството на атмосферния въздух е огромен проблем, който ще доминира в политиката на ЕС и през следващите години. Въздухът няма да стане по – чист единствено чрез стриктен контрол на замърсяването. Това ще изисква задълбочени промени в политиката на ЕС, националните и местните политики като разнообразие на мерки, действия и практики в различните области. Спектърът от глобални проблеми, изискващ внимание е широк: изчерпването на озоновия слой, киселинните дъждове, нивата на озона и другите замърсители в приземните слоеве, промените в климата.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерство на околната среда и водите чрез Националната система за наблюдение, контрол и информация. За целта територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на КАВ. Екологичният статус на качеството на атмосферния въздух се определя въз основа на основните контролирани показатели, регламентирани в Закона за чистотата на атмосферния въздух.

На приложената карта са илюстрирани шестте района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) в България и тяхната категоризация в зависимост от степента на замърсяване.



Карта на райони за оценка и управление качеството на атмосферния въздух – източник ИАОС

Важно е да се отбележи, че националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух (НСМКАВ) на МОСВ се състои от 48 стационарни пункта, в т.ч. 9 пункта с ръчно пробонабиране и последващ лабораторен анализ, 30 автоматични измервателни станции (АИС), 5 автоматични ДОАС системи (работещи на оптичен принцип), както и 4 АИС за мониторинг на качеството на атмосферния въздух в горски екосистеми - КФС "Рожен", "Юндола", "Витиня" и "Ст. Оряхово".

Всички автоматични станции (АИС и ДОАС) работят в непрекъснат режим на работа (24 часа), като данните от тях чрез система за пренос на данни в реално време постъпват в в РИОСВ - регионални бази данни и в ИАОС София, където се намира Националната база данни за КАВ. Системата осигурява навременно предоставяне на информацията за качеството на въздуха на обществеността и отговорните институции.

Качеството на атмосферния въздух ежедневно се наблюдава в цялата страна, в т.ч. в по-големите градове и в населени места, класифицирани като райони за оценка и 1-10 управление на КАВ, в които нивата на един или няколко замърсители превишават установените норми и съществува потенциален здравен риск за експонираното население. Наблюдението и контролът върху състоянието на атмосферния въздух на територията на област Пазарджик, където попада и Община Лесичово се осъществява от автоматична измервателна станция в горски екосистеми – с. Юндола, община Велинград и стационарен пункт разположен на пл. Васил Левски с ръчно пробовземане и последващ анализ в гр. Пазарджик.

За територията на Община Лесичово контрол по КАВ осъществява РИОСВ-Пазарджик, която освен да следи показателите в пунктовете за мониторинг в региона, контролира и всички обекти с източници на емисии на вредни вещества в атмосферния въздух, като контролните обекти за Община Лесичово са 2 броя, при които не са констатирани превишения на нормите за допустими емисии към 2022 г.

В Националната автоматизирана система за контрол на КАВ ежедневно се контролират концентрациите на фини прахови частици (ФПЧ10 и ФПЧ2.5), серен диоксид, азотен диоксид/азотни оксиди, въглероден оксид, озон, бензен, олово, кадмий, никел, арсен, ПАВ. Допълнително, според характера и източниците на емисии в отделни райони от територията на страната се контролират специфичните показатели: фенол, амоняк, аерозоли на сярна киселина, толуол, ксилол, стирол, серовъглерод, сероводород, метан и неметанови въглеводороди, както и някои други специфични замърсители.

С същността си източниците на замърсяване на въздуха могат да бъдат природни и антропогенни. Замърсители на въздуха са широк спектър от вещества. Чрез икономическата ни активност увеличаваме концентрацията им в атмосферата, което води от една страна до замърсяване на въздуха, а от друга до ускоряване на глобалното затопляне, което се явява основен глобален проблем.

Основните замърсители както на национално ниво, в т.ч. и за територията на Община Лесичово се явяват - серни и азотни съединения, органични и неорганични въглеродни съединения, тропосферен озон, прахови частици и др., както следва:

Серният диоксид (SO_2) е един от най-често срещаните замърсители, изхвърляни при антропогенната дейност. Заедно с него в атмосферата постъпва и серен триоксид (SO_3), който повечето пъти се получава като вторичен замърсител, формиран при окисление на SO_2 . Опасността при SO_3 произлиза от там, че той бързо взаимодейства с водата в атмосферата и формира сярна киселина (H_2SO_4). Главни източници на серни съединения са изгарянето на горива, съдържащи сяра (въглища и нефт, например), и производството на целулоза и хартия.

Азотните съединения са резултат от високотемпературно изгаряне в някои производства, както и от природни процеси, като биологичен растеж, разлагане, вулканична дейност, мълнии и горски пожари. Азотът е основен газ в атмосферата, но когато негови окиси превишат определени концентрации, те оказват вредно въздействие върху човека и природата. Азотните оксиди участват във фотохимични реакции, при които се образуват вторични замърсители, като приземен озон и фотохимичен смог. Азотният диоксид (NO_2) е червеникаво-кафяв газ с остра и дразнеща миризма.

Неорганични въглеродни съединения са въглеродният оксид (CO) и диоксид (CO_2). В атмосферата постъпват при непълно или пълно изгаряне на горивата и от анаеробното разлагане на организмите.

Въглеродният оксид е безцветен, трудно уловим от човешките сетива, но силно токсичен газ. Най-големият източник на CO са пожарите и вулканите, като количеството от тези източници превишава това от антропогенна дейност. В населените места обаче основният замърсител на въглероден оксид е транспортът и отоплението.

Въглеродният диоксид не винаги се разглежда като замърсител. Той не е токсичен и е основна съставна част от жизнения цикъл на растенията и

животните. Когато обаче концентрацията му превиши установените норми, тогава вече се възприема като замърсяващ газ. При повишена концентрация предизвиква кисел вкус в устата и жилене (дразнение) на гърлото и носа. Възможно е да затруднява дишането при животните и човека. Концентрацията на въглероден диоксид се разглежда и в друг аспект. След започване на индустриалната епоха в средата на XIX век, концентрацията му в атмосферата постоянно се увеличава и вече достига нива, недостигани от стотици и дори хиляди години. Той е основен парников газ и именно това превишение буди тревога. Според IPCC и Световна метеорологична организация (СМО) именно повишението на CO_2 е една от причините за наблюдаваното глобално затопляне. Това е и причината все повече изследвания да са насочени към изучаването му и процесите свързани с CO_2 и за намаляване на концентрацията му в атмосферата.

Органичните въглеродни съединения, замърсяващи атмосферния въздух, са различни хидрокарбони. Те постъпват от биологични процеси – гниене във влажни зони, изтичане на природен газ, размразяване на вечната замръзналост в полярните и субполярни зони, горски пожари и вулканична дейност. Човешката дейност ги генерира чрез транспорта, при работа на ТЕЦ, химични заводи, петролни рафинерии. Метанът (CH_4) е най-широко разпространеният органичен въглеводород. Доскоро не му се обръщаше голямо внимание, но напоследък се установи голямата му роля в парниковия ефект и подобно на CO_2 е сред най-цитираните причини за глобалното затопляне. Неметановите хидрокарбони имат важно значение за протичане на някои фотохимични реакции и образуването на приземен озон и фотохимичен смог. Най-разпространени са бензол, толуол, формалдехид, фенол и др.

Озонът (O_3) е високо реактивен газ, който се образува в стратосферата (най-голяма концентрация между 25 и 35 км височина – слой наречен още озоносфера), чрез фотохимична реакция, свързваща молекули и атоми кислород. Поглъщайки ултравиолетовата радиация от Слънцето, озонът има голяма заслуга за съществуването на живот на нашата планета. Освен озон в озоносферата, съществува и озон в приземния слой на въздуха. Той се образува при фотодисоциация на NO_2 , при което се получава NO и свободни атоми кислород. Те се свързват с молекулата кислород и се получава приземния озон. Озонът е опасен за човешкото здраве, поради токсичното си въздействие. Засяга имунната система и намалява устойчивостта към респираторни заболявания. Най-често на рисковото влияние на озона са изложени тези, които работят на открито и имат астматични заболявания.

Радиоактивните вещества са с дълъг период на полуразпад и ефектът им

върху човешкото здраве е дълготраен. Сред по-значимите радиоактивни продукти са стронций, цезий и йод-131. Най-опасен от изброените вещества е стронцийт, който се задържа дълго в костите. Цезият се отстранява по-лесно и не се счита за толкова опасен. Като източници на тези елементи, както и на по-малко разпространени радиоактивни вещества, се посочват различни строителни материали, изработени от радиоактивни минерали. Друг източник на радиоактивност в атмосферата е изгарянето на твърди *горива*. *Макар и с много малка концентрация във въглищата и въглищната пепел се съдържат уран, торий и радон.*

Фините прахови частици са отговорни за засилването на алергиите, асматични пристъпи, дихателни смущения, рак на белия дроб, както и увеличен риск от възпаление на средното ухо при децата. Освен това се предполага, че те имат въздействие върху заболяванията на сърцето и кръвообращението (например сърдечен инфаркт). Степента на въздействието на частиците върху дихателните пътища зависи, наред с токсичността на частиците като например олово, ванадий, берилий, алуминий, живак, въглеводородни съединения, и от големината на частиците: колкото по-малки са частиците, толкова по-дълбоко проникват те в белите дробове на човека. Такива частици могат да бъдат многократно по-вредни от обикновения цигарен дим или обикновен въглероден диоксид и други парникови газове.

Изключително важно е да отбележим, че Световната здравна организация (СЗО) за първи път предлага ориентировъчни стойности за КАВ през 1987 г. След това тези стойности са преразглеждани и променяни многократно. Насоките за качество на въздуха (НКВ) на СЗО дават напътствия за праговите стойности на ключови замърсители, представляващи риск за здравето. Те дават ориентация за определяне на целеви стойности на концентрациите на замърсители на регионално и национално ниво за постигане на по-добро качество на въздуха.

Стандартите за качество на въздуха, установени в двете действащи в момента Директиви за качеството на въздуха 4 и Насоките за качество на въздуха (НКВ) на СЗО и прогнозните референтни нива (РН) 5 са обобщени в приложената таблица:

Замърсител	Период на осредняване	Стандарти за КАВ съгласно ДКВ на ЕС	Насоки за КАВ на СЗО	Коментари
-------------------	------------------------------	--	-----------------------------	------------------

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

ФПЧ10	1 ден	СДН* : 50 µg/m ³	50 µg/m ³	Да не се надвишава за повече от 35 дни в годината
	Календарна година	СГН* : 40 µg/m ³	20 µg/m ³	
ФПЧ2.5	1 ден		25 µg/m ³	
	Календарна година	СГН: 20 µg/m ³	10 µg/m ³	Валидно от януари 2020 г.
O₃	Максимално дневно осреднено за 8 часа	ЦН * : 120 µg/m ³	100 µg/m ³	Да не се надвишава за повече от 25 дни/година, осреднено за 3 години
	1 час	ПИН* : 180µg/m ³ АП* : 240 µg/m ³		
NO₂	1 ден	СЧН: 200 µg/m ³ АП: 400 µg/m ³	200 µg/m ³	Да не се надвишава за повече от 18 часа годишно Да се измерва в продължение на 3 последователни часа над 100 km ² или цяла зона
	Календарна година	СГН: 40 µg/m ³	40 µg/m ³	
БаП	Календарна година	ЦН: 1 ng/m ³	РН* : 0.12 ng/m ³	Измерено като съдържание в ФПЧ10
SO₂	1 час	СЧН: 350 µg/m ³	10 минути	Да не се превишава за

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

		АП: 500 µg/m ³	500 µg/m ³	повече от 24 часа годишно
	1 ден	СДН: 125 µg/m ³	20 µg/m ³	Да не се надвишава за повече от 3 дни в годината
C6N6	Календарна година	СГН: 5 µg/m ³	РН: 1.7 µg/m ³	
Pb	Календарна година	СГН: 0.5 µg/m ³	0.5 µg/m ³	Измерено като съдържание в ФПЧ10
As	Календарна година	ЦН: 6 ng/m ³	РН: 6.6 ng/m ³	Измерено като съдържание в ФПЧ10
Cd	Календарна година	ЦН: 5 ng/m ³	5 ng/m ³	Измерено като съдържание в ФПЧ10
Ni	Календарна година	ЦН: 20 ng/m ³	РН: 25 ng/m ³	Измерено като съдържание в ФПЧ10

**ГС – гранична стойност; ЦН – целева норма; РН – референтно ниво; СЧН – средночасова норма; СДН – средноденонощна норма; СГН – средногодишна норма; ПИН – праг за информиране на населението; ППН – праг за предупреждение на населението*

Качеството на въздуха на територията на Община Лесичово се определя преди всичко от няколко потенциални емитери. Те мога да бъдат разделени условно на 2 основни групи:

Горивни и производствени процеси в малки промишлени предприятия и в бита:

За територията на Община Лесичово битовото отопление може да бъде посочено като основен източник на замърсяване на въздуха с фини прахови частици през зимния сезон.

Поради високите цени на електроенергията, високите цени на природния газ и ниските доходи, домакинствата в Община Лесичово използват за отопление през зимата предимно твърди горива. Това води до повишаване на емисиите на вредни вещества в атмосферата на общината по време на отоплителния сезон. Освен този фактор за влошаване на качеството на атмосферния въздух способстват и битовите горивни системи с ниска ефективност и параметрите на комините, които не осигуряват необходимото разсейване на емисиите във въздуха, изпуснати от горивните системи. При появата на неблагоприятни метеорологични условия (безветрие, образуване на трайни мъгли) или затруднена дифузия на замърсителите има вероятност за натрупване на големи концентрации на вредни вещества около замърсителите.

Замърсяването с ФПЧ10 продължава да бъде основен проблем за качеството на атмосферния въздух за агломерация Пазарджик. В тази връзка е желателно Община Лесичово да предприеме мерки за поетапното внедряване на нови по-екологосъобразни източници на отопление с цел ограничаване както на фините прахови частици, така и на серния диоксид.

В този смисъл е добре политиките на местно ниво да бъдат насочени на първо място към информация на населението и търсенето на възможности за финансиране за поетапна подмяна на отоплителните уреди на твърдо гориво с други, които са по-екологосъобразни.

Автомобилен трафик:

Транспортът е сравнително постоянен източник на замърсяване. Карането на дизелови автомобили с влошено техническо състояние, което е пряко следствие от средната продължителност на употреба на автомобилите, е друга причина за замърсяване на атмосферния въздух в района.

В заключение по последни данни от ежевния бюлетин РИОСВ Пазарджик на територията на Община Лесичово няма превишаване на нивата на замърсяване. При справка за минали периоди също не се забелязват превишавания, което показва стабилност за територията що се отнася до качеството на атмосферния въздух.

5.5. Води

Управлението на водите се осъществява на национално и басейново ниво. Районите на речните басейни се определят от естественото разположение на вододелите между водосборните области на една или няколко основни реки. Определянето на речните басейни не следва административно-териториалното

деление на страната. В тази връзка територията на Област Пазарджик попада в два района на басейново управление:

- ✓ „Източнобеломорски район“ за управление на водите, контролирана от съответната басейнова дирекция в гр. Пловдив;
- ✓ „Западнобеломорски район“ за управление на водите с център в гр. Благоевград.

Управлението на водните басейни на Община Лесичово се извършва от Басейнова дирекция за управление на водите – Източнобеломорски район (ИБР) с административен център в град Пловдив.



Източник: БД ИБР

При осъществяване на функции по управлението на водите, БД разработват, актуализират и прилагат Планове за управление на речните басейни, Планове за управление на риска от наводнения и Морска стратегия. Басейновите дирекции стопанисват минералните води – изключителна държавна собственост, които не са предоставени на концесия и/или на общини. Планират и участват в провеждането на мониторинга по Закона за водите, обобщават и анализират данните. Наред с това, БД определят естествените и разполагаемите ресурси на подземните водни

тела и учредяват санитарно-охранителни зони около съоръженията за питейно-битово водоснабдяване.

Съгласно изискванията на Закона за водите, министърът на околната среда и водите, чрез регионалните инспекции по околната среда и водите:

✓ контролира обектите, формиращи отпадъчни води, параметрите и изпълнението на условията и изискванията в издадените разрешителни за заустване на отпадъчни води и комплексните разрешителни, издадени по реда на ЗООС;
✓ контролира аварийните изпускания на отпадъчни води;
✓ провежда мониторинг на отпадъчните води;
✓ поддържа база данни за извършения мониторинг и за контрол на отпадъчните води;
✓ поддържа в актуално състояние списъците на обектите, които формират емисии на приоритетни и приоритетно-опасни вещества, общи и специфични замърсители;
✓ контрол при аварийни ситуации и залпови изпускания, както и превантивен контрол за предотвратяването им;
✓ оперативен контрол върху поддръжката и експлоатацията на насипища, хвостохранилища и шламохранилища.

Съгласно чл.169, ал. 2 от Закона за водите (ЗВ), мониторингът на водите и на зоните за защита на водите осигурява съгласуван и изчерпателен преглед на състоянието на водите във всеки район за басейново управление. Мониторингът се извършва по одобрени от Министъра на околната среда и водите програми, разработени от басейновите дирекции в съответствие със спецификата на водните тела и техните характеристики.

Мониторинговите пунктове се определят въз основа на оценка на риска, натоварването и агресивната дейност върху водните тела. Изборът на показатели за анализ е въз основа на вида и количеството натиск, изразяващ се в концентрацията на наблюдаваните замърсители. Оценката на химическото състояние на повърхностните водни тела, замърсяващите вещества се съпоставят с определени стойности на стандартите за качество, въведени с Директива 2008 /105/ на Европейския парламент и на Съвета от 18.12.2008 г. за определяне на стандарти за качество на околната среда в областта на политиката за водите изразена в Наредба за стандарти за качество на околната среда. Рамковата Директива за водите въвежда екологични норми за качество на водните ресурси. Съгласно нея екологичното състояние на водните екосистеми се определя като много добро, добро, лошо или много лошо.

В обхвата на Басейнова дирекция за управление на водите Източно-беломорски район попадат 37 пункта мониторинг на повърхностни води. Показателите, които се наблюдават са разделени в три основни групи – основни физикохимични, приоритетни вещества и специфични замърсители, като честотата им на мониторинг варира от 4 до 12 пъти в годината.

Както споменахме, основните групи от показатели, които са обект на контрол са:

✓ Основни физикохимични показатели - температура, рН, неразтворени вещества, електропроводимост, биогенни елементи (NH ₄ -N, NO ₃ -N, PO ₄), разтворен кислород, наситеност с кислород, перманганатна окисляемост, БПК, ХПК, желязо, манган, сулфати, хлориди и др;
✓ Приоритетни вещества - силно токсични, устойчиви и лесно биоакмулиращи се вещества. Броят им е 45;
✓ Специфични замърсители - органични вещества, тежки метали и металоиди, цианиди, феноли и други специфични вещества

С цел контролиране на показателите на река Тополница, която преминава през територията на Община Лесичово, са разположени 2 пункта след с. Чавдар и преди яз. Тополница. Изграден пункт има и на яз. Тополница.

В изпълнение на Плана за управление на риска от наводнения през 2021 г. са предприети мерки по почистване на коритата и бреговете на реки в селата Лесичово, Калагурево и Церово от дървета, храсти, падащи дървета, дънери, битови и строителни отпадъци, в т.ч. са предприети мерки по премахване на устои и стълбове на разрушен мост в село Калугерово.

Според Доклада за състояниевто на водите на територията на ИБР през 2021 г. на територията на Община Лесичово има два обекта, които формират биоразградими промишлени отпадъчни води:

- ✓ Калуфрут продакшън ООД, чиято база се намира в с. Калугерово (за производство на сливов сироп);
- ✓ Агрофарм ООД – винарска изба, която база се намира в с. Лесичово.

Основна главна водна артерия протичаща през територията на община Лесичово е р. Тополница, като по-важни нейни притоци са: р. Яворица (десен приток) и р. Криви дол (Боримечковска река-ляв приток). Северозападно от с. Лесичово е изграден язови, а бентът при с. Лесичово е водоспор на водите от язовир Белмекен, които чрез канала Момина Клисурса-лесичово-Стряма се подават към язовир Пясъчник.

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

В приложените таблици са илюстрирани състоянията на река Тополница, като основно водно тяло за територията на Общината, така и оредприятията, които притежават разрешителни за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти.

Код	Водно тяло	СМ/ИВТ	Екологично състояние/потенциал			Химично състояние
			Биологични елементи	ФХ елементи	Екологично състояние/ потенциал	
BG3MA790R157	Река Марица от гр.Белово до р.Тополница и ГОК 13 –К1(ГК-1)	СМ	Умерено	Добро	Умерено	Добро
BG3MA800R225	Река Тополница от яз.Тополница до устие	СМ	Умерено	Умерено БПК, NH ₄ , NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ, Zn, Mn, Cu, Al	Умерено	Лошо Ni
BG3MA800L160	Яз. Тополница	СМ	Добро	Умерено NH ₄ , NO ₃ , Нобщ	Умерено	Добро

Източник: РИОСВ Пазарджик (Състояние на повърхностните водни тела)

Титуляр	Разрешително			Данни за обекта, формиращ отпадъчни води				Код на водно тяло	Воден обект	Поречие	Q годишно, куб. м
	№	Начален срок	Краен срок	Наименование на обекта	Населено място	Община	Област				
"КАЛУФРУКТ ПРОДАКШЪН" ООД	33740108	21.02.2012	21.02.2022 г.	Цех за производство на сливов концентрат	с. Калугерово	Лесичово	Пазарджик	BG3MA800R225	Общински канал, вливащ се в р. Тополница	Марица	30000
"СТОВИ 1" ЕООД	33140135	24.10.2012	24.10.2022 г.	Предприятие за производство на опаковки от картон,	с. Лесичово	Лесичово	Пазарджик	BG3MA800R225	Тополница, Тополница	Марица	3600
"ОМВ-БЪЛГАРИЯ" ЕООД	33740138	03.01.2013	03.01.2023 г.	Търговски комплекс на ОМВ БЪЛГАРИЯ	с. Динката	Лесичово	Пазарджик	BG3MA800R225	Отводнителен канал	Марица	9308
„ХОЛСИМ КАРИЕРНИ МАТЕРИАЛИ“ АД	33720036	06.06.2013	06.06.2025 г.	ТМСИ	с. Динката	Лесичово	Пазарджик	BG3MA800R225	Боян дере, ляв приток на река Тополница	Марица	5000

Източник: БД ИБР (Разрешителни за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти)

Трябва да отбележим, че през 2021 г. по данни от Доклад на ИБР, от яз. Тополница до устието на р. Тополница е констатирано лошо химично състояние по показател никел. В пункта на р. Тополница в гр. Пазарджик се установява превишаване на стандартите за добро състояние по азот амониен, общ азот, оротофосфати, общ фосфор, цинк, мед, манган, алуминий и никел. Източник на замърсяването са водите на р. Елшишка, която се влива в р. Тополница при с. Драгор.

Към 2022 г. за територията на Община Лесичово няма данни за превишаване допустимите норми на екологичното и химичното състояние на повърхностните водни тела.

В контекста на настоящата програма е важно да отбележим, че по отношение на водоснабдяването всички населени места в Община Лесичово са обезпечени с вода както за питейно-битови нужди, така и за промишлени такива. През годините ръководството на Община Лесичово е изпълнило редица проекти за реконструкция и рехабилитация на водопроводна мрежа, но за съжаление загубите при пренос на вода са значителни от порядъка 60-75%.

За съжаление в населените места на територията на Общината нямат изградена канализация, като съществува само частично изграждане на дъждовна канализационна мрежа в селата Лесичово, Калугерово и Церово.

В допълнение няма изградена и пречиствателна станция за отпадни води, като някои от предприятията заустват отпадните си води в река Тополница.

5.6. Почви и нарушени терени

В нашата страна поради разнообразието на релефни, климатични, растително-географски и геоложки условия се наблюдава голямо разнообразие от почви. Обикновено под почва се има предвид горният слой на земната повърхност. Почвата се възприема като изключително сложна и динамична система, която се обитава от множество организми.

Формирането на почвения слой изисква много дълъг период от време, поради което почвата се счита за невъзобновим ресурс. Една от основните характеристики на почвата е нейната статичност, което определя лесното поглъщане на вредни вещества от природни или антропогенни процеси и явления.

Като замърсяване на почвата се определя процесът на натрупване на вредни вещества от различни естествени източници или вследствие от човешката дейност, които водят до увреждане на функциите на почвата и могат да причинят замърсяване на повърхностни и подземни води. Според теорията на замърсяването, замърсяващите вещества от повърхността проникват в почвата посредством водата.

Почвените замърсявания са два вида: дифузни (атмосферни отлагания и неустойчиви земеделски практики) и локални (складове за съхранение на негодни за употреба продукти за растителна защита, минни обекти и индустриални предприятия и др.). В резултат на локалните и дифузните почвени замърсявания

настъпват промени в състава на почвата и качеството на произвежданата продукция.

Почвите, попадащи в териториалния обхват на Община Лесичово, са разнообразни. Най-широко разпространение имат смолниците (Vertisols), следвани от лесивирани почви (Luvisols), алувиално-ливадни (Fluvisols) и планосоли (Planosols)

- ✓ Смолниците са тъмно до черно оцветени плътни глинести почви, които при суша се напукват силно. Името им идва от силната им лепливост, като смола, когато са влажни. Те имат високо съдържание на глина и дебел хумусен слой (60-80 см), който в горната си част е ронлив, а надолу плътен. Характеризират се с високо съдържание на карбонати и гипс. Разпространени са в Южна България, Горнотракийската низина, Тунджанската хълмиста област, Бургаската низина, някои полета на Югозападна България, в Кулско и в Добричко.
- ✓ Лесивираните почви (Сиви горски почви) са образувани върху гори имат илувиален глинест хоризонт, формиран вследствие на акумулацията на глина. Лесивираните почви са разпространени в цяла България - Дунавската равнина, Предбалкана, Южна и Средна България. Те имат добър дренаж и се използват активно за земеделие, но бързо се ерозират от човешката дейност.
- ✓ Алувиално-ливадните почви са част от голямата група на ливадните почви, които се срещат основно в заливните равнини. В България класификация на изображения, разделени в цевта sinlitogennyh почви почва. Според официалните данни този вид почви се срещат често в близост на подземните води. Този вид почви са песъчливи, водопропускливи, съдържат хумус и са подходящи за да се отглеждат зеленчуци и лоза.
- ✓ Планосоли са разпространени в сезонно повърхностно преовлажнявани равни терени. Имат плътен глинест, много трудно водопроницаем долен слой и лош дренаж, поради което се преовлажняват и задържат вода. Те са разпространени в цялата страна като големи и компактни масиви или в по-малки ареали - в Предбалкана на север, Горнотракийската низина, Странджа, Сакар, Източна Стара планина, Дервенските възвишения и др. Биват неутрални и кисели.

Замърсяването на почвата се проявява основно в две форми:

Физическо изменение на почвените структури	Най-големи поражения върху почвите се нанасят от антропогенно натоварените екосистеми. Отклоненията в почвените параметри се отнасят преди всичко до структурата на почвата, нейната порьозност и плътност.
---	---

	Измененията им водят до рязко влошаване на вентилацията и дренажа в почвата, вследствие на което настъпва рязко снижаване на активността и количеството на микроорганизмите разлагащи органичните вещества.
Химическо замърсяване на почвата	Химическите замърсявания на почвите от антропогенен произход превъзхождат многократно в количествено и качествено отношение всички видове физически изменения. Те са следствие от много причини, които условно можем да ги разделим в следните групи: - Газове - промишлени отходи съдържащи сяра, а също така съдържащи и тежки метали, халогениди, азотни оксиди; - Прах - дим от промишлени димоотводи, транспортен прах и др.; - Соли - особено тези в резултат на обработване с луги и химикали на пътищата през зимата, рудодобивната промишленост, кариери и др.; - Агрохимикали от растителната защита; - Органични газове и течности.

Контрол върху състоянието на почвите прилага Изпълнителна агенция по околна среда. Мониторингът се осъществява на две основни нива, както следва:

✓ **Мониторинг на почви - I ниво, широкомащабен мониторинг**

Съгласно утвърдената от изпълнителния директор на ИАОС Годишна програма за мониторинг на почви – I-во ниво, широкомащабен мониторинг през 2020 г. е извършено наблюдение в 113 пункта от мониторинговата мрежа, от които са взети 678 броя почвени проби за анализ, като за всяка почвена проба се извършва аналитично изпитване на 64 броя показатели. За област Пазарджик съществуват 6 пункта за широкомащабен мониторинг, като към 2021 г. са анализирани 36 проби.

✓ **Мониторинг на почви - II ниво**

Съгласно утвърдената от изпълнителния директор на ИАОС Годишна програма за мониторинг на почви - II ниво, интензивен мониторинг, през 2020 г. беше извършено наблюдение в 57 пункта от мониторинговата мрежа, от които са взети 456 броя почвени проби за анализ, като за всяка почвена проба се извършва аналитично изпитване по 7 броя показатели. По отношение на интензивния

мониторинг за област Пазарджик съществуват 4 пункта, от които към 2021 г. са анализирани 34 проби.

Третото ниво на контрол се отнася за локални почвени замърсявания и включва наблюдение на процеси по чл. 20 ЗП. Тази система предоставя информация за провеждане на ефективна национална политика и обслужва обществените нужди от информация за състоянието на почвите и тяхното изменение за територията на цялата страна. Мрежата от точки на базовия мониторинг е решена според европейските стандарти 16 x 16 km. Оценките на състоянието на почвите, като компонент на околната среда, и докладванията на данни на национално ниво се извършват от ИАОС; оценките на регионално ниво – от РИОСВ.

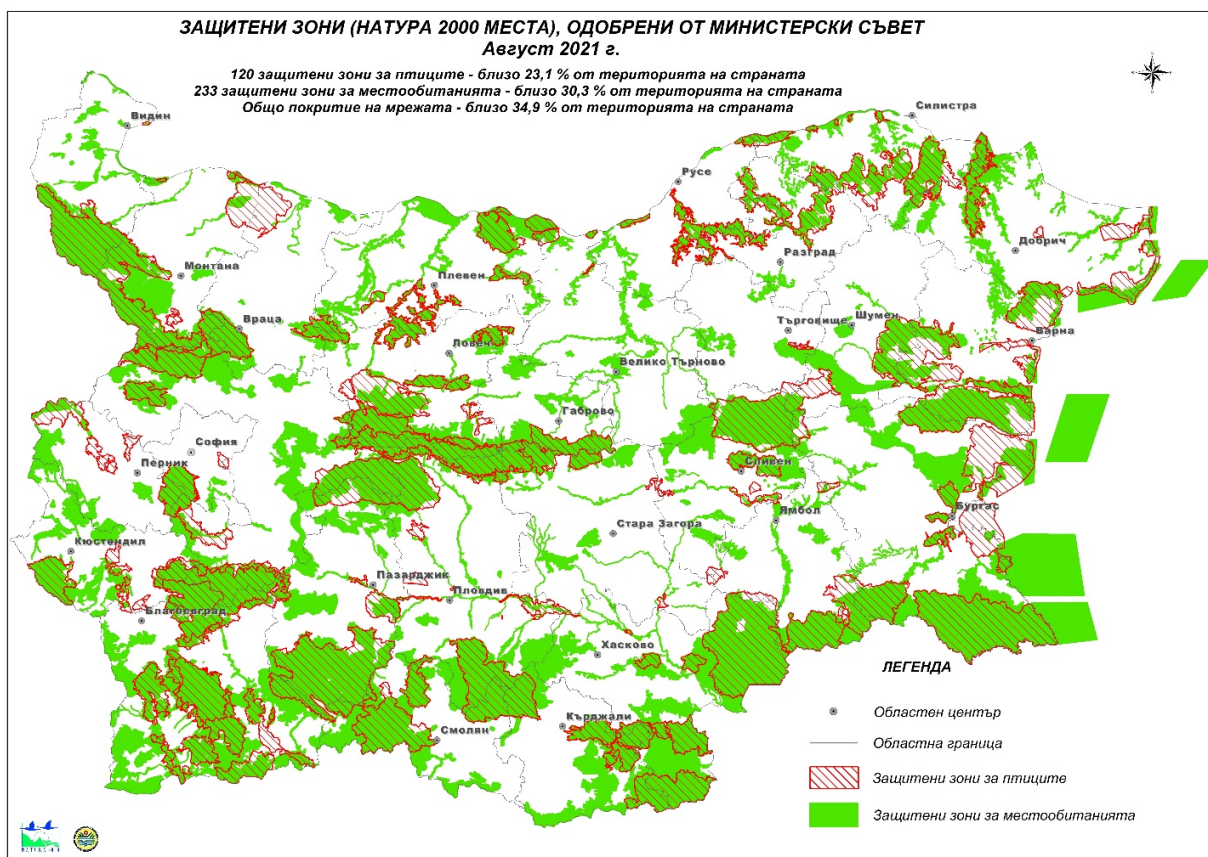
В заключение на всичко гореизложено към настоящия момент няма данни за почвени замърсявания на територията на Община Лесичово. Общинското ръководство трябва да обърне внимание на основните източници на замърсяване на почвите в района, като приложи превентивни мерки по отношение на:

✓ Замърсяване на почвите от транспорта – замърсявания свързани с дизеловите и бензинови двигатели;
✓ Замърсяване на почвите от комунално-битова дейност – изхвърляне на отпадъци, които при неправилно съхранение могат да ги замърсят;
✓ Замърсяване на почвите от локални ограничени замърсявания в обсега на нерегламентираните сметища;

5.7. Защитени територии и биологично разнообразие

Общоевропейската мрежа „Натура 2000“ е съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.

Във връзка с горното Националната екологична мрежа е съставена, както от защитени зони като част от Европейската екологична мрежа "Натура 2000", така и от защитени територии, които не попадат в защитени зони по „Натура 2000“. Целта е дългогодишно опазване на биологичното, геологичното и ландшафтното разнообразие. Биологичното разнообразие е многообразието на всички живи организми във всички форми на тяхната естествена организация, техните съобщества и местообитания, на екосистемите и процесите, протичащи в тях.



Източник: МОСВ

Биологичното разнообразие е част от националното богатство и опазването му е задължение с приоритетна значимост. Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и опазване на характерни или забележителни обекти на неживата природа. Законът регламентира процедурите за обявяване и промените в защитените територии - прекатегоризиране, заличаване, промяна на площта, режима и др. както и управлението, стопанисването и охраната им.

Както споменахме в ситуационния анализ в настоящата програма на територията на Община Лесичово попада Защитена зона по „Натура 2000“ – „Попинци“ с и идентификационен номер BG0001039.

Зоната представлява хълмист район от юг на Същинска Средна гора с площ от 20 906.71 ха и се отнася към континенталния биографски район. Зоната опазва горски, храстови, тревни съобщества и местообитания на костенурки.

Задълженията на Община Лесичово по отношение на опазване на биологичното разнообразие, са уредени в Закона за биологичното разнообразие, посочени в чл. 118, както следва:

✓ осъществява дейности по опазване на биологичното разнообразие;
✓ сътрудничи с други компетентни органи, когато дейностите имат взаимосвързани или натрупани ефекти върху биологичното разнообразие или когато тяхната компетентност засяга един и същ обект или територия;
✓ интегрира опазването на биологичното разнообразие и устойчивото управление на биологичните ресурси във всички планове, проекти, програми, политики и стратегии в съответния сектор, като включва в тях преди всичко дейности по опазване на биологичното разнообразие, в съответствие с приоритетите на този закон, на Националната стратегия и на Националния план за опазване на биологичното разнообразие;
✓ използва резултатите от проучването на биологичното разнообразие при изготвянето на планове, проекти, програми и политики в сектора или между секторите;
✓ контролира дейността на собствениците или ползвателите на земи, горски територии и водни площи, включени в Националната екологична мрежа;
✓ санкционира нарушители в предвидените в Закона за биологичното разнообразие случаи в определени случаи чрез оправомощено длъжностно лице;
✓ осъществява международно сътрудничество по въпроси от обща загриженост, свързани с опазване на биологичното разнообразие и защитените зони.

По отношение на защитените територии в Община Лесичово по данни на ИАОС попадат следните местности:

„Бильов рът“

Категория: Защитена местност

Местоположение:

-Област: Пазарджик, Община: Лесичово, Населено място: с. Церово

	-Област: Пазарджик, Община: Септември, Населено място: с. Горно вършило Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ): Пазарджик
„Дъбравата“	Категория: Защитена местност Местоположение: Област: Пазарджик, Община: Лесичово, Населено място: с. Лесичово Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ): Пазарджик
„Иорданови поляни“	Категория: Защитена местност Местоположение: Област: Пазарджик, Община: Лесичово, Населено място: с. Боримечково, с. Лесичово Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ): Пазарджик
„Новаковец и Бенковска поляна“	Категория: Защитена местност Местоположение: Област: Пазарджик, Община: Лесичово, Населено място: с. Церово Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ): Пазарджик

В заключение на територията на Община Лесичово има богато биологично разнообразие, което сме описали подробно в частта на ситуационния анализ на територията.

5.8. Гори

Горските територии на Община Лесичово се включват към ТП Държавно горско стопанство (ДГС) Пазарджик, на Южноцентрално държавно предприятие – Смолян. Площта на горските територии на общината е 79536 дка – 27.6% от тази на ДГС Пазарджик (288678 дка). Най-големи са площите на горските територии в землищата на населените места Лесичово (25697 дка – 32.3% от горските територии на общината) и Боримечково (20195 дка – 25.4%), следвани от Калугерово (15306 дка – 19.2%) и Церово (13425 дка – 16.9%). В землищата на

другите 3 населени места горските територии заемат значително по-малки площи (Щърково 3706 дка – 4.7%; Памидово 1082 дка – 1.4% и Динката 125 дка – 0.2%).

Горската растителност на територията на Община Лесичово е представена предимно от широколистни дървесни видове (дъб, габър, бряст, тополя, липа, върба). Иглолистните видове (черен бор, бял бор, ела, смърч) в по-голямата си част са изкуствено залесени. В района са разпространени естествено растящи дървесни и храстови видове. Характерни храстовидни видове са шипка, глог, дрян и др. Дървесното богатство е предпоставка за развитие на горското стопанство и благоприятен фактор за съхраняване на екологична околна среда.

В контекста на горенаписаното е важно да споменем, че естествено възобновяване на горите е твърде бавен процес, затова отговорните институции и гражданското общество трябва да разчита на изкуственото възстановяване чрез залесяване. Това е предпоставка за противоерозионна дейност и начин за опазване на елементите на околната среда.

Наличието на гори в Община Лесичово е предпоставка за развитието на Ловно-стопанска дейности.

6. Анализ на факторите на въздействие върху околната среда

Прилагането на екологосъобразна политика от страна на местните власти допринася за усъвършенстване на системите за управление на качеството на околната среда на всички равнища от стопанска дейност в съответната община.

В този смисъл местните власти трябва да съблюдават законодателството и изискванията за опазване на околната среда, като ги прилагат навременно и/или превантивно с цел ограничаване на вредното въздействие на факторите върху околната среда.

В долуописаните подточки ще разясним подробно кои са основните фактори оказващи неблагоприятно влияние върху компонентите на околната среда, както и нормативните изисквания по отношение на контрола и опазването ѝ.

6.4. Отпадъци

Съществуващото състояние на дейностите свързани със събиране, транспортиране, обезвреждане и оползотворяване на отпадъците на територията на Общината е наследство от дългогодишната работа по общите проблеми, свързани с опазването на околната среда и в частност вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и всички компоненти на околната среда (въздух, води, почви, геоложка основа, подземни богатства, флора и фауна, културно наследство). Отпадъците не само повърхностно замърсяват околната среда, ограничават ползването на земята, създават хигиенни проблеми, неприятни миризми и дразнят естетическите възприятия на хората.

В резултат на натрупването на отпадъци с времето, същите се превръщат в многофакторен замърсител на околната среда, оказват силно негативно въздействие върху повърхностните и подземни води, въздуха и почвите, с което се създава сериозен здравен риск за населението. От друга гледна точка, ако общинското ръководство на всяка община приложи необходимите мерки, отпадъците биха били ценен енергиен и суровинен източник.

В контекста на горното процесите по управлението на отпадъците са сложни и многообхватни, изискващи интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда, актуална нормативна база, както и висока обществена и социална отговорност както от страна на отговорните институции, така и от страна на гражданите.

На национално ниво, освен законодателните и нормативни документи, са разработени и стратегически документи, всеки от които имплементира европейските цели и приоритети в областта на управлението на отпадъците на всички нива.

В унисон с националната законодателна, нормативна и стратегическа документация, Община Лесичово е разработила Общинска програма за управление на отпадъците и Наредба за управление на отпадъците с необходимите стратегически и нормативни документи, които да осигурят екологосъобразно управление на отпадъците на територията ѝ.

Освен това управлението на отпадъците на територията на Общината ще трябва да отговори на предизвикателствата и изискванията заложи в стратегическите документи:

- ✓ **Национален стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2021-2028 г.-** въвеждат щелите за изпълнение на поетапно намаляване депонирането на тези отпадъци и увеличаване на тяхното рециклиране и оползотворяване;

✓ Национален план за действие по изменение на климата за намаляване на емисиите на парникови газове от сектор „отпадъци“ – задаващ национални цели и пътища за намаляване на емисиите от парникови газове чрез оползотворяване на отпадъците като ресурси при въвеждане на интегрирани децентрализирани нисковъглеродни практики за устойчиво адаптиране към климатичните промени;
✓ Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р. България със стратегическа цел да се намали вредното въздействие на строителните отпадъци върху околната среда чрез достигане на поне 70% ниво на рециклиране на строителните отпадъци;
✓ Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г. , е рамков документ на национално ниво за управление на дейностите по отпадъците в Р. България. Основната цел на плана е да обезпечи устойчивото развитие на България чрез прилагане на интегрирана рамка за управление на отпадъците, която да доведе до намаляване на вредните въздействия върху околната среда., като подобри йерархията на управлението на отпадъците.

Законът за управление на отпадъците и наредбите към него, регламентират детайлно редица ангажименти, свързани с управлението на отпадъците. Съгласно ЗУО, кметът на Община Лесичово отговаря за:

- ✓ осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- ✓ събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им;
- ✓ почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- ✓ избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци;
- ✓ организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община;
- ✓ разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;

- ✓ организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци;
- ✓ изпълнението на решенията по чл. 26, ал. 1 на общото събрание на регионалните сдружения по чл. 24, ал. 1 и съдейства за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;
- ✓ организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 и предаването им за оползотворяване и/илиобезвреждане;
- ✓ разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане;
- ✓ осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места;
- ✓ почистването от отпадъци на общинските пътища в съответствие с чл. 12;
- ✓ осигуряването на информация на обществеността по т. 1 - 12, 14 и 15, както и информация относно мерките за предотвратяване образуването на отпадъци и предотвратяването на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци чрезинтернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин;
- ✓ поддържането на регистър на площадките за предаване на отпадъци отпластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община;
- ✓ предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища и организиране на почистването им.

В допълнение, кметът на Община Лесичово организира събирането на данни и предоставя информация на НСИ, ИАОС, съгласно изискванията на Наредбата за реда и образците, по които се предоставя информация за дейности с отпадъци; разработва общинска наредба за управление на отпадъците и общинска програма за управление на отпадъците; организира внасянето на отчисления за следексплоатационни грижи на депа за битови отпадъци и за депониране на

битови отпадъци в необходимия размер и срок; контролира изпълнението на общинската наредба за управление на отпадъците; предлага за одобрение от общинския съвет на такса за заплащане на услугите, предоставяни от общината, свързани с отпадъците.

С годините и възникналите необходимости за справяне с климатичните промени и опазването на компонентите на околната среда процесите по управление на отпадъци стават все по-сериозни и това е предпоставка за още по-сериозни предизвикателства пред общините. В тази връзка ЕС прогресивно въвеждат нови цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъци и намаляване на депонирането. Най-късно до 31 декември 2035 г. общините трябва да постигнат подготовка за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци най-малко до 65 % от общото тегло на тези отпадъци и най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да бъде намалено до 10 % или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци . От 2024 г. ще влязат в сила нови правила за производителите за намаляване на отпадъците от опаковки.

Целеви стойности на ЕС за рециклиране	2025 г.	2030 г.	2035 г.
Битови отпадъци	55%	60%	65%
Отпадъци от опаковки-всички видове	65%	70%	
Пластмаси	50%	55%	
Дърво	25%	30%	
Черни метали	70%	80%	
Алуминий	50%	60%	
Стъкло	70%	75%	
Хартия и картон	75%	85%	

В контекста на настоящия раздел е важно да отбележим, че най-голям дял от общо генерираните отпадъци на територията на Община Лесичово се пада на битовите отпадъци, които се получават от жизнената дейност на хората по домовете, държавните и общинските сгради. Към тях се приравняват и отпадъците от търговските обекти, предприятията, обектите за отдих и забавления, които нямат характер на опасни отпадъци и в същото време тяхното количество и състав няма да попречи на третирането им съвместно с битовите.

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

За целите на настоящата разработка ще приложим и последните официални данни в изпълнение на проект на Българо-швейцарска програма за сътрудничество е направен морфологичен анализ, като графикът за пробовземане е разпределен в четирите годишни сезона (зима, пролет, лято и есен), какво следва:

Дата: 07.02.2018 г. Община Лесичово Диапазон население: 3001-25000	Сезон: Зима	Общо тегло: 130.10 кг
Вид отпадък	Проба кг	Проба
Хранителни	5.60 кг	4%
Хартия	3.40 кг	3%
Картон	-	-
Пластмаса	8.20 кг	6%
Текстил	8.10 кг	6%
Гума	-	-
Кожа	0.50 кг	0%
Градински	25.00 кг	19%
Дървесни	7.50 кг	6%
Стъкло	12.50 кг	10%
Метали	2.00 кг	2%
Инертни <4 см	-	-
Опасни	9.30 кг	7%
Други	11.45 кг	9%
Ситна фракция <4 см	36.55 кг	28%
Общо	130.10 кг	100%

Източник: БШПС

Дата: 23.05.2019 г. Община Лесичово Диапазон население: 3001-25000	Сезон: Пролет	Общо тегло: 116.45 кг
Вид отпадък	Проба кг	Проба
Хранителни	13.60 кг	12%
Хартия	0.20 кг	0%
Картон	3.40 кг	3%
Пластмаса	5.60 кг	5%
Текстил	3.10 кг	3%
Гума	1.10 кг	1%

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

Кожа	0.30 кг	0%
Градински	26.70 кг	23%
Дървесни	1.50 кг	1%
Стъкло	3.35 кг	3%
Метали	1.30 кг	1%
Инертни <4 см	11.40 кг	10%
Опасни	0.70 кг	1%
Други	7.70 кг	7%
Ситна фракция <4 см	36.50 кг	31%
Общо	116.45 кг	100%

Източник: БШПС

Дата: 12.08.2019 г. Община Лесичово Диапазон население: 3001-25000	Сезон: Лято	Общо тегло: 156.90 кг
Вид отпадък	Проба кг	Проба
Хранителни	1.45 кг	1%
Хартия	0.85 кг	1%
Картон	3.10 кг	2%
Пластмаса	12.50 кг	8%
Текстил	4.35 кг	3%
Гума	1.00 кг	1%
Кожа	-	-
Градински	24.00 кг	15%
Дървесни	0.15 кг	0%
Стъкло	21.95 кг	17 %
Метали	1.15 кг	1%
Инертни <4 см	25.95 кг	17%
Опасни	1.30 кг	36%
Други	2.40 кг	2%
Ситна фракция <4 см	56.75 кг	36%
Общо	156.90 кг	100%

Източник: БШПС

Дата: 02.10.2019 г. Община Лесичово Диапазон население: 3001-25000	Сезон: Есен	Общо тегло: 156.00 кг
Вид отпадък	Проба кг	Проба

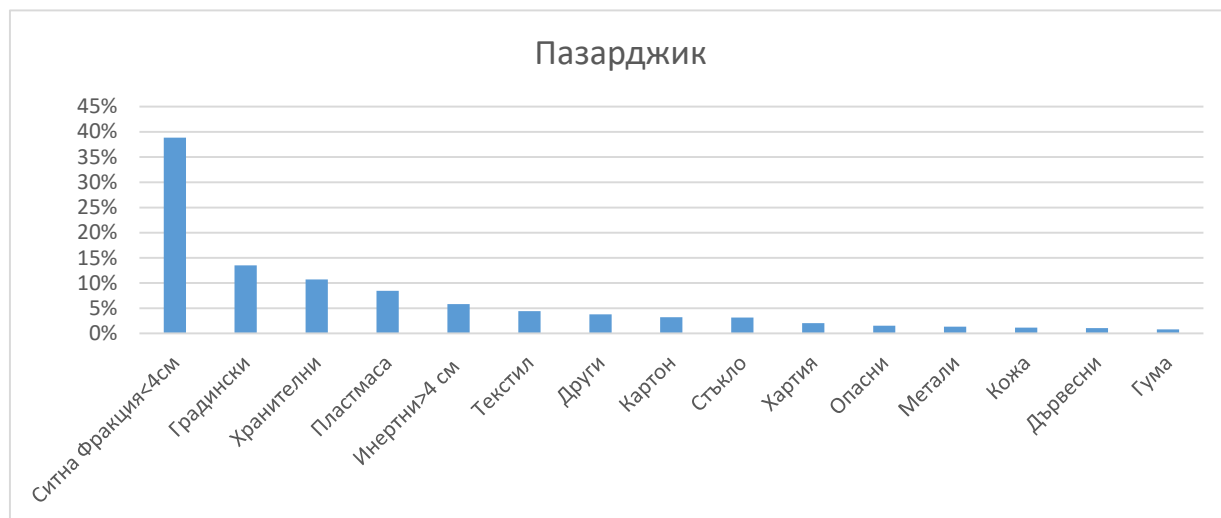
Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

Хранителни	4.10 кг	3%
Хартия	1.20 кг	1%
Картон	3.75 кг	2%
Пластмаса	11.25 кг	7%
Текстил	9.60 кг	6%
Гума	0.25 кг	0%
Кожа	0.05 кг	0%
Градински	36.85 кг	24%
Дървесни	0.10 кг	0%
Стъкло	2.30 кг	1%
Метали	0.75 кг	0%
Инертни <4 см	13.70 кг	9%
Опасни	3.05 кг	2%
Други	7.75 кг	5%
Ситна фракция <4 см	61.30 кг	39%
Общо	156.00 кг	100%

Източник: БШПС

Община Лесичово попада в обхвата на Регионалното сдружение на общините за управление на отпадъците – регион Пазарджик. Към настоящия момент РСУО, Пазарджик разполага с регионално депо за ТБО – регион Пазарджик - една клетка, кантар и необходимата обслужваща инфраструктура. Депото се експлоатира от 2018 г. През месец януари 2021 г. влезе в експлоатация и инсталация за предварително третиране на смесено събрани битови отпадъци, система за разделно събиране и оползотворяване на зелени и биоразградими отпадъци и рециклирането им в инсталации за компостиране. Населението на Община Лесичово е обхванато от системата за събиране и транспортиране на БО 100%.

По данни на БШПС на регионално депо в Пазарджик се депонират отпадъци разпределени в процентно отношение, както следва:



Източник: БШПС

По отношение на прилагането на местните политики по управление на отпадъците Община Лесичово има сключени договори с различни изпълнители за организация на разделно събиране на масово разпространени отпадъци. С тези си действия ръководството на Община Лесичово изпълнява коректно както европейските изисквания, така и националните.

Въведени ситеми за разделно събиране на МРО, в т.ч.:	Брой на пунктовете за разделно събиране на различните видове масово разпространени отпадъци
Отпадъци от опаковки	Община Лесичово има сключен договор с „Екобулпак“ АД – 18 точки (21 контейнери тип бобър по 660 л. и 22 контейнери тип „иглу“ по 1100 л.) – обхванати са всички населени места на територията на общината
НУБА Негодни за употреба батерии и акумулатори	Договор с „Екобулбатери“ АД- 7 точки
ИУЕЕО Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, в т.ч. луминисцентни лампи и други	Договор с „Екобулбатери“ АД-събирането на този вид отпадъци се извършва кампанийно (със съдействието на общинска администрация), организирано в една точка;

лампи съдържащи живак	
ИУМПС Излезнали от употреба моторни превозни средства	Сключен договор с „Българска рециклираща компания“ АД
ИУГ Излезли от употреба гуми	Сключен договор с „Гумирек“ ЕАД
Отработени масла	Сключен договор с „Норд масла“ ЕАД

Източник: ПИРО Лесичово

От всичко гореизложено е видно, че Община Лесичово прилага правилно изискванията за управление на отпадъците на своята територия, като е сключила договори с различни организации за оползотворяване на отпацъци, разработила е необходимата документация и спазва разпоредбите с цел опазване на компонентите на околната среда.

Необходимо е да бъде обърнато внимание на представителите на бизнеса и на гражданското общество, като за целта периодично могат да се организират информационни кампании за активиране на заинтересованите лица в дейностите по опазване на околната среда.

6.5. Шум

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействи зависи от вида му и подаждащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. Можем да различим няколко вида шум - промишлен (производствен), транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодично, повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно.

В този смисъл степента на риска от увреждане на човешкото здраве под въздействието на фактора „шум“ в околната среда е трудно установима. Обикновено този фактор не действа изолирано, а участва в изключително сложна комбинация с други рискови за здравето фактори, които могат да бъдат химични, физични, биологични, психологични и такива, свързани с начина на живот,

атакуващи човешкия организъм в течение на целия му живот. Вредата от шума се превръща в една от характеристиките на модерния живот.

Шумът атакува почти всички органи и системи на човешкия организъм, като се проявява главно в четири насоки:

Психологично въздействие	✓ Раздразнение, влияние върху работоспособността, въздействие върху речевата разбираемост и умствените способности.
Физиологично въздействие	✓ Върху слуховия орган; ✓ Върху функциите на отделни органи и системи: - сърдечно съдовата система – учестване на сърдечния ритъм, промени, които водят до повишаване на кръвното налягане; - дихателната система – изменения на респираторния ритъм; - храносмилателна система – забавяне пасаж на храната и различни по степен и вид увреждания на стомаха; - ендокринна система – изменение количеството на кръвната захар, повишаване на основната обмяна, задържане на вода в организма, вестибуларна система, процесите на обмяната; ✓ Върху организма като цяло и в частност върху висшата нервна дейност (нервна преумора, психични смущения и нестабилност, смущения на паметта, раздразнителност) и вегетативната нервна система (усилен тонус, който може да доведе до редица сърдечни, циркулаторни и други прояви).
Въздействие върху съня	✓ Смушаването на нощната почивка не дава възможност за възстановяване на работоспособността и постепенно довежда организма до състояние на преумора.
Загуба на слуха	✓ В резултат на продължително влияние на шум с висока интензивност.

РИОСВ – Пазарджик организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума, излъчван в околната среда от промишлени инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда. Съгласно нормативната уредба за шума контролната функция на общинската администрация е върху шума от битови и занаятчийски дейности. Производствения шум и шума от транспортния трафик се контролира от регионалните органи на МОСВ, МЗ и МВР.

На територията на Община Лесичово основните източници на шумово замърсяване са свързани с преминаващия автомобилен и вътрешноселищен транспорт, ремонтни дейности на домакинствата и/или други видове шум генерирани от жителите. Въздействие оказват и различните дейности на населението - работилници, търговски обекти и др.

Няма данни за наднормено излъчване на шум на територията на Община Лесичово. При жалби на граждани за производствен шум, администрацията сезира компетентните органи; за шум при битови дейности - издава предписания за спазване на нормативно установените изисквания. Регионалните инспекции за опазване и контрол на общественото здраве създават, поддържат и съхраняват досиета на обектите-локални източници на шум, срещу които са постъпили сигнали на граждани, юридически лица, държавни и общински органи и организации.

6.6. Зелена система

Устройството на озеленени и залесени площи се регламентира със Закона за устройството на територията. В териториите на общините се устройват озеленени площи, обединени в зелена система, като средство за подобряване на микроклимата и хигиенните условия и за организиране на отдиха на населението. Зелената система на територията на Община Лесичово е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места, чрез поддържане на екологична, рекреативна, естетическа и защитно-мелиоративна функции.

Зелената система включва следните категории зелени площи:

- ✓ Обществени паркове и градини;
- ✓ Специализирани паркове и градини;
- ✓ Санитарно-защитни озеленяване;

- ✓ Транспортно озеленяване;
- ✓ Озеленяване за ограничени ползване.

Те имат следните по-важни социални и екологични функции:

- ✓ рекреационни (задоволяват потребностите от спорт и отдиш;
- ✓ естетически и ландшафтно-естетически;
- ✓ биоклиматични – приток на свеж чист въздух от крайградските зони, подобряване на микроклиматичните характеристики на средата;
- ✓ мелиоративни – преразпределение на повърхностния и подземен отток на водите;
- ✓ екологични – предотвратяване миграцията на замърсителите от урбанистичните дейности и транспорта, продуцират кислород, поглъщат част от вредните газове и праха, блокират миграцията на тежките метали (от транспорта и промишлеността) в почвата и околната среда.

Местата за отдиш и зелена система включват градинки и паркове в общинския център и кметствата, които са приоритетно оформени пред сградите с обществено предназначение, които от своя страна Общинска администрация Лесичово поддържа ежедневно.

6.7. Контрол на радиацията

Мониторинг на радиацията се осъществява чрез автоматизирана система за наблюдение за непрекъснат контрол на радиационния гама – фон, който се състои се от 26 локални мониторингови станции, измерващи мощността на дозата. Станциите са разположени по цялата територия на страната, работят в непрекъснат режим и изпращат данни в централната станция на Изпълнителната агенция по околна среда.

Пробонабиране и лабораторни анализи по отношение на радиацията се осъществяват от лабораториите за радиационни измервания в София, Бургас, Варна, Враца, Монтана, Плевен, Пловдив и Стара Загора. Информацията от лабораторните анализи се докладва в централата на Изпълнителната агенция по околна среда и се съхранява в национална база данни.

На базата на резултатите от проведения радиологичен мониторинг се изготвят тримесечни бюлетини и Национален доклад за състоянието и опазването

на околната среда в България с раздел „Радиационно състояние на околната среда“. Така обобщените данни от извършвания радиологичен мониторинг се докладват всяка година към Европейската комисия, събират се в общоевропейска база данни и се публикуват в Годишен доклад за нивата на радиоактивност в околната среда на страните от Европейската общност.

Няма данни за налични източници на радиационно замърсяване на територията на Община Лесичово. Радиационният фон се движи в нормални граници. Източници на вредни лъчения не са установени.

7. Административен капацитет, администриране и публичност на дейностите по опазване на околната среда в община Лесичово

Отговорните лица по управлението на дейностите, свързани с околната среда са: Общинския съвет, кмета на общината, кметове на населени места и кметски наместници, ресорния заместник-кмет по Икономика и развитие, специалистите по екология от Общинската администрация, както и служителите назначени за поддържане на чистотата и зелените площи в Община Лесичово. От своя страна пък общинската администрация подпомагат кмета при осъществяване на правомощията му и извършва дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица.

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. В своята дейност кметът на общината се ръководи от законите, от актовете на общински съвет и от решенията на населението.

Кметът, от своя страна, е длъжен да разработва и изпълнява Програма за опазване на околната среда и Програма за управление на отпадъците на територията на общината. Ежегодно в срок до 31 март, кметът представя в РИОСВ – Пазарджик отчет за изпълнение на двете програми.

В контекста на административния капацитет Общинската администрация в Община Лесичово изпълнява компетентно, ефективно, отговорно и координирано своята дейност и следва принципите на отчетност и прозрачност при предоставяне на информация и услуги за населението.

Тъй като към момента в общинска администрация Лесичово е разкрита само една щатна бройка за длъжността еколог. Като отчитаме този факт е необходимо

ръководството на Община Лесичово да положи усилия за повишаването на административния капацитет по отношение на дейностите по опазване на околната среда.

Важно е да се отбележи, че в периода 2019-2022 г. са били назначени 20 служители по чистота по програми за временна заетост.

Услугите, които Община Лесичово предоставя за опазване на околната среда са:

- ✓ Озеленяване и почистване;
- ✓ Сметосъбиране и сметоизвозване;
- ✓ Организиране на еко-инициативи;
- ✓ Провеждане на информационни капании и др.

Основни цели, които общинска администрация Лесичово си е поставила за изпълнение в контекста на опазване компонентите на околната среда са:

- ✓ Да осигури ефективно опазване и експлоатация на природните активи на региона чрез съгласувани системи за съвместно управление;
- ✓ Да увеличи информираността за опазването и управлението на околната среда в трансграничния регион;
- ✓ Да защитава местното население, бизнеса, околна среда и инфраструктура от потенциално катастрофални последици от естествени и причинени от човешка дейност кризи чрез съвместни предпазни действия.

8. Финансови инструменти

На първо място е важно да отбележим, че Община Лесичово получава приходи в бюджета си посредством субсидия от Републиканския бюджет, собствени данъчни и не данъчни приходи, трансфери и др. Основни източници на приходи в общинския бюджет, свързани с околната среда са:

- ✓ Приходи от такса Битови отпадъци;
- ✓ Средства от наложени/събрани санкции за нарушения по общинските наредби, имащи отношение към опазване компонентите на околната среда;
- ✓ Такси за извършване на административни услуги;
- ✓ Върнати средства от внесени към РИОСВ Пазарджик отчисления;
- ✓ Външно финансиране.

Във връзка с горното постъпленията в бюджета на Община Лесичово от такса битови отпадъци за периода 2020-2022 година са следните:

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

Година	2020 година	2021 година	2022 година (към м. октомври)
Приходи от такса битови отпадъци (лева)	243 567 лева	313 968 лева	267 667 лева

Източник: ОА Лесичово

За да бъде обективен анализът касаещ финансирането на дейностите по управление на отпадъците, които от своя страна оказват пряко въздействие на компонентите на околната среда, ще приложим и справка за разходите за управление на битовите отпадъци.

Година	2020 година	2021 година	2022 година (към м. октомври)
Разходи от такса битови отпадъци (лева)	207 383 лева	323 020 лева	254 917 лева

Източник: ОА Лесичово

Други източници на финансиране са програмите (проектите) в областта на опазване на околната среда, които биха могли да бъдат национални (български) или международни организации, фондове, механизми и други, които осъществяват директни инвестиции, посредством: бюджетни субсидии, безвъзмездни помощи и дарения, заеми при облекчени условия за реализиране на проекти в областта на опазването на околната среда, непреки инвестиции и др.

Основни източници за финансиране на дейности за реализиране целите на политиката по опазване на околната среда за общините са:

➤ **Държавен бюджет**

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на опазване на околната среда и управлението на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

➤ **Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда - ПУДООС;**

Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда е създадено със Закона за опазване на околната среда. Предприятието предоставя средства под формата на:

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

- ✓ безвъзмездни помощи;
- ✓ безлихвени или нисколихвени заеми;
- ✓ субсидии за покриване на част или пълния размер на дължими лихви по банкови кредити, отпуснати за реализация на екологични проекти и обекти.

Средствата от предприятието се разходват за:

- реализация на инвестиционни екологични проекти;
- осъществяване на неинвестиционни проекти и дейности за опазване и възстановяване на околната среда;
- научни разработки и изследвания с приложен характер, възложени от Министерство на околната среда и водите;
- заплащане на услуги от научен и технически характер, експертизи, проучвания и екологични оценки, възложени от Министерството на околната среда и водите;
- развитие и поддържане на Националната система за мониторинг на околната среда и водите;
- застраховане на стационарна и подвижна техника; дейности, свързани с набиране на проби, мониторинг и контрол;
- провеждане и участие в конференции, симпозиуми, работни семинари, изложби, конкурси и други форуми с екологична насоченост;
- образователна и информационна дейност;
- други дейности предвидени с нормативен акт.

➤ **Оперативна програма околна среда 2021-2027 г.**

Програмата е основен инструмент за подкрепа за устойчиво развитие и утвърждаване целта за съхраняване, опазване и подобряване на качеството на околната среда. Основните цели са свързани с подобряване на ВиК инфраструктурата и качеството на атмосферния въздух, екологосъобразно управление на отпадъците и опазване на богатото биоразнообразие на България, както и превенция и управление на риска от наводнения, свлачища и горски пожари.

Подкрепата за тези цели е разпределена в 5 основни приоритета:

- **Приоритет 1 „Води“** с бюджет от 1 399,23 млн. лв. подкрепя инфраструктурни мерки за събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води, за водоснабдяване, както и дейности за подобряване мониторинга и оценката на качеството на водите за питейно-битово водоснабдяване.
- **Приоритет 2 „Отпадъци“** с бюджет от 611,49 млн. лв. инвестира в системи за разделно събиране и рециклиране на биоразградими отпадъци, модели за оптимизиране на процеса на управление на битовите отпадъци, рекултивация на депа, както и в системи/центрове за разделно събиране и подготовка за повторна употреба и поправка.
- **Приоритет 3 „Биологично разнообразие“** с бюджет от 259,09 млн. лв. финансира дейности за развитие на мрежата Натура 2000, за подобряване природозащитното състояние на природни местообитания и видове, за опазване/възстановяване на екосистемите извън Натура 2000.
- **Приоритет 4 „Риск и изменение на климата“** с бюджет от 441,31 млн. лв. е насочен към мерки за повишаване готовността на населението за адекватна реакция и осигуряване на наземен капацитет за борба с горските пожари; за превенция и управление на риска от наводнения и засушаване и за изграждане на Национална система за управление на водите в реално време.
- **Приоритет 5 „Въздух“** с бюджет **773,47 млн. лв.** ще инвестира в подобряване на качеството на атмосферния въздух чрез безвъзмездна подмяна на топлоуреди на твърдо гориво с екологични алтернативи за домакинствата, увеличаване на зелените площи в градска среда и въвеждане на зони за ниски емисии от транспорт.

В заключение инвестициите за опазването на околната среда, които прави Община Лесичово, са важна предпоставка не само за постигане на екологична устойчивост, но и за осигуряване на здравословен начин на живот, сигурност и социална равнопоставеност, както и за икономически растеж, нови възможности за бизнеса, по-висока заетост и повече работни места.

9. SWOT Анализ

Един от основните етапи в стратегическото планиране е “анализът на средата”. SWOT представлява акроним на вътрешните за общината силни страни (Strengths) и слаби страни (Weaknesses) и външните за общината възможности (Opportunities) и заплахи (Threats).

Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите „силни“ и „слаби“ страни. Средата в която функционира обекта на стратегически анализ се дефинира на „възможности“ и „заплахи“.

Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда на общината. Това са благоприятни за общината потенци, от които тя се възползва или би могла да се възползва. Когато се разглеждат възможностите е полезно да се анализират силните страни и да се установи дали те са предпоставка за откриване на нови възможности. Алтернативно, могат да се анализират слабите страни и да провери дали не могат да се открият нови възможности чрез елиминирането на слабостите.

Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда за общината. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на общината. Заплахите могат да дойдат по линия на промени в политическата, социалната и икономическата обстановка, поява на нови изисквания, нови държавни регулации, търговски бариери и др.

Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава общината. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство на общината. С две думи, силните страни са всичко, което може да формира благоприятни условия и конкурентно предимство.

Слабите страни представляват ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на общината. Визия за околната среда в Община Лесичово.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
Сектор атмосферен въздух	
✓ Към настоящия момент на територията на общината няма данни за замърсяване на въздуха над допустимите норми; ✓ Изградена газопреносна мрежа; ✓ Малка плътност на застрояване-еднофамилно строителство с дворни места и добре озеленени дворни площи;	✓ Все още голям брой домакинства отоплящи се на твърди и течни горива; ✓ Сезонна тенденция за замърсяване на въздуха през отоплителния сезон; ✓ Липса на пункт за контрол на КАВ в село Лесичово;
Сектор води	
✓ Редовно водоснабдяване на цялото население с вода за питейно-битови нужди, отговарящи	✓ Частично изградена канализационна мрежа, която не обхваща територията на цялата

✓ на нормативните изисквания; ✓ Повърхностните водни тела преминаващи през територията на Община Лесичово са в добро химично състояние;	- община; ✓ Липса на изградена пречиствателна станция за отпадни води; ✓ Частично изградена водопроводна мрежа;
Сектор почви	
✓ Благоприятни почвено-климатични условия за развитие на земеделие; ✓ Не са констатирани проблеми относно засоляване и киселиняване на почвите; ✓ Почвите в района се намират в добро екологично състояние (няма данни за замърсявания);	✓ Спорадични паления на стърнища и замърсявания с отпадъци, в резултат на което се нарушават почвените функции в най-плодородния (хумусен) слой и намаляват плодородието и самопречистващата способност на почвите; ✓ Не се извършват мониторинг и мероприятия свързани с ерозията на почвите; ✓ Почвите са подложени на естествена и антропогенна деградация, отразяваща се неблагоприятно върху екосистемите;
Сектор шум	
✓ Добри параметри по отношение на шумовата характеристика на Община Лесичово; ✓ Няма жилища, респективно жители, изложени на нива на шум над граничните стойности;	✓ Липсват актуални данни от наблюдения на емисиите на шум в околната среда; ✓ Пътна настилка с ниски показатели по отношение на предаване на шум; ✓ Редки случаи на шум от интензивен автомобилен трафик и/или от строителството;
Сектор отпадъци	
✓ Разработена програма за управление на отпадъците; ✓ Разработена Наредба за управлението на отпадъците за Община Лесичово ✓ Много добро взаимодействие с	✓ Недостатъчна активност на гражданите и неправителствените организации в началните фази на планиране и проектиране на съоръжения и дейности по управление на отпадъците; ✓ Трудности породени от работата с

останалите общини от района на по отношение на управлението на отпадъците, в контекста на членството в РСУО Пазарджик; ✓ Въведено организирано събиране и транспортиране на битови отпадъци, различни видове масоворазпространени отпадъци и др., съгласно установен график; ✓ Рекултивирано старо сметище;	недобросъвестни жители, които изхвърлят отпадъци нерегламентирано;
Сектор биологично разнообразие	
✓ Наличие на територии попадащи в НАТУРА 2000; ✓ Наличие на защитени зони; ✓ Богато биологично разнообразие с висока степен на естественост на местообитанията в защитените територии	✓ Намаляване разнообразието поради процеса на влошаване на състоянието на някои екосистеми, местообитания, микроклиматичните условия и естествената хранителна верига; ✓ Липса на система за събиране и обмен на информация, мониторинг и оценка на биологично разнообразие в екосистемите;
Сектор зелена система	
✓ Регулярно поддържане на зелените зони от страна на общинска администрация Лесичово; ✓ Добре изградена зелена система - наличие на паркове, места за отдих и др. ✓ Добре съхранена природа с потенциал за екотуризъм;	✓ Затруднения с намирането на персонал по поддръжка на същите; ✓ Недостатъчна степен на благоустрояване, озеленяване и обхващане на всички потенциални зелени площи (нереализирани зелени площи);
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
Сектор атмосферен въздух	
✓ Ремонтни дейности на улици и пътища ✓ Редуциране на дела на използваните твърди горива през студеното полугодие ✓ Изграждане на велоалеи;	✓ Висока цена за първоначално присъединяване на жителите към газовата мрежа след нейното изграждане, висока цена на газа в контекста на енергийната криза към 2022 г.;

✓ Обособяване на нови зелени зони;	✓ Тенденция за внос на стари автомобили; ✓ Спиране финансирането по оперативните програми, с което да се затрудни реализацията на проекти на общината;
Сектор води	
✓ Изграждане на ПСОВ ✓ Изграждане на ВиК инфраструктура; ✓ Организиране на кампании за разумно ползване на питейната вода и избягване на разхищението ѝ;	✓ Опасност от засушаване и пресъхване на повърхностни водни източници в резултат на глобалното затопляне; ✓ Световна тенденция на влошаване качеството на подземните води вследствие на замърсяване на околната среда; ✓ Спиране финансирането по оперативните програми, с което да се затрудни реализацията на проекти на общината;
Сектор почви	
✓ Стимулиране биологичната преработка на торова маса и зелени отпадъци от земеделието; ✓ Залесяване на неатрактивни общински земи и рекултивация чрез залесяване на територии, почистени от нерегламентирани сметища; ✓ Даване на концесия или под наем на неатрактивни общински земи за производство на биоенергийни култури ;	✓ Допускане замърсяване на почвите с в следствие на нерегламентирано депониране на отпадъци и други; ✓ Липса на финансови източници и/или ресурси за справяне с потенциални замърсители;
Сектор шум	
✓ Подкрепа на дейности по разширяване на зелената система на Общината с цел подобряване на акустичната обстановка; ✓ Изграждане, рехабилитация и поддържане на пътната и	✓ Липса на достатъчно средства отстрана на бизнеса и публичния сектор за прилагане на изискванията на екологичното законодателство, свързани с изменения и допълнения в

уличната инфраструктура в общината и адекватна на нуждите за свързаност и достъп до публични услуги организация на движението;	европейското екологично законодателство.
Сектор отпадъци	
✓ Промяна на обществените нагласи за намаляване образуването и ефективно управление на отпадъците; ✓ Нови ефективни технологии, позволяващи рециклиране и оползотворяване на отпадъци; ✓ Изграждане на площадки за събиране на строителни и инертни отпадъци; ✓ Въвеждане на информационна общинска система за мониторинг и контрол на отпадъците; ✓ Засилване на контрола върху граждани и юридически лица на територията на Община Лесичово за спазване на нормативните изисквания; ✓ Обособен отдел, чиито служители да са ангажирани само с управлението на отпадъците	✓ Значително увеличение на разходите за управление на битови отпадъци и необходимост от повишаване на такса битови отпадъци за населението във връзка с неспазване на регионалните цели за отпадъци; ✓ Недостатъчна държавна подкрепа за изпълнение на законовите задължения към местната власт в сферата на отпадъците; ✓ Непривлекателен и малко ефективен ръчен труд в сектора за поддръжка на чистотата; ✓ Неизпълнение на целите по ЗУО и налагане на санкции от страна на контролните органи; ✓ Изхвърляне на отпадъци от населението на нерегламентирани места; ✓ Тенденция за увеличаване на количествата събрани смесени битови отпадъци и тенденция за увеличаване нормата на натрупване.
Сектор биологично разнообразие	
✓ Повишаване екологичната култура на населението за опазване на околната среда; ✓ Провеждане на кампании за опазване на околната среда и реализация на действия за смекчаване на климатичните	✓ Неефективни действия за превенция на действия по нарушение на природната среда; ✓ Риск от горски пожари и природни бедствия; ✓ Незаконна сеч и браконьерство в горите и др.

промени; ✓ Провеждане на информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начините за опазването му.	
Сектор зелена система	
✓ Разширяване на съществуващата ГИС и финансиране на проекти за актуализация на кадастралната основа на Общината –изготвяне на Зелен кадастър; ✓ Популяризиране на дейностите по озеленяване и залесяване сред децата и младежта в училище; ✓ Фитосанитарна оценка и паспортизиране на дървесната растителност; ✓ Маюабно озеленяване с храстова и дървесна растителност, абсорбираща праха и аерозолите от въздуха;	✓ Недостатъчно отговорно отношение на гражданите по опазване на обществените зелени площи; ✓ Недостатъчен човешки ресурс за извършване на дейности по озеленяване;

10. Визия, цели приоритети и мерки

Визията е обобщена представа/желание на една общност за стандарта на живот и качества на средата, която тази общност изгражда, поддържа и обитава. Приетата визия, определяща желаното и постижимо състояние в екологичен аспект на Община Лесичово за периода 2022-2027 г. е следната:

**Устойчиво управление и опазване на околната среда и човешкото здраве в
Община Лесичово, чрез рационално и екологосъобразно използване на
природните ресурси**

Визията за околната среда описва перспективите за развитие на Общината, като обхваща характеристиките на околната среда в общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие.

Тъй като общинската програма за опазване на околната среда на Община Лесичово се явява един от основните инструменти за защита и опазване на наличните природни ресурси, запазване на постиженията, където ги има, и подобряване на екологичното състояние в областите, където е необходимо, е съобразена със сферите на компетенция и възможностите на общинска администрация Лесичово.

Тъй като общинското ръководство работи сериозно за подобряване на икономическото, битово-социалното, културното и демографско състояние на жителите на града, е важно да се спомене, че всички тези дейности са пряко и/или косвено свързани и с решаването на проблемите на околната среда.

В резултат от извършените анализи и проучвания за характерните дадености и проблеми на Община Лесичово в областта на околната среда, са определени и идентифицирани силните и слабите страни на общината, възможностите и заплахите, стоящи пред нея. След като бе избрана визия на общината, се определиха и целите, приоритетите и мерките, достигането на които ще е определящо за качеството на живот на местното население.

Специфична цел № 1:

Опазване на водите и водните обекти и развитие на водоснабдителната инфраструктура

Приоритет №1:

Обезпечаване на добро състояние и управление на водните ресурси на територията на Община Лесичово

Мярка:

Подобряване на ВиК инфраструктурата на територията на Община Лесичово

Мярка:

Изграждане на Пречиствателна станция за отпадни води от населените места

Мярка:

Превенция и управление на риска от наводнения и други природни бедствия (свлачища и др.), чрез корекция на речни корита, прочистване на канали и дерета и др.

Специфична цел № 2: Устойчиво управление на отпадъците	
Приоритет № 2: Осигуряване на екологосъобразното управление на отпадъците, чрез предотвратяване, намаляване или ограничаване на вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда	Мярка: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци
	Мярка: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на общината за управление на отпадъците
	Мярка: Изграждане на общински Център за разделно събиране и подготовка за повторна употреба на строителни отпадъци от домакинствата в землището на с. Калугерово
	Мярка: Участие на обществеността и превръщането ѝ в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците
	Мярка: Изграждане на по-добра система за недопускане образуването на нерегламентирани сметища
	Мярка: Търсене на възможности за сключване на допълнителни договори с организации по оползотворяване на отпадъци за някои видове отпадъци, които не са обхванати

Специфична цел № 3: Опазване и поддържане на биологичното разнообразие	
Приоритет № 3: Ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие	Мярка: Спазване на ограниченията за опазване на местообитанията обявени по Натура 2000 и в защитените зони
	Мярка: Мерки за предотвратяване на горски пожари, забрана за палена на стърнища и гори, в т.ч. контрол и превенция от страна на отговорните служители в общинска администрация Лесичово
	Мярка:

	Изграждане и поддържане на екопътеки
	Мярка: Проучване на възможности за развитие на екологичен/отговорен туризъм

Специфична цел 4: Запазване състоянието на атмосферния въздух и поддържане на нивото на емисиите под пределно допустимите норми	
Приоритет 4: Подобряване качеството на атмосферния въздух	Мярка: Контрол на емисиите от дейността на предприятия/стопански субекти и проверка по изпълнение на мероприятия за подобряване на екологосъобразната им дейност
	Мярка: Регулярно почистване на уличната мрежа
	Мярка: Системни проверки за нерегламентирано изгаряне на отпадъци (гуми, пластмаси, текстил и др.)
	Мярка: Планирани и извършени ежегодни мероприятия по залесяване на дървесни видове в населените места на територията на Община Лесичово
	Мярка: Стимулиране на жителите да преминат към по-екологосъобразни методи за отопление през зимния сезон, посредством провеждане на информационни кампании

Специфична цел 5: Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население	
Приоритет 5: Подобряване на капацитета на експертите в ОА Лесичово и ангажиране на гражданското общество	Мярка: Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в Общинска администрация Лесичово
	Мярка: Създаване на партньорства с НПО и с други общини

	с цел повишаване на експертния капацитет, чрез общи обучения и др.
	Мярка: Подобряване на информационната обезпеченост и ангажиране на местното население за опазване на околната среда
	Мярка: Ежегодно организиране на информационни кампании от страна на ОА Лесичово за ангажиране на населението в дейностите по опазване на околната среда
	Мярка: Публикуване на информация на интернет страницата на Община Лесичово, която да е свързана с дейностите по опазване на околната среда

Специфична цел 6: Запазване и подобряване на качеството на земините и почвите	
Приоритет 6: Опазване качеството на земините и почвите	Мярка: Ограничаване на ерозията чрез провеждане на залесителни мероприятия, където е необходимо
	Мярка: Провеждане на информационни кампании касаещи земеделските производители, по отношение на препаратите, които използват

Специфична цел 7: Увеличаване броя на зелените площи в Община Лесичово и поддържане и облагородяване на вече съществуващи такива	
Приоритет 7: Поддръжка на съществуващите зелени площи и търсене на възможности за създаване на нови такива в Община Лесичово	Мярка: Поддържане на зелените площи в населените места
	Мярка: Увеличаване на зелените площи за широко обществено ползване, подобряване качеството на съществуващите такива, както и на свободните пространства между жилищните сгради, включително залесяване, реконструкция на уличното озеленяване и облагородяването на пустеещи терени

	Мерка: Благоустрояване на паркове, зелени площи и зони за отдых и спорт в Община Лесичово
--	--

11. План за действие

**ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЛЕСИЧОВО ЗА ПЕРИОДА
2021-2027 Г.**

Приоритети	Мярка/дейност	Бюджет (планирани разходи	Източници на финансиране	Срок	Отговорни институции	Индикатори
Специфична цел №1: Опазване на водите и водните обекти и развитие на водоснабдителната инфраструктура						
Обезпечаване на добро състояние и управление на водните ресурси на територията на Община Лесичово	Подобряване на ВиК инфраструктурата на територията на Община Лесичово	33 000 000	Национален бюджет, общински бюджет, европейско финансиране	2027 г.	Община Лесичово	Метри положена и/или подменена ВиК инфраструктура
	Изграждане на Пречиствателна станция за отпадни води от населените места	В зависимост от финансиране то	Национален бюджет, общински бюджет, европейско финансиране	2027 г.	Община Лесичово	1 бр. изградена ПСОВ
	Превенция и управление на риска от наводнения и други природни бедствия (свлачища и др.), чрез корекция на речни корита, прочистване на канали и дерета и др.	2 000 000	Общински бюджет, европейско финансиране	ежегодно	Община Лесичово	Бр. проведени мероприятия по превенция на риска

Специфична цел № 2: Устойчиво управление на отпадъците						
Осигуряване на екологосъобразното управление на отпадъците, чрез предотвратяване, намаляване или ограничаване на вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда	Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци (*Демонстративен проект за намаляване на битовите отпадъци)	350 000	Не са необходими средства	Постоянен характер	Община Лесичово/ РИОСВ	Бр. проведени разяснителни кампании и/или публикации
	Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на общината за управление на отпадъците	30 000	Общински бюджет/ възможност за действие по мярката и без да са необходими средства	2027 г.	Община Лесичово	Бр. актуализирани нормативни документи/бр. експерти подобрили капацитета си
	Изграждане на общински Център за разделно събиране и подготовка за повторна употреба на строителни отпадъци от домакинствата в землището на с. Калугерово	5 000 000	Общински бюджет/ ПУДООС/Оперативни програми	2027 г.	Община Лесичово	Бр. изграден Център за разделно събиране и подготовка на отпадъци
	Участие на обществеността и превръщането ѝ в	-	Не са необходими средства	2027 г.	Община Лесичово/ РИОСВ	Бр. проведени срещи/ събеседвания

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

	ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците					
	Изграждане на по-добра система за недопускане образуването на нерегламентирани сметища	-	Не са необходими средства	2027 г.	Община Лесичово/ кметове по населени места РИОСВ	Бр. предотвратени нерегламентирани сметища
	Търсене на възможности за сключване на допълнителни договори с организации по оползотворяване на отпадъци за някои видове отпадъци, които не са обхванати	Според договореното	Общински бюджет	2027 г.	Община Лесичово	Бр. сключени договори с организации
Специфична цел № 3: Опазване и поддържане на биологичното разнообразие						
Ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие	Спазване на ограниченията за опазване на местообитанията обявени по Натура 2000 и в защитените	-	Не са необходими средства	Постоянен характер	Община Лесичово	-

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

	зони					
	Мерки за предотвратяване на горски пожари, забрана за палена на стърнища и гори, в т.ч. контрол и превенция от страна на отговорните служители в общинска администрация Лесичово	-	Не са необходими средства	Постоянен характер	Община Лесичово	Бр. проведени мероприятия
	Изграждане и поддържане на екопътеки	2 000 000	Общински бюджет/национално финансиране/европейско финансиране	2027 г.	Община Лесичово	Бр. новоизградени и/или поддържани екопътеки
	Проучване на възможности за развитие на екологичен/отговорен туризъм	50 000	Частни инвеститори	2027 г.	Организационна дейности/медиация-Община Лесичово	Бр. проведени срещи
Специфична цел 4: Запазване състоянието на атмосферния въздух и поддържане на нивото на емисиите под пределно допустимите норми						
Подобряване качеството на	Контрол на емисиите от дейността на	-	Не са необходими	Постоянен характер	Община Лесичово/	Бр. проведени мероприятия

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

атмосферния въздух	предприятия/стопански субекти и проверка по изпълнение на мероприятия за подобряване на екологосъобразната им дейност		средства		РИОСВ	
	Регулярно почистване на уличната мрежа	10 000	Общински бюджет	Постоянен характер	Община Лесичово	Бр. проведени мероприятия
	Системни проверки за нерегламентирано изгаряне на отпадъци (гуми, пластмаси, текстил и др.)	-	Не са необходими средства	Постоянен характер	Община Лесичово/ РИОСВ	Бр. проведени мероприятия
	Планирани и извършени ежегодни мероприятия по залесяване на дървесни видове в населените места на територията на Община Лесичово	500 000	Общински бюджет/ дарения	2027 г.	Община Лесичово/ население	Бр. проведени мероприятия
	Стимулиране на жителите да преминат към по-екологосъобразни методи за отопление през зимния сезон,	-	Не са необходими средства	2027 г.	Община Лесичово/ РИОСВ	Бр. проведени информационн и срещи и събеседвания

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

	посредством провеждане на информационни кампании					
Специфична цел 5: Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население						
Подобряване на капацитета на експертите в ОА Лесичово и ангажиране на гражданското общество	Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в Общинска администрация Лесичово	20 000	Общински бюджет/ европейско финансиране	2027 г.	Община Лесичово	Бр. обучени експерти
	Създаване на партньорства с НПО и с други общини с цел повишаване на експертния капацитет, чрез общи обучения и др.	-	Не са необходими средства	2027 г.	Община Лесичово	Бр. проведени информационни срещи, обучения и др.
	Подобряване на информационната безопасност и ангажиране на	-	Не са необходими средства	2027 г.	Община Лесичово	Бр. проведени информационни кампании

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

	местното население за опазване на околната среда					
	Ежегодно организиране на информационни кампании от страна на ОА Лесичово за ангажиране на населението в дейностите по опазване на околната среда	-	Не са необходими средства	2027 г.	Община Лесичово	Бр. проведени информационни кампании
	Публикуване на информация на интернет страницата на Община Лесичово, която да е свързана с дейностите по опазване на околната среда	-	Не са необходими средства	2027 г.	Община Лесичово	Бр. публикации
Специфична цел 6: Запазване и подобряване на качеството на земините и почвите						
Опазване качеството на земините и почвите	Ограничаване на ерозията чрез провеждане на залесителни мероприятия, където е необходимо	-	Не са необходими средства	2027 г.	Община Лесичово/ население	Бр. проведени кампании

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

	Провеждане на информационни кампании касаещи земеделските производители, по отношение на препаратите, които използват	-	Не са необходими средства	2027 г.	Община Лесичово/ Аграрен сектор	Бр. проведени кампании
Специфична цел 7: Увеличаване броя на зелените площи в Община Лесичово и поддържане и облагородяване на вече съществуващи такива						
Поддръжка на съществуващите зелени площи и търсене на възможности за създаване на нови такива в Община Лесичово	Поддържане на зелените площи в населените места	300 000	Общински бюджет/европейско финансиране	2027 г.	Община Лесичово	Бр. поддържани зелени площи
	Увеличаване на зелените площи за широко обществено ползване, подобряване качеството на съществуващите такива, както и на свободните пространства между жилищните сгради, включително залесяване,	300 000	Общински бюджет/европейско финансиране	2027 г.	Община Лесичово	Бр. извършени дейности

Програма за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 година

	реконструкция на уличното озеленяване и облагородяването на пустеещи терени					
	Благоустрояване на паркове, зелени площи и зони за отдих и спорт в Община Лесичово	300 000	Общински бюджет/европейско финансиране	2027 г.	Община Лесичово	Бр. благоустроени паркове, зони и др.

12. Система за мониторинг и контрол на Програмата за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 г.

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на околната среда, която дефинира тази политика за периода 2021-2027 г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице.

В процеса на наблюдение общинската администрация осигурява участието на организации, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност. Предметът на наблюдение включва изпълнението на целите и приоритетите на ПООС, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им.

Целта на мониторинга е да отбелязва отклоненията от целите на ПООС достатъчно рано, за да бъде възможно тяхното коригиране, преди последствията от тях да станат толкова сериозни, че да не могат да бъдат преодолени. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или ако условията се изменят.

За да бъдат реализирани поставените с настоящата програмата задачи и постигнати заложените в нея цели е нужно предложените действия на общината по опазване на околната среда да бъдат еднакво добре приети от Общинския съвет, общинското ръководство, гражданите и съответните секторни специалисти. Изпълнението на конкретните мерки и дейности, които водят до постигане на планираните цели и действия, са задължение на общинска администрация Лесичово.

Както вече споменахме, в съответствие с изискванията на чл. 79, ал. 5 от Закона за опазване на околната среда, Кметът на общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата, а при необходимост – и предложения за нейното допълване и актуализиране. На това основание и във връзка с чл. 52, ал. 9 от ЗУО с настоящата програма се предлага отчетът да се изготвя и внася в Общинския съвет до 31 март всяка година.

Контрол по изпълнение на програмата се извършва от Общинския съвет – Лесичово.

Информация по отношение на проведения мониторинг следва да се предостави по подходящ начин на обществеността, като по този начин се представят пред хората проблемите, планираните инициативи и най-вече напредъка по постигането на визията и главната стратегическа цел.

Общинската администрация следва своевременно да подготвя и внася проекти за финансиране на приоритетните дейности по опазване на околната среда от различни програми и източници.

Настоящата програма за опазване на околната следва да бъде актуализирана при съществени промени в националното законодателство или по съображения, които биха допринесли за подобряване на плана за действие. Измененията, допълненията и актуализацията на Общинската програма за опазване на околната среда се приема от Общински съвет – Лесичово по предложение на Кмета на общината.

В заключение ПООС на Община Лесичово ведно с всички отчети са публични документи, които следва да бъдат публикувани на официалната интернет страница на общината, като по този начин всички заинтересовани институции (РИОСВ, МОСВ) и гражданско общество ще могат да се запознаят с напредъка по програмата.

13. Приложения

Приложение 1: Програма „Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите “

Приложение 2: Раздел „Лечебни растения“

Приложение 3: Обобщени резултати от анкетно проучване ОПООС

Настоящата Програма за опазване на околната среда за периода 2021 – 2027г. е приета с Решение № 477 от 28.03.2023 г., взето с Протокол № 59 на Общински съвет Лесичово.

ВАСИЛ ДАМЯНОВ,
Председател на Общински съвет Лесичово

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ И УСТОЙЧИВО
ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА
ПОЧВИТЕ**



КЪМ

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА
СРЕДА НА ОБЩИНА ЛЕСИЧОВО ЗА ПЕРИОДА
2021-2027 Г.**

Съдържание

1. Въведение	4
2. Цел и нормативна рамка на програмата	7
3. Фактори за образуване на почвите	10
3.1. Абиотични фактори	10
3.2. Биотични фактори	11
3.3. Антропогенни фактори	11
4. Почвено географско райониране и характеристика на почвите на територията на Община Лесичово	12
5. Процеси увреждащи почвите и насоки за тяхното ограничаване	14
5.1. Ерозия	14
5.2. Вкисляване.....	15
5.3. Засоляване.....	17
5.4. Уплътняване	18
5.5. Намаляване на почвеното органично вещество	20
5.6. Замърсяване	21
5.7. Запечатване	23
5.8. Свлачища	24
6. Състояние на почвите в Община Лесичово	25
7. SWOT анализ.....	27
8. Визия, цели и приоритети.....	28
9. План за действие	29
10. Финансови механизми	31
11. Контрол и мониторинг на програмата	32
12. Заключение	34

Използвани съкращения	
ЕС	Европейски съюз
ПГ	Парникови газове
ПОУПВП	Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите
ЗП	Закон за почвите
НПО	Неправителствена организация
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
ПОВ	Почвено органично вещество
ПКИП	Програма конкурентоспособност и иновации в предприятието
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ДБ	Държавен бюджет
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
ДФЗ	Държавен фонд земеделия

1. Въведение

Почвите са основен компонент на природната среда, както и главно средство и незаменим предмет на труда в земеделието. Независимо от малкия териториален обхват на България почвеното разнообразие е значително. То се дължи на дългото природно развитие, довело до сложните връзки между скалната основа, хидроклиматичната обстановка, растителността, животинския свят и дейността на човека. Почвите се отличават по своята структура, механичен състав, цвят, дълбочина на профила, влажност и плодородие. Тяхното основно качество: плодородието, влияе върху редица стопански дейности пряко или косвено. От него зависи количеството и качеството на земеделската продукция, както и специализацията на даден район в производството на едни или други култури.

Почвата изпълнява редица функции, ключови за равновесието в природата и съществуването на човешкото общество. Тя е ограничен, незаменим и практически невъзобновим стратегически природен ресурс, който трябва да бъде опазен за следващите поколения.

Почвата има важни екологични, технически, промишлени, социалноикономически и културни функции, както следва:

- ✓ За производство на храна и друга растителна продукция;
- ✓ За буфериране на разпространението на замърсители към другите компоненти на екосистемата;
- ✓ За съхранение и частично трансформиране на минерали, органични вещества, вода, енергия и различни химически вещества;
- ✓ Тя е среда за местообитаване на огромно количество и видове организми, живеещи в нея, всички с уникални генни особености, платформа за човешка дейност, а също и елемент от терена и културното наследство;
- ✓ Тя е източник на суровини, като глина, пясъци, минерали и торф, които определят нейната значимост и нуждата тя да бъде ценена и опазвана.

Почвите играят главна роля в регулиране на потоците и трансфера на вещества и енергия между атмосферата, биосферата, хидросферата и литосферата, действат като биогеохимичен двигател на основните цикли на вещества и енергия и участват в регулирането на физичните процеси на Земята,

от които зависи животът. Някои почвени процеси допринасят пряко за функционирането на екосистемите, докато други имат пряко влияние върху производството на растителна продукция. Структурата на почвената покривка оставя отпечатък върху повърхността на Земята, по отношение на начина на земеползване и развитието на екосистемите.

Естествените почвени характеристики могат да се поддържат чрез управление на почвените ресурси. Управлението включва всички дейности, операции, практики и процедури, свързани с опазването и подобряването на способността на почвата да изпълнява функциите си и да повишава продуктивността си. Целта е постигането на такива промени в структурата ѝ, биологичната ѝ активност и химичния ѝ състав, които да намаляват интензитета на деградацията и популациите от вредители, да повишават достъпността на хранителни вещества, обема и качеството на растителната продукция, чрез прилагане на подходящи почвообработки, сеитбообръщения, почвени подобрители, мелиорации и др. Управлението на почвата е устойчиво, ако тя изпълнява своите социалноикономически и културно-исторически функции без значително увреждане на екологичните ѝ функции и/или биологичното разнообразие.

Балансът между социално-икономическите и екологичните функции на почвата осигурява наличност на качествена вода и чист въздух, както и минимални емисии от парникови газове в атмосферата. Основно препятствие за устойчивото управление на почвата е деградацията ѝ. Деградацията на селскостопанските почви се свързва със загуба на продуктивност в резултат на човешки дейности, които водят до намаляване на почвеното плодородие и дори до изоставяне, поради невъзможност за земеделско ползване.

Основните подходи за устойчиво управление на селскостопанските почви се изпълняват посредством селскостопански практики, различаващи се в зависимост от локалните условия и потребности, но във всеки случай допринасящи за постигане на:

- ✓ максимална инфилтрация на дъждовна вода /минимален отток и оптимално съхранение на вода;

- ✓ минимално уплътняване на орния и подорния слой на почвата;

- ✓ намаляване на диапазона на денонощната температура в горните почвени слоеве;

- ✓ редовен приход на богати на въглерод органични остатъци на повърхността;

- ✓ минимална загуба на почвен органичен въглерод от окисление;

- ✓ поддържане на оптимални нива на азот в почвата; оптимално съдържание

на достъпни фосфор и калий.

Тъй като аграрния сектор в Община Лесичово е сравнително развит и с цел устойчивото управление на селскостопанските почви, то същото се реализира в следните основни насоки:

- ✓ Създаване на стабилна почвена повърхност чрез контрол на ерозията на почвата;
- ✓ Постигане на баланс на хранителните вещества чрез достатъчен и ефективен приток на такива – достатъчни за високи нива на производство на биомаса във връзка с ограниченията, предизвикани от климата и източниците на вода, и ефективни по отношение загубата на хранителни вещества чрез излужване, газови емисии, ерозия и др.;
- ✓ Поддържане на достатъчна растителна покривка на почвената повърхност от отглежданите култури с цел стабилизиране на повърхността на почвата и осигуряване на органична материя за създаване и натрупване на органични вещества в почвата и обмен на хранителните вещества;
- ✓ Поддържане на физичните характеристики на почвата за ефективно задържане на валежни и поливни води и поддържане на баланс на водата – осигуряване на достатъчно достъпна за растенията вода и инфилтриране на излишната вода;
- ✓ Ефективно използване на поливните води и минимизиране на засоляването;
- ✓ Поддържане на почвеното биоразнообразие – (микро)организмите да осигуряват пълната гама от биологични функции, необходими за хранителните цикли и трансформацията на веществата.
- ✓ Неутрализиране на замърсяването на почвата, така че замърсителите да не достигат нива, които влияят на продуктивността, качеството на подземните води или безопасността на храните;
- ✓ Опазване на почвите за селскостопанско ползване от запечатване и промяна на предназначението им;
- ✓ Намалени емисии на парникови газове (ПГ) и на "въглеродния отпечатък" на селското стопанство;
- ✓ Адаптиране към изменението на климата и намаляване на уязвимостта от климатичните промени;

- ✓ Създаване и поддържане на почвени информационни системи; о Ползата от следването на подходите и насоките за устойчиво управление на почвите е многостранна и може да се обобщи до следните социални, икономически и екологични измерения;
- ✓ Повишена стабилност на произведената продукция, производителността и рентабилността на производството;
- ✓ Подобряване на екосистемните функции на почвите и по-добро обслужване на екосистемите.

2. Цел и нормативна рамка на програмата

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите (ПОУПВП) на Община Лесичово е разработен а съгласно чл. 26, ал. 1 и 2 от Закона за почвите (ЗП). ПОУПВП е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда за периода 2021-2027 г. на Община Лесичово.

На национално ниво политиката за опазване на почвите се основава на следните принципи:

- ✓ екосистемен и интегриран подход;
- ✓ устойчиво ползване на почвите;
- ✓ превантивен контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции;
- ✓ прилагане на добри практики при ползването на почвите;
- ✓ замърсителят плаща за причинените вреди;
- ✓ информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и мерките за опазването им.

ПОУПВП на Община Лесичово е разработена и в унисон с действащата европейска и национална нормативни уредби, съобразена с местните условия и състояние на почвените ресурси на територията на Общината, освен това отчита и най-добрите практики, съгласно нормативните компетентности и отговорности на общинските власти по Закона за опазване на околната среда и Закона за почвите.

Изпълнението на настоящата програма цели постигането на следните основополагащи цели:

- ✓ Да се идентифицират основните почвени проблеми, в случай че такива има, за да се предприемат целенасочени действия за преодоляването им;
- ✓ Да бъдат устойчиво използвани почвените ресурси на територията на

общината за пълно разгръщане на продуктивния им потенциал;

- ✓ Да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси, като ги съсредоточи за решаване на приоритетните проблеми;
- ✓ Да се предвидят основните мерки, чрез които ОА Лесичово следва да изпълни задълженията си и да реализира правомощията си, делегирани ѝ от нормативните актове по отношение на опазването на земите и почвите;
- ✓ Да обедини усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и предприятията на територията на Община Лесичово за решаване на идентифицираните проблеми;

Допустимо е настоящата програма да бъде периодично допълвана съобразно настъпилите промени в приоритетите на Община Лесичово, промени в националното законодателство и други фактори със стратегическо и местно значение. Изпълнението на Програмата ще осигурява прилагането на нормативните документи, чрез които се възлагат функции на общините по опазването и устойчивото използване на почвите на територията им.

Националното законодателство е вменила изисквания към общините, както следва:

Съгласно чл. 11 от Закона за почвите кметовете на общини:

- ✓ разработват и изпълняват програми за устойчивото им управление;
- ✓ правят предложения за включване на площи с увредени почви в регистър;
- ✓ осъществяват контрола по опазването, устойчивото ползване и възстановяването на почвите.

Член 13 от Закона за почвите регламентира общинския контрол по опазване и устойчиво ползване на почвите, и ограничаване на процесите, които ги увреждат, и по прилагане на забраните за:

- ✓ унищожаването на изградени противоерозионни и хидромелиоративни съоръжения в случаите, когато това води до увреждане на почвите;
- ✓ унищожаването на изградени противосвлачищни и укрепителни съоръжения;
- ✓ прилагането на земеделски практики, водещи до засоляване, вкисляване и замърсяване на почвите с вредни вещества;
- ✓ прилагането на технологии за обработка на почвите, които водят до ерозия, уплътняване и нарушаване структурата на почвите;
- ✓ унищожаването или нарушаването целостта на защитни горски пояси;

- ✓ напояването със замърсени води, които съдържат вредни вещества над допустимите норми;
- ✓ внасянето в почвите на утайки от пречиствателни станции от отпадъчни води, които не отговарят на изискванията на Наредбата за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието;
- ✓ внасянето в почвите на торове, компост и други подобрители, на биологично активни вещества и хранителни субстрати, които не отговарят на условията, определени в Закона за защита на растенията;
- ✓ употребата на продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Наредбата за разрешаване на продукти за растителна защита;
- ✓ извършването на производствени дейности, водещи до засоляване, киселяване и замърсяване на почвите с вредни вещества;
- ✓ изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане, изоставяне и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвена повърхност, включително на селскостопански отпадъци, извън обхвата на Закона за управление на отпадъците;
- ✓ изгарянето на стърнища и други растителни остатъци върху почвената повърхност.

Настоящата ПОУПВП е в съответствие със следните закони, наредби и стратегически документи с международен или национален характер:

- ✓ Закон за почвите;
- ✓ Закон за опазване на околната среда;
- ✓ Наредба за управление на отпадъците на територията на Община Лесичово;
- ✓ Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите 2020-2030 г.;
- ✓ План за интегрирано развитие на Община Лесичово за периода 2021-2027 г.;
- ✓ Програмата за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021- 2027 г.
- ✓ Национална програма за развитие България 2030;

Програмата е разработена при следните ограничения:

- ✓ Липса на методически указания и/или поднормативна рамка за изготвянето на общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите;
- ✓ Липса на регистър на площите с увредени почви.
- ✓ Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите;
- ✓ Наредба №4 от 12 януари 2009г. за мониторинг на почвите;

- ✓ Наредба за инвентаризация, проучвания на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мерки;
- ✓ Наредба за реда и начина за инвентаризация, проучвания, извършване и поддържане на необходимите възстановителни мероприятия на площи с увредени площи;
- ✓ Наредба №26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт;

3. Фактори за образуване на почвите

#

Факторите, от които зависи образуването, състоянието и териториалното разпространение на почвите, могат да се разделят на абиотични/биотични, към които се отнасят скалният състав, релефът, климатът, водите, и биотични - растителната покривка и животинският свят, и дейността на човека (антропогенен фактор). Всички фактори действат едновременно и комплексно и значението им в почвообразователните процеси е еднакво важно.

3.1. Абиотични фактори

Абиотичните почвообразуващи фактори са скалната основа, релефа, климата, водите, растителността.

Почвообразуващата скала е материалът от който се образува почвата. Механичният, минералният и химичният състав на основната скала определят водните, физичните и химични свойства, както и хода на химичните процеси в почвата.

Климатът определя хоризонталното и вертикално разпространение на почвите. Той оказва влияние чрез климатичните елементи - температура на въздуха и валежите. Те от своя страна определят количеството на влага в почвата. Температурата на въздуха определя посоката и скоростта на физичните, химичните и физикохимични процеси в почвата. При по-висока температура процесите протичат с по-висока скорост и се увеличава дейността на почвените микроорганизми. Разлагането на органичните вещества и изветрянето на минералните частици протича при наличие на влага в почвата. Преовлажняването ѝ води до забавяне на тези процеси.

Релефът, като климатообразуващ фактор определя вертикалното разпределение на почвите, а чрез надморската си височина, наклона на

склоновете, експозицията, определя разпространението на плитките и дълбоки почви. При по-големите наклони, валежните води отнасят изветрителната кора. Поради това по склоновете почвената покривка е тънка или почти липсва. Обратно - дълбоките почви се образуват в равнините, низините и котловините.

Водите са важен фактор за протичане на всички почвообразуващи процеси - изветряне и ерозия. Наличието им обуславя образуването на някои от почвените типове.

3.2. Биотични фактори

Растенията, микроорганизмите и макроорганизмите са биотичните фактори в почвата. Главен източник на органични остатъци в почвата се явява растителността. В зависимост от характера и в почвата се натрупват различни по количество и химичен състав растителни остатъци, те определят нейното плодородие. Горската растителност в България е повлияла за образуването на сивите горски почви, канелените горски почви и др. Тревистата растителност в сравнение с горската внася в почвата по-голямо количество органични вещества. Под нейно влияние са образувани едни от най-плодородните почви - черноземните, канелените, алувиално-ливадните и др., а блатната растителност определя образуването на смолниците.

Растителността определя водния и топлинния режим на почвата, определя нейната структура и я предпазва от ерозия. Микро- и макро организмите участват в минерализацията на органичното вещество в почвата и я обогатяват с хранителни вещества, необходими за развитие на растенията.

3.3. Антропогенни фактори

Стопанската дейност води до промяна на състава и свойствата на почвите, като подобрява, запазва или намалява тяхното плодородие. Освен това стопанската дейност води до замърсяване на почвите с тежки метали, деградирането им или намаляване на техните площи.

В този смисъл човекът оказва не малко влияние върху качествата и дебелината на почвената покривка. Това въздействие може да се разглежда като положително или отрицателно. Положителните страни са свързани с повишаване на почвеното плодородие чрез изкуствено напояване и наторяване, правилен сеитбооборот и мероприятия за ограничаване на ерозията. Отрицателното въздействие се изразява в прекомерното използване на различни торове и като

следствие насищане с нитрати и натрупване на соли в повърхностния хоризонт - известното засоляване на почвите, което може да настъпи в резултат на неправилно напояване, развитие на почвена ерозия поради изсичане на горите, замърсяване с различни вещества от промишленото производство и автомобилния транспорт, отнемане на плодородни земи за строителство на предприятия, открит добив на полезни изкопаеми, магистрали, язовири.

4. Почвено географско райониране и характеристика на почвите на територията на Община Лесичово

Територията на България се характеризира с голямо разнообразие на почвената покривка, поради влиянието в България на четири големи почвени провинции - Степна и лесостепна източноевропейска, Средиземноморска южноевропейска, Горско атлантическа западноевропейска и Влажна субтропична черноморска. Представена е от 15 почвени типа, в които се поделят 42 подтипа.

На територията на България се отделят три почвени зони:

- ✓ Севернобългарска лесостепна почвена зона - обхваща Дунавската равнина и Предбалкана /до 600-700 м н.в./. В посока от север на юг промяната на Почвообразуващите скали, климата и растителната покривка обуславя и промяна на почвените типове и техните съчетания.
- ✓ Южнобългарска ксеротермална почвена зона - обхваща територията на Южна България /до 700-800 м.н.в./. Поради по-разнообразния и по-топъл преходно-континентален климат и ксерофитна растителност са се формирали специфични почвени типове.
- ✓ Планинска почвена зона - обхваща планинските районите /над 700-800 м.н.в./, покрити с широколистни и иглолистни гори, както и обширни пасища и ливади с различни вариации на планинския климат.

Почвената покривка на територията на Община Лесичово е обусловена от геоложки строеж и отразява влиянието на континенталните климатични условия, релефа и растителната покривка. По отношение на почвено-географското райониране на България, общината се отнася към Южнобългарска ксеротермална почвена зона. Територията на общината е покрита с типични смолници. Богата е и на алувиално-ливадни почви, които са се образували под влиянието на повърхностните водни тела преминаващи през територията ѝ. Почвите попадащи в землището на Община Лесичово са подходящи за стопански нужди. Тоест процесите на почвообразуване и възстановяване на горния почвен слой могат да компенсират тази загуба.

Основните характеристиките на видовете почви попадащи в землището на Община Лесичово са:

Смолници (Vertisols): Смолниците са тъмно до черно оцветени плътни глинести почви, които при суша се напукват силно. Името им идва от силната им лепливост, като смола, когато са влажни. Те имат високо съдържание на глина и дебел хумусен слой (60-80 см), който в горната си част е ронлив, а надолу плътен. Характеризират се с високо съдържание на карбонати и гипс. Разпространени са в Южна България, Горнотракийската низина, Тунджанската хълмиста област, Бургаската низина, някои полета на Югозападна България, в Кулско и в Добричко.

Лесивирани почви (Luvisols): Лесивираните почви (Сиви горски почви) са образувани върху гори имат илувиален глинест хоризонт, формиран вследствие на акумулацията на глина. Лесивираните почви са разпространени в цяла България - Дунавската равнина, Предбалкана, Южна и Средна България. Те имат добър дренаж и се използват активно за земеделие, но бързо се ерозират от човешката дейност.

Наносни почви алувиални алувиално-ливадни (Fluvisols): Млади почви, образувани от съвременните речни наноси и повишеното ниво (от 1 до 3 см дълбочина) на почвените води. Намират се покрай всяка река, но най-вече до Марица, Тунджа, Дунав и Дунавските острови. Те периодично се заливат и се натлачват нови наноси. Върху тях расте водолюбива и тревно-ливадна растителност. Имат слаб хумусен слой, под който се редуват различни по песъчливост и химичен състав пластове от речните наноси.

Планосоли (Planosols): Те са разпространени в сезонно повърхностно преовлажнявани равни терени. Имат плътен глинест, много трудно водопроницаем долен слой и лош дренаж, поради което се преовлажняват и задържат вода. Те са разпространени в цялата страна като големи и компактни масиви или в по-малки ареали - в Предбалкана на север, Горнотракийската низина, Странджа, Сакар, Източна Стара планина, Дервенските възвишения и др. Биват неутрални и кисели.

Канелени горски почви: Този вид почви е на сухите ниски гори, храсталаци и пасища, с добър дренаж, образувани върху карбонатни скали. Срещат се в Южна България - Чирпанските възвишения, Асеновградското подножие на Родопите, възвишенията между Хасково и Димитровград, Ямболско, Тополовградско и др. Върху тях съществуват много обработваеми площи. Богати са на железни съединения, които оцветяват почвата в канелен и червеникав цвят.

5. Процеси увреждащи почвите и насоки за тяхното ограничаване

Деградацията на почвата включва съвкупност от процеси, които водят до пълно или частично нарушаване на една или повече от функциите ѝ. Съгласно чл. 12 от Закона за почвите процесите, които увреждат почвите, са:

5.1. Ерозия

Процесът на разрушаване и отнасяне на горния почвен слой, познат като почвена ерозия, е напълно естествен и се случва хилядолетия наред. В този смисъл той не може да навреди на екосистемите, защото естествената почвена ерозия е между 0.035 и 1.6 тона/ха на година, т.е. ерозията е напълно обратима, и процесите на почвообразуване и възстановяване на горния почвен слой могат да компенсират тази загуба.

Докато ерозията е естествен процес, то човешката дейност е увеличила от 10 до 40 пъти скоростта, с която се появява ерозия глобално. В добре изучени селскостопански райони интензивните фермерски практики са предизвикали ерозия със скорост до 100 пъти по-висока от естествената в региона. Прекомерната или ускорена ерозия причинява както проблеми на място, така и извън него. Локалните въздействия включват намалена селскостопанска продуктивност и екологичен колапс, като и двете се дължат на загубата на горния почвен слой, който е богат на хранителни вещества. В някои случаи крайният резултат е опустиняване.

По-широките последствия включват седиментация на водните пътища и еутрофикация на водните обекти, както и свързани със седиментацията щети върху пътища и жилища. Водната и ветровата ерозии са двете основни причини за деградацията на земята. Комбинирани, те са отговорни за около 84% от деградираната земя на глобално ниво, което прави прекомерната ерозия един от най-значителните екологични проблеми в света.

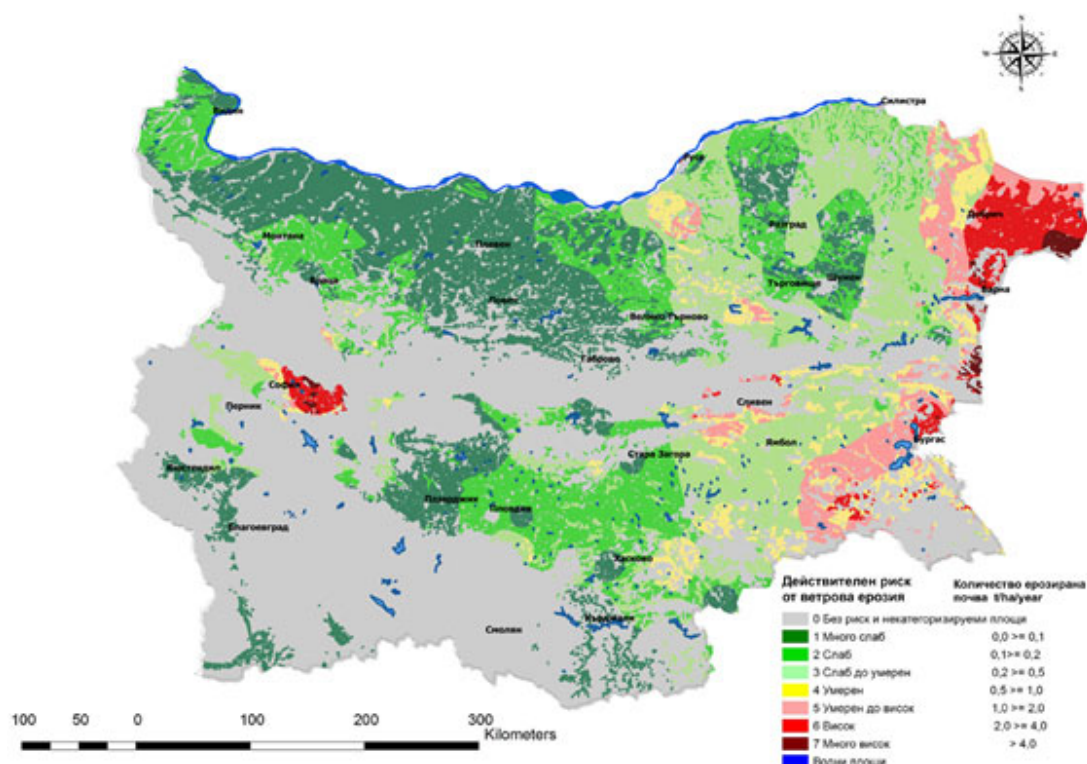
Интензивното селско стопанство, обезлесяването, пътищата, антропогенната промяна на климата и ексурбанизацията са сред най-значителните човешки



дейности по отношение на техния ефект върху стимулирането на ерозия. Въпреки това, съществуват много превантивни практики, които могат да съкратят или ограничат ерозията на уязвими почви.

Добрата новина е, че в този случай не малко практики

и технологии за земеделско производство могат да намалят процеса, при който се губи най-плодородният почвен слой. Сред тях са минималните и нулевите почвообработки (Strip-till, No-till, Mini-till), засаждане на покривни култури, ветрозащитни пояси и други. Накратко - с правилна агротехника можем да проведем успешна борба с ерозията на почвата.



Източник: ИАОС Действителен риск от ветрова ерозия на почвата за 2018 г.

В заключение за територията на Община Лесичово е важно да се избегнат основните последствия от ерозията, както следва:

- ✓ Загуба на почвен хоризонт;
- ✓ Загуба на хумусен слой и органична материя;
- ✓ Податливост на почвата към образуване на кора;
- ✓ Нарушена инфилтрация на въздух и вода.

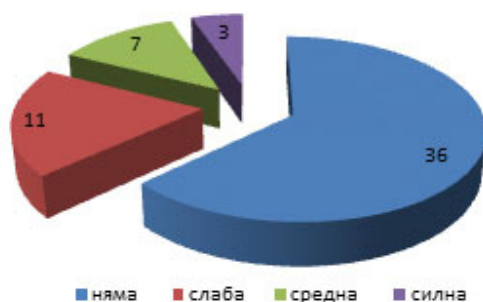
5.2. Вкисляване

Вкисляването на почвите се дължи на емисии от промишлени процеси, природни биохимични цикли, а за обработваемите площи – и от едностранчивото (без фосфор и калии) торене с азотни торове, който е основен фактор за вкисляване на почвите в България. Успоредно с процеса на вкисляване се променя подвижността и достъпността на редица почвени елементи, които оказват

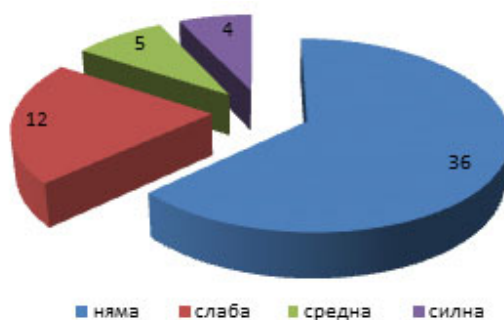
пряко или косвено влияние върху системата почва-растение-човек. Делът на почвите с кисела реакция в България е около 11% от обработваемата земя или 1 500 000 Ха. От тях 500 000 ха земеделски земи са с киселинност, токсична за повечето земеделски култури.

В този смисъл върху значителна част от почвите с кисела реакция се отглеждат селскостопански култури – зърнени, фуражни, зеленчукови, плодови и технически. Развитието обаче на някои от културните растения и на полезните микроорганизми е ограничено от редица отрицателни почвени свойства, особено на почви със силно кисела реакция. Известно е, че при кисела реакция се увеличава разтворимостта на съединенията на Al, Mn, Fe, Cu и Zn. Така, при много силно кисела реакция на почвата се създават условия за образуване на висока концентрация от разтворими и подвижни количества Al, Mn, Cu, Zn и H, които действат токсично върху културната растителност и полезната микрофлора.

На приложените фигури са представени пунктовете за 2019 г. по степен на вредно вкисляване в двете дълбочини на пробовземане: 0-20 cm/ 20-40 cm почвени хоризонти



Източник: ИАОС Брой пунктове със съдържание на вредна киселинност – 0-20 см.



Източник: ИАОС Брой пунктове със съдържание на вредна киселинност – 20-40 см.

Националната система за мониторинг на вкисляване на почвите дава възможност за изучаване на насоката на развитие на процесите на вкисляване на почвите в основните райони на разпространението им и необходимата преценка доколко дадена почва се нуждае от варуване.

Данни от наблюдения върху процесите на вкисляване показват трайна тенденция към неутрализиране на обменната киселинност, намаляване на стойностите на лесноподвижните алуминий и водород и задържане на степента на наситеност на постоянните сорбционни позиции в почвата до стойностите на насищане в обработваеми земи, при които няма интензивна проява на ерозионни процеси и не се извършва интензивно торене с хидролитично кисели минерални торове

5.3. Засоляване

Степента на развитие на процесите на засоляване се определят от климатичните, хидроложките и стопанските условия. Голяма част от засолените почви представляват главно изоставени земеделски ниви и не се обработват, поради намаленото плодородие. Включването им в обработваемия фонд на страната е възможно след корекция на съществуващите дренажни системи, съобразени с конкретните условия на всеки обект.

Засоляването на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на водоразтворими соли и/или обменен натрий в почвите в количества, влияещи негативно на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал. В България са регистрирани около 35 000 ха обработваеми площи, засегнати от процесите на засоляване като около 252 ха са засолени с нормална сода и хлориди. Процесите засягат главно областите: Бургас, Варна, Велико Търново, Плевен, Пловдив, Сливен, Стара Загора, Ямбол.

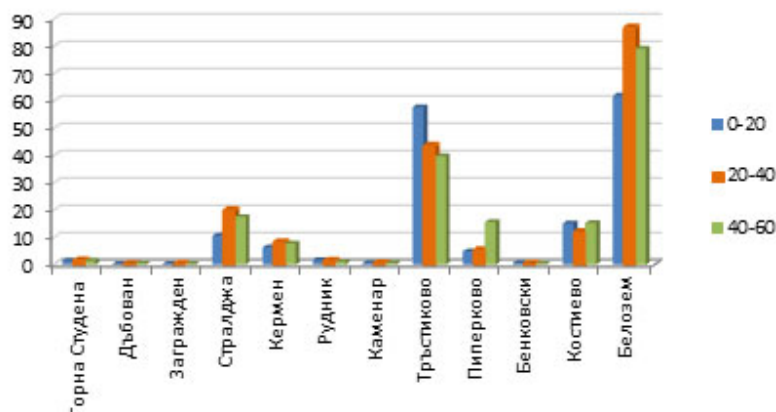
Когато съдържанието на разтворими във вода соли надхвърля 2,5 %, почвите се считат за засолени. Нерядко обаче почви с 1-3 % съдържание на соли също се считат за засолени. Най-често почвите се засолят от хлоридите и сулфатите на натрия, калция и магнезия, по-рядко от нитратите на натрия и калция. Границата на содовото засоляване е най-ниска (само 0.1%).

Културните растения се развиват добре върху незасолени почви, тъй като на засолени растителността се разяжда. На засолени почви растат халофитите, които са се приспособили към солеността на почвите. Тяхното появяване служи за индикатор на засоляването.

В допълнение засолените почви обикновено заемат равнинни терени със слаб или без отток на повърхностните води. При това положение водите, които носят почвеният разтвор, се изкачват много близко до повърхността и при изсъхване на почвата солите кристализират. Засоляване се получава също при широко прилагане на изкуствено напояване. Използваната вода от реките съдържа

разтворени различни соли, особено натриев хлорид. При интензивно изпарение и многократно заливане разтворите се концентрират и солите кристализират.

На графиката е илюстрирана степента за засоляване по съответните населени места в процентно съотношение, както следва:



Източник: ИАОС Степен на засоляване, изразена като съотношение (%) на обменния натрий към сорбционния капацитет (Т)

Отсоляването на почвите става по естествен път чрез валежите. Дъждовната вода почти не съдържа соли, тя ги разтваря и когато има възможност да се оттече или проникне на дълбоко в долните хоризонти на почвата, привежда повърхностния слой в нормално състояние.

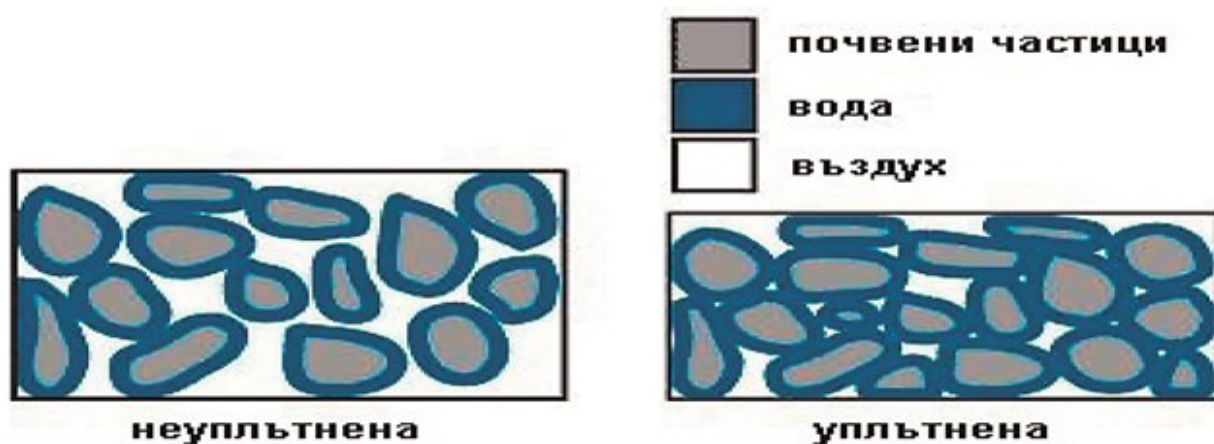
5.4. Уплътняване

Уплътняването на почвите е процес засягащ основно земеделските земи. Главната причина за появата му е неправилна обработка, а именно използване на тежки селскостопански машини при висока влажност на почвите. Процесът е включен като заплаха от Европейската стратегия за опазване на почвите. В България на този етап е много трудно да се предоставят точни данни за обхвата на този процес.

Почвеното уплътняване е една от най-вредните форми на физическа деградация на почвата, водеща до влошаване и загуба на основни почвени свойства и функции, с което се редуцират добивите на земеделските култури.

Нормално почвените частици и агрегати не прилепват плътно заедно, а са заобиколени със свободно празно пространство на т. нар. почвени пори, които заемат около половината от обема на почвата. Те са важни за нормалното й функциониране, тъй като в тях се задържа вода и въздух, необходими за

жизнената дейност на растителните корени и почвените микроорганизми. На приложената илюстрация е показана разликата между уплътнена и неуплътнена почва.



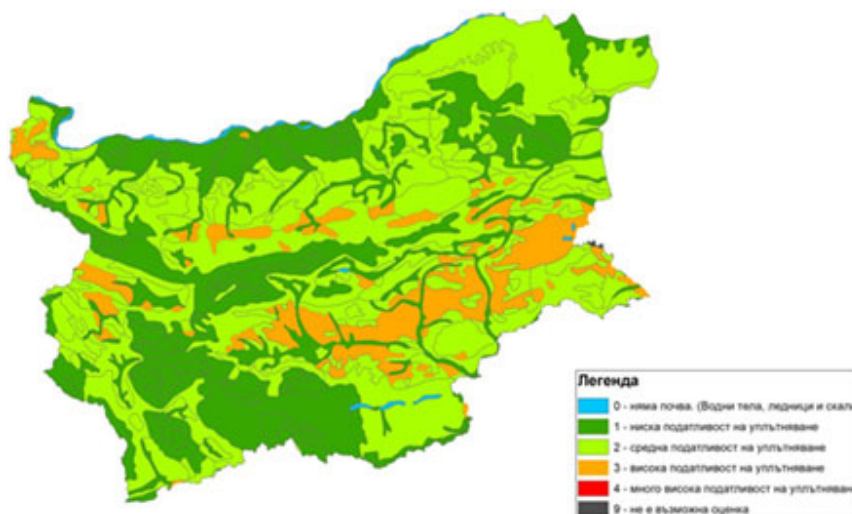
Схематично представяне на неуплътнена и уплътнена почва

Източник: Фермерски вест

#

Значението на почвеното уплътняване нараства със съвременни тенденции на земеделието: интензификация на почвените обработки; използване на все по-тежки селскостопански и транспортни машини; увеличаване размерите на земеделските стопанства и полета и влошаване на сеитбооборота чрез намаляване броя на земеделските култури. Уплътняването има отрицателно действие върху качеството на почвата и растителната продукция, а именно:

- ✓ Ограничен достъп на вода и въздух за растенията и редуцирано усвояване на вода и хранителни вещества;
- ✓ Редуцирана водна инфилтрация в почвата, водонасищане и задържане на вода върху почвената повърхност, воден оток и ерозия;
- ✓ Затруднено и нередовно поникване на растенията от уплътнената почвена кора;
- ✓ Увеличаване загубите на азот чрез отмиване и денитрификация;
- ✓ Повишен риск от коренови болести.



*Източник: ИАОС Естествена податливост на земеделските почви към уплътняване
(Степен на риск от почвено уплътняване)*

Уплътняването на почвите увеличава обемното тегло на почвата (изразено като г/куб. см). В нормалните почви с пясъчливо-глинест механичен състав то е около 1.3-1,4 г/куб. см, а в пясъчливите – 1.4 да 1.6 г/куб. см. В зависимост от произхода уплътняването може да бъде природно и придобито. И в двата случая могат да бъдат предприети мерки по предотвратяване.

5.5. Намаляване на почвеното органично вещество

Продължителното и особено неправилно използване на интензивни фактори при земеделското производство е една от причините за намаляване плодородието на обработваемите земи, както и за отрицателно влияние върху околната среда, което води до съществени изменения в почвената реакция, в подвижните и в общите форми на хранителните вещества, както и в органичното вещество на почвата.

За съжаление няма системни наблюдения за състоянието на почвеното органично вещество (ПОВ) в почвите на България, но някои изследователски данни, обобщени напоследък в отделен тематичен сборник показват, че общия запас на органичен въглерод в тях възлиза на 1,3 Gt.

Отчетливо се проявява постоянна тенденция на намаляване на съдържанието ПОВ в обработваемите земи. Намаляването на съдържанието на ПОВ в орния слой на обработваемите земи, в сравнение с необработваемите почви варира

между 10 и 40 %. Това се дължи на интензивната обработка, изгарянето на следжътвените остатъци, ограниченото използване на органично торене.

Изнасянето на повърхностният почвен слой като резултат на плоскостна водна ерозия също допринася за намаляване на ПОВ. Според пресмятанията, площта на почвите в страната с хумусно съдържание в повърхностния слой <1% заема 490 000 ха, а площта на почвите със съдържание на ПОВ между 1 и 2,5% заема територия около 3,7 милиона ха. За сравнение, площта на обработваемите земи в страната е по-малко от 5 милиона ха.

5.6. Замърсяване

Замърсяване на почвата е термин в екологията, с който се означава внасянето в почвата на нехарактерни за природата химически елементи и съединения или превишаване на естествените нива на концентрация на елементи и съединения. Това води до понижаването на плодородието и способностите ѝ да се самопочисти.

Замърсяването на почвата произтича основно в резултат от човешка дейност. Примери за това са: използването в земеделието на минерални торове и пестициди, отлагането на емитирани във въздуха вещества върху повърхността на почвата, напояване със замърсени повърхностни и подземни води, замърсяване вследствие на промишлена дейност и др.

Основните източници на замърсяване са:

Поглъщане на почвата: Въпреки че звучи нетипично да се поглъща почва, замърсителите могат да попаднат в нашето тяло по различни начини. Малките деца могат да бъдат особено податливи, тъй като често играят в откритата почва. Замърсеният почвен прах може също така да повлияе върху хранителната продукция на хората. Обилното измиване с вода на хранителните продукти, които се добиват от почвата, е от значителна важност. Най-големият риск от поглъщане на почвата се случва, когато почвата остане гола. Покриването на почвата с трева или друга растителност, както и доброто наторяване, намалява риска от заразяване. При консумация на храна на открито и в близост до почва във ветровит ден, замърсителите, пренасяни във въздуха, могат да попаднат върху храната, преди тя да бъде консумирана.

Инхалантни летливи вещества и прах: Когато почвата е открита, малки частици могат да бъдат пренесени по въздуха, посредством вятъра например. Строителните работи и разрушавания, минната индустрия или несполучливи опити за озеленяване, могат да предизвикат образуване на почвен прах. Вдишването на замърсени прахови частици може да доведе до физически или

химически щети върху хората. Например, азбестовите влакна могат да пробият белите дробове. Химикали като олово могат да нанесат щети на нервната система, включително мозъка.

Абсорбиране през кожата: Замърсителите могат също така да бъдат абсорбирани през кожата. Креозотът е материал, използван за запазване на дървесината в Съединените щати. Тази сложна смес от химикали може да изтече от обработената дървесина и да замърси почвата. При контакт със замърсени с креозот почви, с течение на времето, по кожата е възможно да се появят мехури или обриви, да се излющи или силно да се зачерви.

Консумация на храна, отгледана в замърсена почва: Редица жилищни сгради и тревни пространства са изградени върху бивши индустриални и производствени терени, които предполагат наличие на замърсени почви. В тези случаи, хранителната продукция, като зеленчуци и билки, може да поеме замърсители, докато растат. Консумацията им излага на риск човешкото здраве. Също така, може да има наличие на почвен прах върху тях, като без надлежното им измиване, замърсителите остават. Дори земята за отглеждане на хранителна продукция да бъде екологично чиста, наличието в близост на замърсен терен може да доведе до замърсяване на продукцията, вследствие на попадане на замърсен прах, посредство вятъра.

Индустриални и производствени зони и обекти: В индустриалните и производствените обекти често има наличие на редица замърсители, замърсяващи почвите им. Видът на замърсителя зависи от това какво произвежда предприятието. Замърсяване може да възникне при изтичане на вредни химикали върху почвата.

Депа, складове за отпадъци и площадки за събиране на отпадъци:

Депата, местата за складиране на отпадъци и площадките за събиране на отпадъци създават висок риск от замърсяване на почвата, подобно на индустриалните обекти. Тези райони често съдържат голям набор от замърсители като олово, арсен и нефтопродукти. Всички те, сами по себе си, са опасни за човека. Когато се



комбинират, те могат да предизвикат реакция и да създадат още по-токсични съединения. Контролирането и ремедиацията на тези зони изискват високи разходи, а са и технически и логистично усложнени.

Магистрални пътища, паркинги, зони със засилен трафик: Зоните с висока концентрация на превозни средства създават много предпоставки за замърсяване, както и за изтичане на течности от превозните средства. Например, съдържанието на олово може да има високи нива в райони с наличие на високи нива на емисии от трафика, а изтичането на петрол или нефт по пътищата, или паркингите, употребата на бои и други, може допълнително да замърси почвите. Собствениците на жилища, посредством прекомерната употреба на пестициди и хербициди, допринасят за замърсяването на почвите.



Домакинства: Домакинствата сами по себе си поначало може да не се приемат за потенциални замърсители на почвата. Но замърсяването може да бъде причинено по време на строителните или ремонтните дейности на обектите. Възможно е изтичане на петролни субстанции от превозните средства, които се използват по време на тези дейности.

Бивши земеделски земи с натрупване на замърсители: В периода от 1910 до 1950 г., голяма част от пестицидите са съставени от опасни вещества, като олово и арсен. По онова време изследователите и земеделски производители не са запознати, че оловото причинява здравословни проблеми. В резултат на това, в почвата на остатъчните ферми днес може да бъде намерено наличие на олово. В допълнение, от 50-те години на миналия век има широко развитие и производство на хербициди. Неправилната употреба на тези химикали може да навреди на почвата, растенията и дори на човешкото здраве.

5.7. Запечатване

Почвеното запечатване през последните години се оценява като съществена глобална заплаха за унищожаването на почвите. Това са почви, използвани и трайно застроени за селищно изграждане, промишлено и инфраструктурно

строителство, търговски и транспортни участъци, пътна и железопътна мрежа и др. За България те представляват около 5% от общата територия, но има райони където тези проценти са значително по-високи. В България % на почвеното запечатване нараства с по-малки темпове, но пък в същото време общата численост на населението намалява. Най-засегнати са крайбрежните райони, и курортните селища, където строителството бележи най-висок ръст. Очаква се през следващите години процесът да е още по-силно изразен поради планираните инфраструктурни проекти.

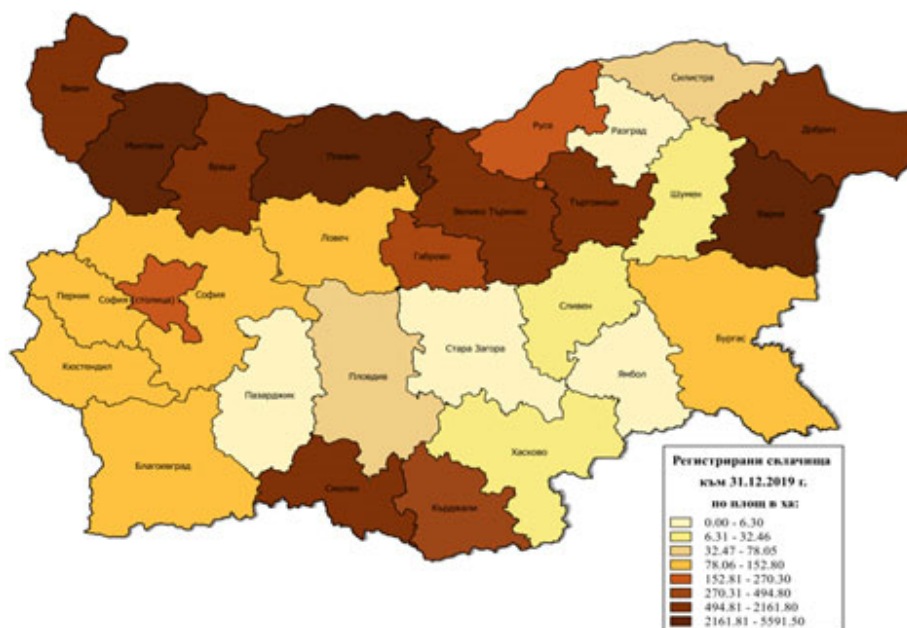
5.8. Свлачища

Свлачището е процес, при който се нарушава устойчивостта на огромни количества земни маси и се създават предпоставки за предвижването им. Свлачищните процеси нямат внезапен характер и са достъпни за интервенция. Във времето те имат периоди на затихване и усилване. След активизирането на земните маси може да се стигне до възникване на бедствена ситуация.



Източник: интернет (свлачище)

На територията на нашата страна свлачищата са около 1000 и са засегнали над 200 хил. декара. Причините за тяхното възникване са свързани със силно пресечения релеф и други специфични геоложки дадености в определени райони. От първостепенно значение за предотвратяване на тежки материални загуби от активизирането на свлачищата са превантивните мерки, които специализираните структури предприемат. Но всеки от нас е необходимо да знае как да предпази себе си и имуществото си.



Източник: ИАОС-Разпределение на площите засегнати от свлачищни процеси, на

6. Състояние на почвите в Община Лесичово

Състоянието на почвите в страната са в добро екологично състояние, като по отношение на запасеност с биогенни елементи/органично вещество, така и по отношение замърсяване с тежки метали и металоиди-няма регистрирани металоиди.

Оценка на състоянието на почвите се осъществява в рамките на Националната система за мониторинг на почви, въз основа на мрежа 16x16 km, в която се извършват проучвания в 407 пункта, както споменахме по-горе в настоящата програма, чрез наблюдения на набор от показатели - тежки метали, устойчиви органични замърсители, въглерод, азот и фосфор. Изборът на показатели

позволява да се извърши оценка на състоянието на почвите. Периодичността на наблюдение е 5 години. Мрежата е изградена през 2004 г., а за първа базова година се приема 2005 г.

Извършените наблюдения в периода до 2019 г. позволяват да се направи заключение, че почвите в страната са в добро екологично състояние, както по отношение на запасеност с биогенни елементи/органично вещество, така и по отношение замърсяване с тежки метали и металоиди. Стойностите на медианата са изцяло над приетите стойности за средна запасеност и под регламентираните максимално допустими концентрации.

В Националната система за мониторинг на почвите няма данни за превишени показатели за територията на Община Лесичово.

Ключово послание, изведено на национално ниво, е необходимостта от предприемането на неотложни мерки за подобряване на условията за поддържане на оптимална влажността на почвата по-продължително време през вегетационния период, чрез прилагане на съобразени с резултатите от научните изследвания у нас, решения за преодоляване на последствията от промените на климата.



Източник: ИАОС - по данни от Националната система за почвен мониторинг

През 2019 г. степента на вкисляване в пунктовете за мониторинг се запазва. Очертава се тенденция към намаляване на степента на вредно вкисляване и на съдържанието на обменен алуминий, както и леко увеличаване на степента на наситеност с бази (V3%).

Запазват се и тенденциите за засоляване на почвите, а именно - в някои от пунктовете се установява намаляване на съдържанието на обменен натрий и понижаване на почвената реакция (pH).

В заключение както на национално ниво, така и на местно ниво в Община Лесичово е необходимо да се предприемат мерки за опазването и устойчивото ползване на почвите.

7. SWOT анализ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Няма данни за замърсени почви на територията на Община Лесичово;
- ✓ Високо естествено плодородие;
- ✓ Липса на вкислени почви;
- ✓ Липса на засолен почви;
- ✓ Почвено-климатичните условия дават възможност за отглеждане на различни култури;
- ✓ Наличие на Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите;

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Ниско потребление на торове и препарати за растителна защита, което предотвратява замърсяване и вкисляване на почвите;
- ✓ Добре развити процедури за предотвратяване замърсяване и деградация на почвите;
- ✓ Проучване състоянието на почвите и получаване на данни за наднормено замърсяване, картиране на резултатите от проучванията и предприемане на действия по подобряване на състоянието на почвите;

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Не предприети мерки за земите застрашени от ерозия;
- ✓ Неефективно интегриране на дейностите за опазване на

ЗАПЛАХИ

- ✓ Силен натиск, създаван или засилван от човешките дейности като: неподходящи селскостопански и горски

почвите в действащите програми и стратегии;	практики, депониране на отпадъци;
✓ Опоаряване нрнища и суха тревна растителност, водещо до увреждане на повърхностния слой на почвата и до нарушаване на нейната микробиологична структура;	✓ Влошаването на почвите оказва силно въздействие върху други компоненти от околната среда, опазването на човешкото здраве и безопасността на храните;
	✓ Засилване на деградационните процеси на почвите;
	✓ Загуба на биоразнообразие при естествено и антропогенно въздействие;
	✓ Риск към почвено засушаване и почвено-атмосферно засушаване;
	✓ Липса на единен регистър на площите с увредени почви;

8. Визия, цели и приоритети

Визия

„Устойчиво ползване, възстановяване и запазване функциите на почвите, предотвратяване на опасностите за почвите, смекчаване на тяхното въздействие и възстановяване на замърсени почви на територията на Община Лесичово“

Стратегическа цел: Запазване почвения потенциал на територията на Община Лесичово с цел управление и икономическа реализация

Приоритет 1: Възстановяване на увредени терени

- Залесяване на терени обхванати от ерозия или превенция, там където има риск;
- Възстановяване на терени и площи увредени от пожари;

Приоритет 2: Повишаване информираността на заинтересованите страни и подобряване на местната политика в областта на почвите и земите

- Създаване на онлайн платформа за предложения и сигнали в областта на устойчивото ползване на земеделските земи;
- Подобряване на административния капацитет чрез усъвършенстване на специализираните знания и умения на експертите от общинска администрация Лесичово и споделяне на добри практики в областта на опазването, устойчивото ползване и възстановяване на почвите и устойчивото управление на земите;

Приоритет 3: Опазване, съхраняване, подобряване и устойчиво ползване на почвените ресурси на територията на Община Лесичово

- Залесяване на изоставени земеделски земи;
- Рекултивация на нарушени терени;
- Прилагане на техники за подобряване на продуктивността на земите;
- Активиране на земеделските производители в района за биологично земеделие;

Приоритет 4: Превенция на ерозионния риск на земеделските земи с наклонени терени

- Засаждане на дървесни видове в терените с наклон с цел превенция на ерозионния риск;
- Затревяване, където има възможност;

9. План за действие

Дейност/мярка	Отговорник	Срок	Източник на финансиране
Стратегическа цел: Запазване почвения потенциал на територията на Община Лесичово с цел управление и икономическа реализация			
Приоритет 1: Възстановяване на увредени терени			
Залесяване на терени обхванати от ерозия или превенция, там където има риск;	Община Лесичово, РИОСВ, Областна администрация Пазарджик	2027 г.	Европейско и/или друго финансиране;
Възстановяване на терени и площи увредени от	Община Лесичово	2027 г.	Общински бюджет

пожари			
Приоритет 2: Повишаване информираността на заинтересованите страни и подобряване на местната политика в областта на почвите и земите			
Създаване на онлайн платформа за предложения и сигнали в областта на устойчивото ползване на земеделските земи;	Община Лесичово; Областна администрация Пазарджик	2027 г.	Европейско и/или друго финансиране;
Подобряване на административния капацитет чрез усъвършенстване на специализираните знания и умения на експертите от общинска администрация Лесичово и споделяне на добри практики в областта на опазването, устойчивото ползване и възстановяване на почвите и устойчивото управление на земите;	Община Лесичово	2027 г.	Общински бюджет; европейско/ национално финансиране
Приоритет 3: Опазване, съхраняване, подобряване и устойчиво ползване на почвените ресурси на територията на Община Лесичово			
Залесяване на изоставени земеделски земи;	Община Лесичово	2027 г.	Общински бюджет и/или друг финансов донор
Рекултивация на нарушени терени;	Община Лесичово	2027 г.	ПУДООС, Общински бюджет, европейско финансиране;
Прилагане на техники за подобряване на продуктивността на земите	Община Лесичово	2027 г.	Не са необходими средства

(информационна кампания сред заинтересованите лица);			
Активиране на земеделските производители в района за биологично земеделие;	Община Лесичово	2027 г.	Частни инвеститори
Приоритет 4: Превенция на ерозионния риск на земеделските земи с наклонени терени			
Засаждане на дървесни видове в терените с наклон с цел превенция на ерозионния риск	Община Лесичово	2027 г.	Не са необходими средства
Затревяване, където има възможност	Община Лесичово	2027 г.	Не са необходими средства

10. Финансови механизми

Основен финансов източник, на който може да се разчита за опазването и възстановяване на почвите и устойчивото управление на земеползването са, както следва:

Забележка: Все още се очаква стартиране на някои мерки през новия програмен период 2021-2027 г.

- ✓ Предприятието за управление на дейности по опазване на околната среда (ПУДООС) прие приоритети за отпускане на безвъзмездна финансова помощ по сектори – управление на отпадъците, управление на водите, ограничаване на загубата на биологичното разнообразие и запазване на естествените екосистеми;
- ✓ Оперативна програма „Околна среда“ 2021-2027 г., приоритетите на програмата са следните:
 - Приоритет 1 „Води“ е и разработването на Регионални прединвестиционни проучвания за районите Благоевград, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Пазарджик и Разград след тяхното консолидиране.

- Приоритет 2 „Отпадъци“ за насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика. Ще се финансират системи за разделно събиране и рециклиране на биоразградимите отпадъци, центрове за разделно събиране и подготовка за повторна употреба и поправка, рекултивация на депа, информационни и разяснителни кампании и др.
 - Приоритет 3 „Биологично разнообразие“ ще продължат мерките по развитие на мрежата „Натура 2000“, както и за опазване и възстановяване на екосистемите извън мрежата;
 - Приоритет 4 „Риск и изменение на климата“ да бъдат осигуряването на наземен капацитет за борба с горските пожари, разработването на цифрови модели, анализи и прогнози във връзка с климатичните изменения и други.
- ✓ Програма за развитие на селските райони (ПРСР) 2021-2027 г.
 - ✓ Оперативна програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ (ПКИП) 2021-2027 г.: Основните приоритети на Програмата са два – „Иновации и растеж“ и „Кръгова икономика“. Предвидени са средства за научни изследвания и развойна дейност във фирмите, увеличаване на експортния потенциал, създаване на нови или развитие на компании от по-високотехнологичните сектори на промишлеността, защита на патенти, индустриална собственост и др. Ще се стимулира дигитализацията, повишаването на киберсигурността, поверителността на данните в МСП и на уменията на персонала за работа с технологиите от Индустрия 4.0. Ще бъде подкрепена модернизацията на семейните предприятия и тези от творческите индустрии и занаятите.
 - ✓ Средства от държавния бюджет (ДБ) - Изискваните средства ще бъдат съобразени с възможностите на държавния бюджет за периода, както и с възможностите на оперативните програми;
 - ✓ Общински бюджет - част от местните приходи от глоби и санкции по Закона за опазване на околната среда и свързаните с него общински наредби би могло да се ползва за усъвършенстване на контрола по опазване на земеделските земи от замърсяване и деградация;
 - ✓ Донорски организации и бизнес. Финансирането на всички мерки, предвидени в Програмата се осъществява при съобразяване с относимите правила по държавните помощи.

11. Контрол и мониторинг на програмата

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 12 от ЗМСМА Общинският съвет е органът, който приема стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, които

отразяват националните и европейските политики за развитие на местните общности. В изпълнение на това правомощие се разработва и приема и настоящата програма, като освен приемането ѝ следва да се обезпечи и процеса на нейното изпълнение и отчитане. Наблюдението и изпълнението на ПОУПВП е отговорност на кмета на общината.

С оглед на действащата административна структура на Община Лесичово, изпълнението на ПОУПВП ще се осъществява от експерти от общинската администрация на Община Лесичово, на които са възложени функции, свързани с екологията и опазването на околната среда.

Наблюдението и контролът са неразделна част от процеса на изпълнение/реализиране на ПОУПВП и чрез тях се цели да се предостави на компетентните местни органи: Общинския съвет, кмета на общината, служителите от общинска администрация, както и на всички заинтересовани страни (социално-икономическите партньори и структури на гражданското общество) ранна информация за напредъка или липсата на напредък по постигане на заложените в програмата цели и резултати, на ефективността на нейната реализация. Получената информация се използва за целите на управлението - осъществяване на контрол и вземането на управленски решения относно продължаването, изменението, допълването или прекратяването на реализацията на съответната политика или програма.

Съгласно чл. 26., ал. 1 от Закона за почвите, Кметовете на общини разработват програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за общината в съответствие с програмите по чл. 25, ал. 1 за период не по-кратък от три години и ал. 2 Програмите по ал. 1 са неразделна част от общинските програми за опазване на околната среда.

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите (ПОУПВП) на община Лесичово следва да бъде реализирана съобразно поставените цели, срокове и ресурси.

Отчетът на изпълнението на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите (ПОУПВП) на Община Лесичово е неразделна част от годишния доклад за наблюдение на Общинската програма за опазване на околната среда на Община Лесичово 2021-2027 г. Орган за контрол по изпълнение на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите е Общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на Програмата през предходната календарна година.

Обект на мониторинг от страна на отговорните институции по отношение на опазването на почвите са: общите условия за изпълнение и промени в социално-икономическите условия в общината; действия, предприети от общината за

осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на програмата; създадени механизми за събиране, обработка и анализ на данни; преглед на проблемите, възникнали в процеса на изпълнение на програмата през съответната година, и предприетите мерки за преодоляването им; резултати от извършени оценки и тематични допитвания към края на отчетната година; напредък по изпълнение на целите и мерките в програмата; заключение и приложения.

Източниците на информация отнасящи се към наблюдението на изпълнението на ПОУПВП са данни на Националния статистически институт, на официалната статистика на други централни, териториални държавни органи, агенции и институции, имащи правомощия и осъществяващи мониторинг и контрол на околната среда (МОСВ, ИАОС, РИОСВ) и земеделието (МЗХ, ДФЗ), на общинската информационна система и информация от различните дирекции и отдели в общината, както и на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. В процеса на наблюдение общинската администрация осигурява участието на организации, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

12. Заключение

Основните въпроси свързани с почвите са необратимите загуби вследствие на ерозията на почвата, продължаващото замърсяване от локални и дифузни източници (включително и окисляването, засоляването и уплътняването) трябва да бъдат обект на целенасочени мерки не само на национално, а и на местно равнище.

Поради факта, че натоварването произтича от високата концентрация на населението и дейностите в локализираните райони, икономическите дейности, както и промените в климата и в използването на земята, именно поведението на потребителите и промишления сектор допринасят за увеличаването на потенциалните източници на замърсяване. Туризмът също причинява деградация на почвата, особено по протежение на средиземноморския бряг. В този смисъл местните власти трябва да положат целенасочени усилия за информирането на всички заинтересовани лица, които имат пряко отношение към опазването на почвите.

В заключение превенцията е най-ефективният и най-евтиният начин за осигуряване на здравословни почви, по-чиста вода и въздух в дългосрочен план. Всяка инициатива, насочена към предотвратяване и намаляване на замърсяването от проектиране на продуктите, по-добро рециклиране, управление

на отпадъците, сеитбооборот, прецизно земеделие и намалена употреба на пестициди и торове до по-чист транспорт и промишленост, както и към подпомагане на органите да прилагат ефективни мерки, ще допринесе за намаляване на натиска върху тези жизненоважни екосистеми.

Много съществуващи и предстоящи политически инициативи в Европейския зелен пакт — кръговата икономика, стратегията „От фермата до трапезата“, стратегията за биологичното разнообразие, стратегията за химикалите, новата стратегия за почвите и плана за действие за нулево замърсяване — предоставят европейска рамка и подпомагат националните органи и ползвателите на земя да опазват земята и почвите от замърсяване. Допълнителната подкрепа за местните власти и една по-съгласувана политическа рамка на ЕС за почвите биха засилили още повече тези усилия. В крайна сметка замърсяването е само една от многото заплахи, пред които са изправени почвите и земята.

РАЗДЕЛ „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“



КЪМ
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА
СРЕДА НА ОБЩИНА ЛЕСИЧОВО ЗА ПЕРИОДА
2021-2027 Г.

Съдържание

1. Въведение	4
2. Основна цел	5
3. Нормативна рамка	6
4. Описание на местоположението и естествените находища на лечебни растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на Община Лесичово	9
5. Периоди и начини на събиране на билките в Община Лесичово	46
6. Дейности по опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения за осигуряване на устойчивото им ползване	50
7. Мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения на територията на Община Лесичово	52
8. Заключение.....	53

Използвани съкращения	
ОПООС	Общинска програма за опазване на околната среда
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗГ	Закон за горите
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и водите

1. Въведение

Българската лечебна флора е не само най-богатата в Европа, но и най-добре проучената. Богатите архиви и хербарии на специализираните институти на Българската академия на науките са ценни за науката и достъпни за всички. България е основен доставчик на билки за целия Свят. С територия десетки пъти по-малка от тази на Индия и Китай, пропорционално на площта си, страната ни ги изпреварва по количества износ на билки. Точни данни за количествата билки, които преминават през билкозаготвителните пунктове у нас няма. Твърди се, че са повече от 17 хил. тона годишно. Най-големи количества се търгуват от диворастящи липа, глог, шипка, трънка и коприва.

Важно е да се отбележи, че България е единствената страна в Европейския съюз, която има специален Закон за лечебните растения, защото единствено ние събираме билки от дивата природа и то в огромни количества.

Законът за лечебните растения предписва как да се организира изкупуването и заготвянето на билки в специални пунктове, които се регистрират в регионалните инспекции по околна среда и води. Определя и правила за събиране, изсушаване, превоз и съхранение. Задължава билкозаготвителите да обучават берачите си.

Българската флора съдържа около 4100 вида висши растения. От тях 760–770 вида (19%) са лечебни растения. Най-използваните са 200 вида, от които се получават около 270 вида билки, суровина за фармацевтичната, парфюмерийната, козметичната и хранително-вкусовата промишленост.

От всички видове лечебни растения:

- ✓ 50% са многогодишни тревисти растения – глухарче, репей, тревист бъз, коприва, бял равнец, жълт кантарион, ружа, мента, лудо биле, живовляк и др.;
- ✓ 25% са храсти и дървета – върба, бреза, конски кестен, глог, шипка, трънка; хвойна, мащерка, малина, къпина, боровинка, смрадлика и др.;
- ✓ 20% са едногодишни растения – лайка, мак, синчец, очанка и др.;
- ✓ 5% са двугодишни тревисти растения – червен кантарион, пресечка, лечебна комунига.

В България се извършва основно първична преработка на билките: сушене, замразяване, рязане, пакетиране, което не добавя повече от 5% стойност. Толкова е и максималната печалба на билкозаготвителите. Затова, за да увеличат приходите си, те се стремят да изнасят все по-големи количества билки и нерядко ощетяват дивата природа. Единици са фирмите в България, които вече ползват високотехнологично оборудване при обработването на билките и изнасят на пазара у нас и в чужбина преработени крайни продукти, на много по-високи цени. Суровина само в изсушен вид струва единица, а в преработен вид, като краен продукт може да струва 10–15 дори 100 пъти по-скъпо. Към това трябва да се стремят фирмите, обработващи билки в България – високотехнологична преработка, производство на етерични масла, тинктури, добавки и др.

Стотици хиляди семейства у нас могат да разчитат на билките за препитанието си. Доходите им зависят от това да познават добре различните видове растения, да знаят точно кога лечебните вещества в тях са най-силни и да спазват правилата за събиране, за да опазват естествените им находища.

По-голямата част от билките, които се изкупуват, търгуват и преработват се събират от дивата природа. Тя е много щедра с нас, но не е неизчерпаема.

2. Основна цел

Предмет на настоящата разработка е изготвянето на Раздел „Лечебни растения“, който е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда на Община Лесичово за периода 2021-2027 г., съгласно чл. 50, т.3 от Закона за лечебните растения и Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения (ДВ, бр. 14 от 20.02.2004 г.)

С настоящия раздел „Лечебни растения“ към Общинската програма по опазване на околната среда на Община Лесичово се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързаните с тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението. В последните години значително нараства интереса към лечебните растения. Те са били и си остават ефективно средство при лечението на редица заболявания. Растенията са достъпна и евтина суровина за приготвянето на лечебни препарати, чайове, напитки и др.

Поради икономическа криза на национално ниво все по-значителен брой хора започват да събират билки и плодове с търговска цел. Съгласно ЗЛР лечебните растения на територията на Република България се използват на база принципите за устойчиво ползване и един от подходите, които позволява прилагането на този принцип е планиране и контролиране на ползването на полезна биомаса от диворастящите популации на лечебните растения.

Основните принципи при планиране на ползването на лечебни растения са:

- ✓ минимално ползване на проблемни видове;
- ✓ използване на щадящи способности и техники за събиране;
- ✓ сигурно и ефективно първично преработване за реализация и ползване на базата на разработен планов документ.

В тази връзка раздел „Лечебни растения” в ОПООС на Община Лесичово повишава своето значение като документ, осигуряващ устойчиво ползване на тези ценни природни ресурси.

Целта на настоящия раздел „Лечебни растения“ е запазване на ресурсите от съществуващите видове лечебни растения на територията на Община Лесичово. Той урежда управлението на дейностите по опазването и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки.

- ✓ Опазване на лечебните растения в естествените им находища;
- ✓ Поддържане и съхранение на екосистемите съдържащи лечебни растения;
- ✓ Опазване на естествените местообитания на лечебните растения.

3. Нормативна рамка

Съгласно чл. 46 от ЗЛР Кметът ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

- ✓ Организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда;
- ✓ Издава разрешителни за ползване на лечебните растения от земи, води и водни обекти - общинска собственост;

- ✓ Издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения;
- ✓ Предоставя на Министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.

Разделът „Лечебни растения“ включва информация за видовете лечебни растения, местообитанието им, разпространението им, режимът на тяхното ползване, прогнозните количества суровина, морфологичните части, предмет на събиране, на които може да разчита местната икономика. Разделът представя и информация за необходимите мерки за опазване на лечебните растения и техните местообитания и находища.

Важно е да се отбележи, че Законът за защитените територии регламентира събирането на билки в защитени територии. Абсолютно е забранено събирането на билки в резерватите и поддържаните резервати. Събирането на билки на територията на националните паркове е ограничено и позволителни се издават от директорите на трите дирекции. Местата, където могат да бъдат събирани билки, допустимите количества и начина на събиране се определят чрез плана за управление на съответната защитена територия. В защитените местности и природните забележителности също трябва да се избягва събирането на билки, дори когато това не е специално забранено със заповедта за обявяване на защитената територия.

Основните законодателна и нормативна рамки, които имат отношение към лечебните растения са:

Законът за лечебните растения (ЗЛР) (обн., ДВ, бр. 29/ 2000 г.) е специализиран ресурсологичен закон, който регламентира дейностите по опазване и ползване на лечебните растения, задълженията на физическите и юридическите лица и на органите на държавната и местната власт. Основната цел на закона е осигуряване на условия за дългосрочно устойчиво ползване на лечебните растения на територията на страната. Към него има списък със 739 вида лечебни растения.

Законът за биологичното разнообразие (ЗБР) урежда отношенията между държавата, общините, юридическите и физическите лица по опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в България. Законът регламентира опазването на местообитанията, на видовете растения и животни,

разработването на планове за действие, както и лова, събирането и търговията. Според Закона за биологичното разнообразие са защитени 574 вида висши растения включително 61 вида лечебни растения.

Законът за горите (ЗГ) урежда обществените отношения, свързани с опазването, стопанисването и ползването на горските територии в Република България и на дървесните и недървесни ресурси в тях. Законът цели гарантиране и поддържане на екосистемните, социалните и икономическите функции на горските територии; поддържане на биологичното и ландшафтното разнообразие и подобряване състоянието на популациите на видовете от дивата флора, фауна и микота, с цел гарантиране на многофункционално и устойчиво управление на горските екосистеми. Ползването на недървесни горски продукти в горите включва и събирането на лечебни растения. Когато представлява стопанска дейност, се извършва само, ако това е предвидено в утвърден горскостопански план. Ползването на лечебни растения от горските територии, когато не представлява стопанска дейност, се извършва безвъзмездно и свободно.

Наредба 2/2004 за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения: Целта на наредбата е опазване на ресурсите и получаване на качествена билкова суровина. Чрез Наредба № 2 се въвеждат изисквания за опазване на находищата, регламентират се периоди за събиране на билките, начини и инструменти за събиране, периоди на покой за възстановяване на находищата и т.н. В наредбата за всяко от изискванията са дадени голям брой примери на лечебни растения, за които се отнасят, така че за експертите да е по-лесно да преценят какви изисквания да включат в позволителните, които издават в зависимост от спецификите на конкретния вид лечебно растение и неговите находища.

Съгласно чл. 55. на ЗЛР, Разделът „Лечебни растения“ е необходимо да съдържа:

(1) Раздел "Лечебни растения" по чл. 55, т. 2, 3 и 4 съдържа:

1. описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите;
2. анализ на дейностите за опазване на екосистемите, включващи лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване и опазване на ресурсите;
3. приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове;

4. избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях;
5. предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен.

(2) В разработката по ал. 1 с предимство се включват разпространените в района видове лечебни растения - обект на стопанско ползване, както и лечебни растения под специален режим на опазване и ползване или представляващи интерес по причини от природозащитен или научен характер.

4. Описание на местоположението и естествените находища на лечебни растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на Община Лесичово

Основните местообитания за различни видове лечебни растения могат да бъдат разделени в 6 групи.

- ✓ Водоеми - тук влизат всички речни корита, притоци и др.;
- ✓ Влажни ливади - представени главно в долините между хълмовете и край водоемите;
- ✓ Сухи (ксеротермни) ливади - много широко са разпространени по билата и склоновете на хълмовете и край селищата, като крайселски мери, пасища и целини;
- ✓ Обработваеми площи - най-широко разпространеното на територията на общината местообитание за различни видове лечебни растения от групата на „плевелите“. Това са ниви, лозя, зеленчукови и овощни градини;
- ✓ Скали и каменни сипеи - предоставят възможности за развитие на калцифилни видове лечебни растения;
- ✓ Селища - също много богат хабитат за различни видове лечебни растения от групата на „рудералите“;

Към 2022 г. на територията на Община Лесичово няма данни за регистрирани билкозаготвителни пунктове за изкупуване на лечебни растения, съответно няма издадени позволителни за събиране на лечебни билки, съгласно разпоредбите на чл.22 от Закона за лечебните растения.

В своята дейност билкозаготвителите изкупуват разнообразни лечебни растения, според търсенето на пазара. Ежегодно се събират коприва, липа, бърз-цвят, бърз-плод, глог, шипка, великденче, глухарче, жълт кантарион, бял равнец, мащерка, конски кестен, слез и др.

Билките намират широко приложение във фармацевтичната, козметичната и парфюмерийна промишленост, а също за производство на чай, тинктури и лечебни био-продукти.

Съгласно чл.5 от Наредба №2 не се допуска събиране на билки в количества, надвишаващи стойностите определени, като процент от наличните в находището запаси:

- ✓ корени, коренища, грудки и луковици от видовете, които лесно възстановяват ресурсите си – до 70%;
- ✓ корени, коренища, грудки и луковици от видовете, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия – до 40%;
- ✓ кори, листа и стъблени пъпки – до 40%;
- ✓ листа – до 70%;
- ✓ за стръкове – до 70%;
- ✓ за цветни пъпки, цветове, съцветия и цветни кошнички, плодове и семена до 70% за едногодишните и до 80% за многогодишните видове.

Съгласно чл.6, ал.1 от Наредба № 2 експлоатацията на находищата се редува с период на възстановяване на ресурсите. Съгласно чл.6, ал.2 продължителността на периода за възстановяване е следния:

- ✓ при събиране на корени и коренища при видове, които лесно възстановяват ресурсите си – 2 год.;
- ✓ при корени и коренища при видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия – 3 год.;
- ✓ при събиране на грудки – 2 год.;
- ✓ при събиране на листа – 1 год.;
- ✓ при събиране на стръкове от видовете, които трудно възстановяват ресурсите си – 4 год.;
- ✓ при събиране на съцветия от иглика лечебна – 2 год.

Съгласно чл.6, ал.3 от Наредба № 2 не е необходим период за възстановяване при събиране на следните видове билки:

- ✓ коренища от коприва и трескот;
- ✓ стръкове от видовете, които лесно възстановяват ресурсите си;
- ✓ цветни пъпки, цветове и съцветия;
- ✓ плодове и семена.

Съгласно Допълнителната разпоредба от Закона за лечебните растения, ал.1, т.18 **билки за лични нужди** за билките в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

- ✓ корени, коренища, луковици или грудки – до 1 кг.;
- ✓ стръкове – до 2 кг.;
- ✓ листа – до 1 кг.;
- ✓ кори – до 0,5 кг.;
- ✓ цветове – до 0,5 кг.;
- ✓ семена – до 0,1 кг.;
- ✓ плодове – до 10 кг.;
- ✓ пъпки – до 0,5 кг.;
- ✓ талус – до 1 кг.

Като цяло съвместното действие на биотичните и абиотични фактори определя условията в местообитанието на лечебните растения на територията като благоприятни за съществуването, размножаването, развитието и запазването им. На тази база е изготвен и приложен списък на по-важните видове лечебни растения в Община Лесичово със стопанско и икономическо значение, както следва:

Блатно кокиче
Leucojum



Местообитание	Около реки и влажни местности
Разпространение	Среща се по мокри, засенчени места и покрай реки, както и във влажни лонгозни гори
Статут на вида	Под специален режим на ползване. Всяка година събирането на билката се определя със заповед на министъра на околната среда и водите, след оценка на състоянието на находищата от експертна комисия. Забраната за събиране на блатно кокиче е мярка за възстановяване и подобряване на популациите му. За неспазване на заповедта е предвидена глоба в размер от 100 до 1000 лв. за физически лица и от 200 до 5000 лв. за юридически лица.
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Допустимо количество съгл. Чл.	До 70% (стрък)

5 от Наредба № 2, кг, (%)	
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Волски език
Phyllitis scolopendrium L./ Asplenium scolopendrium



Местообитание	Расте по влажни, сенчести, скалисти места, главно в широколистни гори, най-често в дъбовия пояс до 1400 m н.в.
Разпространение	Разпространено е из сенчести и влажни места в планинските гори (най-често дъбови) докъм 1800 m надморска височина. Среща се в Южна, Западна и Централна Европа
Статут на вида	Видът не е защитен, но със заповед на министъра на околната среда и водите е забранено събирането му като билка за производствени и търговски нужди
Допустимо ползване	Лични нужди
Допустимо количество	До 70% (листа)

съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
	Пролетен горицвет <i>Adonis vernalis</i> 
Местообитание	Вирее по сухи места, ливади и пасища до 1100 м надморска височина, предимно на варовик
Разпространение	Видът е разпространен в цяла Европа и Западен Сибир, в България видът е установен в северното Черноморие, Североизточна България, Дунавска равнина, Предбалкан, Стара планина (източна), Софийски район, Знеполски район, Витоша, Тунджанска хълмиста равнина.
Статут на вида	Видът не е защитен от Закона за биологичното разнообразие, но на основание на чл. 10, ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения и поради ограничените запаси със заповед на министъра на околната среда и водите № РД-72 от 3 февруари 2006 г. е забранено събирането на растението от естествени находища, освен за лични нужди. Съгласно разпоредбите на Закона за лечебните растения "билки за лични нужди" са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден. За стръкове, каквито се събират от горицвета, разрешеното количество за

	лични нужди е до 2 кг.
Допустимо ползване	Лични нужди
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	-
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Гълбови очички (потайниче)
Anemone hepatica



Местообитание	Из храсталаците и широколистните гори, най-често в съобществата на <i>Carpinus betulus</i> и <i>Fagus sylvatica</i>
Разпространение	Видът е разпространен в Подбалкана, Стара планина, Софийски район, Знеполски район, Витошки район, Западни гранични планини, Беласица, Пирин, Рила, Средна гора, Родопи, до към 1650 м надм. височина
Статут на вида	Видът не е защитен от Закона за биологичното

	разнообразие
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански нужди
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	До 70% (листа)
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
Червен кантарион Centaureum erythraea 	
Местообитание	Тревисти места, в храсталаци, край пътища и др.
Разпространение	Видът е установен на територията на цялата страна от 0 до 1500 метра надморска височина
Статут на вида	Видът не е защитен от Закона за биологичното разнообразие. При брането на червения кантарион като билка да се оставят най-малко 1/3 от растенията с добре развити цветоносни стълба, за да се осигури семенното размножаване на вида и възстановяване на находището.
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански нужди
Допустимо количество	До 70% (стрък)

съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

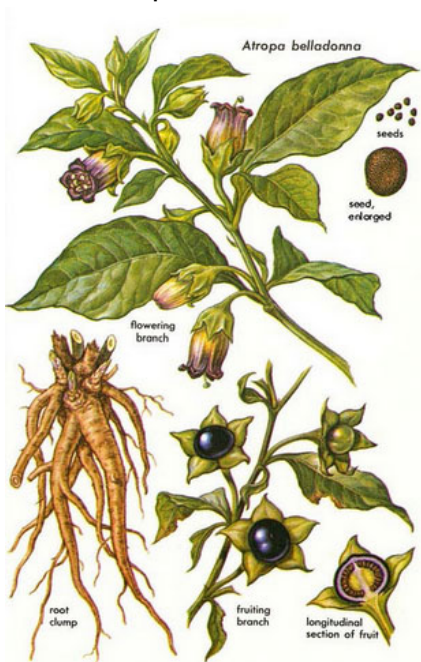
Лечебен Исоп
Hyssopus officinalis



Местообитание	На слънчеви места
Разпространение	В България диворастящ исоп може да се открие в районите на Белоградчишко и в Югозападна България. Естествените находища от исоп у нас са редки, затова видът е защитен.
Статут на вида	Той е включен в списъка на видовете под специален режим на опазване и ползване съгласно Закона за лечебните растения - забранен е за събиране за стопански цели.
Допустимо ползване	Може да се събира само за лични нужди.
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	До 70% (стрък)
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Лудо биле, старо биле

Atropa belladonna



Местообитание	Из гори и сечища, влажни места
Разпространение	Поединично
Статут на вида	Под специален режим на опазване и ползване, съгласно Заповед на МОСВ № РД-56/01.02.2018
Допустимо ползване	Допустимите количества се определят годишно
Прогнозни количества, кг.	Корени, лист
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	-
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Корени – 3 години Лист – 1 година
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Понтийски пелин
Artemisia pontica



Местообитание	Изоставени и затревени терени
Разпространение	На петна
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Стрък – 1400 кг.
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	980 (70%)
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства

недопускащи увреждане на находищата

Страшниче
Asplenium trichomanes L.#



Местообитание	Расте по влажни скалисти и каменисти сенчести места, в равнините и планините.
Разпространение	В България е във всички флористични райони, между 0 и 1700 метра надморска височина. По сухите каменливи и покрити с храсти места сравнително нарядко в северната и югоизточната част на страната, главно по варовити терени. Среща се в цяла Европа.
Статут на вида	Не е защитен от Закона за биологичното разнообразие
Допустимо ползване	За лично ползване, за производствени нужди
Допустимо количество съгл.	До 70% (стрък)

Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
Остролистна зайча сянка <i>Asparagus acutifolius</i> 	
Местообитание	Храсталаци и гори
Разпространение	Разпространението му е повсеместно над 600 метра надморска височина;
Статут на вида	Видът не е защитен от Закона
Допустимо ползване	За линчи и производствени нужди
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	До 70% (стрък)
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим

Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
-------------------	---

Тънколистна зайча сянка
Asparagus tenuifolius



Местообитание	Храсталаци и гори
Разпространение	Разпространението му е по: Черноморското крайбрежие, Странджа, Източни Родопи, Долината на река Струма, от 0 до 1000 метра надморска височина;
Статут на вида	Видът не е защитен от Закона
Допустимо ползване	За линчи и производствени нужди
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	До 70% (стрък)
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

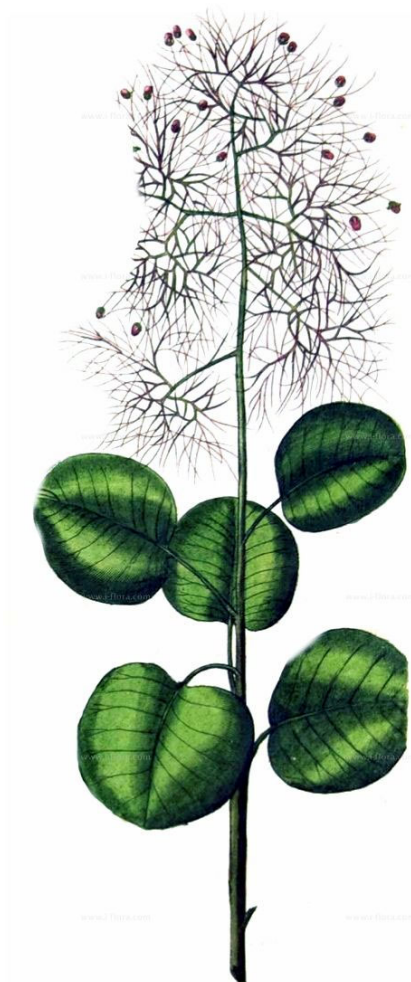
Шапиче
Alchemilla vulgaris complex



Местообитание	Влажни планински ливади
Разпространение	-
Статут на вида	Под специален режим на опазване и ползване, съгласно Заповед на МОСВ № РД-56/01.02.2018
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Стрък
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	70%
Период на възстановяване съгл.	Не е необходим

Чл. 6 от Наредба № 2, години	
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Смрадлика
Cotinus coggygia, Anacardiaceae



Местообитание	Гористи местности из дъбови гори
Разпространение	Повсеместно
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Лист – 3000 кг.
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	2100 (70%)
Период на възстановяване съгл. Чл. 6	1 година

от Наредба № 2, години	
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Жълт кантарион
Hypericum perforatum



Местообитание	Сухи, тревисти и каменисти места и необработваеми земи
Разпространение	На петна
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Стрък – 2600 кг.

Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	1820 (70%)
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

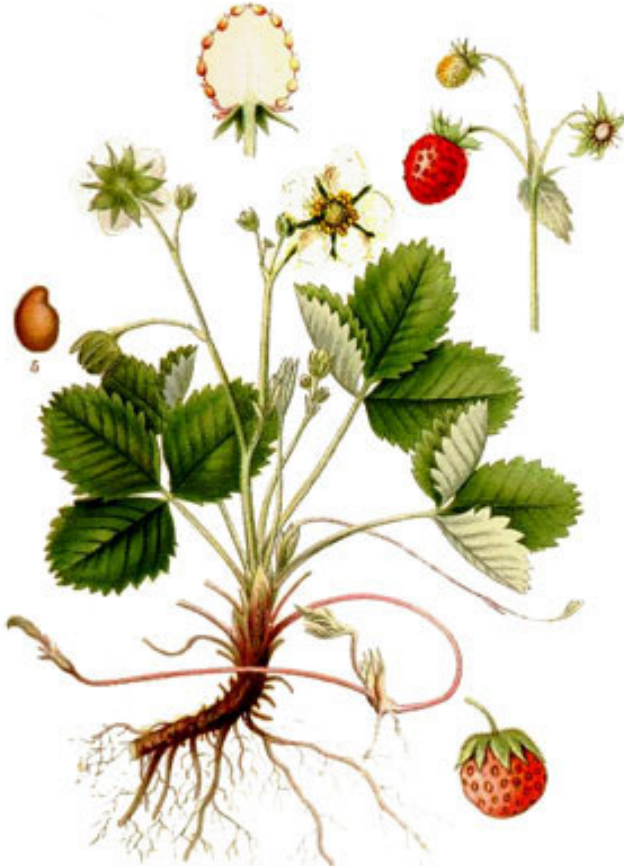
Теснолистен живовляк <i>Plantago lanceolata</i> 	
Местообитание	Обработваеми земи и пасища
Разпространение	Повсеместно
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Лист
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	70%
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Широколистен живовляк
Plantago major



Местообитание	Тревисти и пясъчливи места, покрай речни тераси
Разпространение	Повсеместно
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Лист
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	70%
Период на възстановяване	Не е необходим

съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Горска ягода <i>Fragaria vesca</i> 	
Местообитание	Гори, поляни и храсталаци
Разпространение	На групи
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Плод
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	-

Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Обикновена шипка
Rosa canina



Местообитание	Храсталаци, тревисти терени, покрай речни тераси и потоци
Разпространение	Поединично, на групи
Статут на вида	Не е защитен вид

Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Плод – 1260 кг.
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	1008 (80%)
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
Лечебна иглика <i>Primula veris</i> 	
Местообитание	Храсталаци, гори и ливади
Разпространение	-
Статут на вида	Под специален режим на опазване и ползване, съгласно Заповед на МОСВ № РД-56/01/02.2018 г. и ЗБР.
Допустимо ползване	Лични нужди
Прогнозни количества, кг.	Допустимите за събиране количества се определят годишно
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	-

Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	-
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Черен бяз
Sambucus nigra



Местообитание	По влажни и сенчести места, край реки и потоци
Разпространение	Поединично, на групи
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Цвят – 1000 кг.

Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	700 (70%)
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Обикновен глог
Crataegus monogyna



Местообитание	Гористи местности, планински храсталаци
Разпространение	На петна
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Плод – 1700 кг. Лист – 850 кг. Цвят – 600 кг.

Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	1360 (80%) 595 (70%) 480 (70%)
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

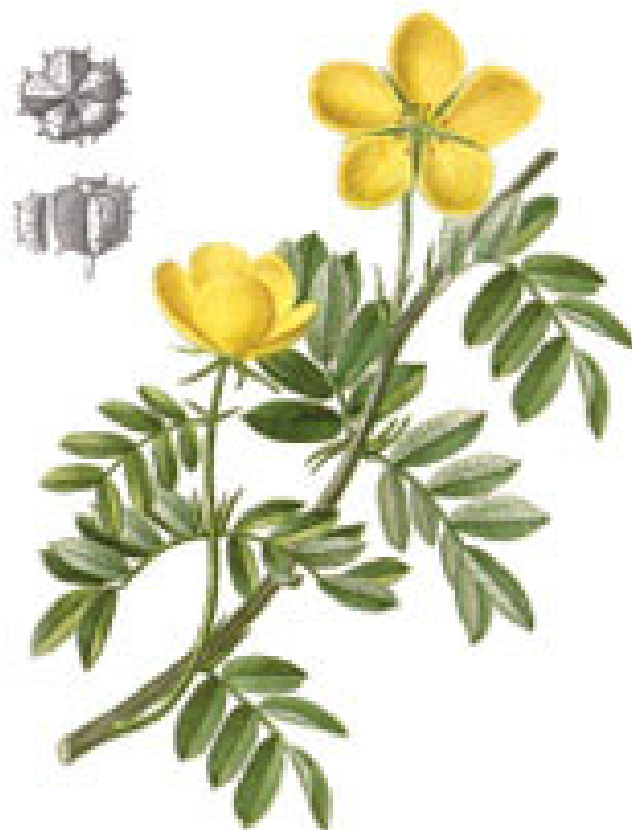
Мъждрян
Fraxinus ornus



Местообитание	Из каменисти склонове
Разпространение	Самостоятелни съобщества
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели

Прогнозни количества, кг.	-
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	-
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Бабини зъби
Tribulus terrestris



Tribulus terrestris L.

Местообитание	Песъчливи и каменливи места, като плевел в лозята
Разпространение	Поединично или на групи
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели

Прогнозни количества, кг.	Стрък
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Черна боровинка/Червена боровинка/Синя боровинка
Vaccinium myrtillus/ Vaccinium vitis-idaea/ Vaccinium uliginosum



Червена боровинка



Синя боровинка



Черна боровинка



Червена боровинка



Синя боровинка



Черна боровинка

Местообитание	Каменисти горски поляни, скалисти поляни и иглолистни гори
---------------	---

Разпространение	Видовете са разпространени в районите на Стара планина, Витошки район, Западни гранични планини, Беласица, Родопи, Рила, Средна гора и Пирин
Статут на вида	Видовете не са защитени от Закона за биологичното разнообразие
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Плодове
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	70%
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Кисел трън
Berberis vulgaris



Местообитание	В храсталаци и сухи, каменисти песъкливи места
---------------	--

Разпространение	Видът е установен в цяла България, от 0 до 1000 м надморска височина
Статут на вида	Видът не е защитен, но се среща ограничено в страната и събирането му като лечебно растение се регулира с ежегодна заповед на министъра на околната среда и водите. Особено отрицателно въздействие оказва събирането на корените като билка
Допустимо ползване	Лични нужди
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Къпина Rubus sanctus Schreb



Местообитание	На открити места, край реки, по синови
Разпространение	Среща се от 0 до 600 метра надморска видочина. Самостоятелни съобщества
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

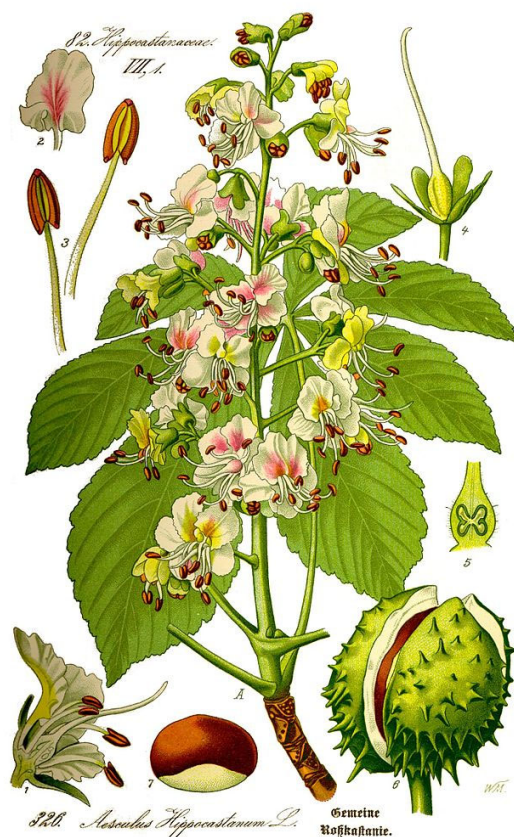
Липа

Tilia tomentosa Moench



Местообитание	В смесени широколистни гори, предимно на сухи почви
Разпространение	Видът е установен в цяла България между 800 и 1500 метра надморска височина
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Конски кестен
Aesculus hippocastanum L



Местообитание	В естествената си област на разпространение образува самостоятелни гори
Разпространение	Конският кестен е естествено разпространен в долината на река Дервишка, Преславски балкан. Като декоративно дърво се засажда навсякъде в страната.
Статут на вида	Конският кестен е защитен вид, като тази защита се отнася само за естествените находища на вида, но не и за растенията използвани като декоративна растителност.
Допустимо ползване	Лични нужди, стопапански цели
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Планинска чубрица

Satureja montana



Местообитание	По сухи и каменливи места
Разпространение	-
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Стрък – 2900 кг.
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	2030 (70%)
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Великденче
Veronica officinalis



Местообитание	Горски покрайнини, покрай дъбове
Разпространение	На петна
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Стрък – 420 кг.
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	294 (70%)
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Бял трън
Silybum marianum



Местообитание	Край пътища и сгради
Разпространение	Поединично или на групи
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Лист, корен
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	-
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Орлова папрат
Preridium aquilinum



ÖRNBRÄKEN, PTERIDIUM AQUILINUM (L.) KUN

Местообитание	Из влажни тревисти и храсталачни места в покрайнините на горите
Разпространение	Поединично или на групи
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Корен
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	70%
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Камшик лечебен
Agrimonia eupatoria



Местообитание	Храсталаци, ливади, пасища и горски пътеки
Разпространение	-
Статут на вида	Не е защитен вид
Допустимо ползване	Лични нужди, стопански цели
Прогнозни количества, кг.	Стрък – 930 кг.
Допустимо количество съгл. Чл. 5 от Наредба № 2, кг, (%)	651 (70%)
Период на възстановяване съгл. Чл. 6 от Наредба № 2, години	Не е необходим
Мерки за опазване	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

5. Периоди и начини на събиране на билките в Община Лесичово

Растителните видове, определени като лечебни са тези, които съдържат определени лечебни вещества (органични съединения). Натрупването на тези вещества не е равномерно в цялото растение, а в определени негови части (корен, лист, цвят, стрък, плод и др.). Отделните части на растенията трябва да се събират в такъв период на развитие, когато в тях са натрупани най-големи количества активни вещества. Освен това отделните растителни части трябва да се събират поотделно, тъй като много често частите на един вид съдържат различни по състав и действие лечебни вещества. Различия в количеството на тези вещества се наблюдават през отделните фази от развитието на растението – нарастване, разлистване, цъфтеж, плодообразуване, узряване на семена и др. При едни видове най-високо е съдържанието във фаза на цъфтеж, при други – при плодообразуване, а при трети когато надземната част отмира и растението се подготвя за зимен покой.

Различия се наблюдават и в зависимост от годишното време (дъждовно, сухо), от почвените условия, от географската ширина и т.н. За осигуряване на високо качество на събраните билки и недопускане похабяване на ресурса трябва да се спазват стриктно следните правила:

- ✓ Билки се берат само в сухо, по възможност слънчево време, след вдигане на сутрешната роса;
- ✓ Не се допуска смесване на различни видове билки;
- ✓ Не трябва да се берат други части от растението освен използваемите, както и части от други растения, растящи в близост. Нежелателно е замърсяването с почва, пясък, камъчета и др.;
- ✓ Набраната билка се поставя рехаво в съдове, които не позволяват запарването и похабяването ѝ (плитки кошници, платнени торби и др.);
- ✓ След бране, преди да се подложи на сушене, билката се почиства от примеси, променени и повредени части.

Освен общите правила е необходимо и да се спазват някои конкретни, характерни за отделните употребяеми части:

- ✓ Листа се берат в края на пролетта, през лятото и в редки случаи до есента, при разлистване и пълно развитие. Берат се добре развити, със запазен естествен цвят и неповредени. Брането на листа трябва да става без увреждане на стъблата и цветовете. На едно растение трябва да се оставят 1/3 от листата, особено по-младите, за да се обезпечи нормалното му развитие. Листата, които не са достигнали до нормални размери нямат добри лечебни и стопански качества.
- ✓ Стръкове се берат през фази на начален и пълен цъфтеж. При едни видове цъфтежът е краткотраен, при други продължителен и протича успоредно с плодообразуването. За това обикновено се препоръчва брането да става в начален цъфтеж. Отрязват се облистените цветоносни части на растението, с дължина 20 - 30 см. в зависимост от размерите на растението. Използват се режещи инструменти - ножове или овощарски ножици. Не се допуска изкореняване или изрязване плътно до земята.
- ✓ Цветовете и съцветията се берат по време на начален до пълен цъфтеж. Не се берат след прецъфтяване. Брането се извършва ръчно или с подходящ режещ инструмент. Тези билки често са много чувствителни при допир, притискане, мачкане, лесно се запарват и затова трябва много внимателно да се обработват. Трябва да се събират без да се нарушава целостта на растението.
- ✓ Плодове и семена се събират при пълно узряване. При сочните плодове преценката се прави въз основа на консистенцията (твърди, меки) и баграта. Когато се събират сухи плодове от значение е да се определи степента на зрелост – млечна, восъчна или пълна. Събират се ръчно или със специални метални гребени. Гореписаните правила и изисквания за опазване на лечебните растения и осигуряване високо качество на събраните билки са конкретизирани и въведени в нормативен документ - Наредба №2/2004 г. на МОСВ, което ги определя като задължителни.

Според периода/фазата на от вегетацията на растенията са въведени следните задължителни правила за събиране на билките:

- ✓ подземни органи (корени, коренища, грудки и луковици) - през есента или рано през пролетта преди вегетацията на растенията;
- ✓ кори - през пролетта във фаза на най-усилено сокодвигание (март - май);
- ✓ листни и стъблени пъпки - през пролетта (март - април), преди да се развият;
- ✓ борови връхчета - рано през пролетта, преди вегетацията;
- ✓ листа - преди цъфтежа (коприва, маточина, мента, момина сълза), по време на цъфтежа (боровинка черна и червена, блян черен, живовлек голям и ланцетовиден, лудо биле, слез горски, смрадлика) или след цъфтежа (бреза

обикновена, глог червен и черен, глухарче обикновено, липа, медуница лечебна, подбел и др.);

- ✓ стръкове - в началото на цъфтежа или по време на пълен цъфтеж преди плодообразуване; допуска се събирането на стръкове с млади плодове, когато растението цъфти продължително време, като едновременно образува и плодове (боянка разклонена, овчарска торбичка обикновена, росопас лечебен и др.);
- ✓ цветни пъпки - непосредствено преди разцъфтяването им (пелин сантонинов);
- ✓ цветове и съцветия - в началото на цъфтежа или при пълен цъфтеж;
- ✓ месести плодове (боровинка черна и червена, бърз черен, касис, киселица, къпина полска, малина, офика, шипка, ягода горска и др.) - след пълното им узряване;
- ✓ сухи плодове от сенникоцветни - непосредствено преди пълното им узряване;
- ✓ семена - непосредствено преди пълното им узряване (Чл.7).

Изключение от горните изисквания се установяват за следните билки:

- ✓ коренища от мъжка папрат се събират в края на лятото след пълното развитие на листата;
- ✓ листа от мечо грозде се събират през септември - октомври след узряване на плодовете;
- ✓ цветни кошнички от сложноцветни и стръкове от златна пръчица се събират в началото на цъфтежа преди пълното им разцъфтяване;
- ✓ лъжливи плодове (галбули) от хвойна синя и червена се събират на втората година след образуването им преди тяхното омекване;
- ✓ семена от минзухар есенен се събират през юни - юли на следващата година след цъфтежа непосредствено преди пълното им узряване. Освен изискванията за осигуряване високо качество на билките, в наредбата са въведени и задължителни изисквания по отношение на начините за събиране на билките, осигуряващи съхраняване на ресурсите им, включително опазването на популациите, както и на отделните растителни екземпляри.

В Чл. 9 от наредбата са въведени следните изисквания по отношение на начините за събиране на билките:

- ✓ подземните органи се изкопават, измиват се бързо със студена вода, при необходимост се обелват и нарязват на късове;
- ✓ кори се събират, като се правят напречни и надлъжни нарязи и кората се отделя от дървесината;
- ✓ листни и стъблени пъпки се събират чрез отрязване на цели клонки и последващо отделяне на билката;

- ✓ листа се събират по следния начин:
 - едри листа (бреза обикновена, блян черен, живовлек голям и ланцетовиден, лудо биле, напръстник вълнест, подбел, татул и др.) се събират, с дръжки или без дръжки, от розетките, стъблата или клонките;
 - листа от коприва, маточина и мента се събират чрез отрязване на целите облистени стъбла и последващо отделяне на листата;
 - дребни листа (боровинка червена и синя, мечо грозде) се събират, като се отрязват целите облистени клонки и листата се отделят след изсушаването им;
- ✓ стръкове се събират по следния начин в зависимост от височината на растенията:
 - стръкове от едри тревисти растения (вратига, върбинка лечебна, дяволска уста, кантарион жълт, пелин бял, пчелинок обикновен, равнец хилядолистен, ранилист лечебен и др.) - отрязват се горните облистени части на 20 - 30 см от върха, при основните листа и облистените издънки;
 - стръкове от дребни тревисти растения и полухрасти (великденче лечебно, мащерка, очанка обикновена, подъбиче бяло и обикновено, шапиче и др.) - отрязва се цялата надземна част;
 - при едногодишни видове се допуска събиране на цялото растение заедно с корените;
- ✓ цветовете и съцветия се събират по следните начини:
 - венчелистчета (божур червен, лопен гъстоцветен и др.) се събират чрез откъсване от цвета;
 - едри цветовете (ралица, ружа лечебна, слез горски и др.) се събират един по един или на групи, с къси цветни дръжки или без дръжки;
 - съцветия и цветни пъпки (бъз черен, глог червен, иглика, липа, трънка) се събират, като се откъсват или отрязват целите съцветия;
 - цветни кошнички от сложноцветни (глухарче обикновено, метличина полска, паричка, подбел и др.) се събират една по една, с къси дръжки;
- ✓ плодове се събират по следния начин:
 - месести плодове, разположени поединично (боровинки черни и червени, киселица, къпина полска, малина, шипка, ягода горска и др.), се събират без дръжки и без остатъци от чашелистчетата, а тези, образуващи съплодия (бъз нисък, бъз черен, офика и др.), се събират, като се отрязват целите съплодия;
 - лъжливите плодове (галбули) от хвойна синя и червена се събират чрез оронване от клонките;
 - сухи плодове от сенникоцветни се събират, като се отрязват целите съплодия с част от стъблата;
- ✓ семена (минзухар есенен и др.) се събират заедно с плодовете, които се изсушават за доузряване на семената.

6. Дейности по опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения за осигуряване на устойчивото им ползване

Ресурсите от лечебни растения са изключително ценни за природата, за поминъка на местните общности, за икономиката на страната ни, но са и силно уязвими. Затова трябва да знаем точно с какви количества разполагаме и къде се намират те. Само с тези познания в наличност можем правилно да определяме как да ги ползваме, за да им дадем възможност да се самовъзобновяват и да съществуват години напред. Това се нарича устойчиво ползване.

Ползването на лечебните растения и опазването на техните ресурси включва:

- ✓ събирането на билки от диворастящи и култивирани лечебни растения;
- ✓ придобиването на билки за първична обработка или преработка;
- ✓ събирането на генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Съгласно чл. 22 от Закона за лечебните растения разрешително за ползване на лечебните растения от земи общинска собственост се издава от:

- ✓ директора на държавното лесничество - за горите - общинска собственост и след заплащане на такса в общината;
- ✓ от кмета на общината, когато ползването е от:
 - земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината;
 - от териториите и акваториите в строителните граници на населените места - общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;

Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от съответните общински съвети в размер не по-голям от размера на таксите за ползване на лечебни растения от земи държавен фонд.

Таксите постъпват в бюджета на общината и се изразходват за:

- ✓ плановите документи;
- ✓ дейности по поддържането и възстановяването на лечебни растения и техните находища;
- ✓ научни изследвания и наблюдение на лечебните растения;
- ✓ изграждане и поддържане на специализираните карта, регистър и информационна система за лечебните растения;
- ✓ култивиране и преработка на лечебните растения;
- ✓ обучение, издаване на образователни материали, провеждане на конференции по лечебни растения;
- ✓ други дейности, свързани с управлението и контрола.

Позволителното за ползване се издава на физическо лице, което събира билки за продажба или за първична обработка или генетичен материал от лечебни растения, и определя:

- ✓ вида на ползването;
- ✓ разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части;
- ✓ района или конкретното находище;
- ✓ начина на ползване;
- ✓ задължения на ползвателя.

При издаването на позволителни на територията на Община Лесичово се осъществява контрол по отношение на:

- ✓ Уведомяване на РИОСВ - Пазарджик за организираните билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях от съответния билкозаготвител;
- ✓ Водене на книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в РИОСВ - Пазарджик;
- ✓ Периодични проверки на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;
- ✓ Водене на регистър на издадените позволителни за ползване на лечебни растения на територията на Община Лесичово;
- ✓ Изпълнение задълженията на всеки ползвател на лечебни растения след приключване и по време на ползването им;
- ✓ Отнемане на позволителното за ползване със заповед на Кмета на Общината, при настъпило увреждане или унищожаване на находищата на лечебни растения в резултат от дейността на титуляра на позволителното за ползване.

7. Мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения на територията на Община Лесичово

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване. Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията. С раздел „Лечебни растения” към Общинската програма по опазване на околната среда се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързани с тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

За изпълнение на целите на настоящия раздел ще бъдат предприети следните мерки:

- ✓ Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- ✓ Запознаване на жителите на общината чрез кметовете на кметства със заповедите на Министъра на околната среда и водите, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по нейното изпълнение;
- ✓ Запознаване на ползвателите на лечебни растения с техните задължения и отговорности;
- ✓ Предоставяне на собствениците и ползвателите на земеделски земи на наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за пригодността на земята за отглеждането им, както и

информация за задълженията и препоръките относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения в общината;

- ✓ Прецизиране на режима за издаване на разрешителни за ползване на лечебни растения от кмета на общината в земи, води и водни обекти – общинска собственост;

- ✓ Предписания към собствениците на земи, гори, води или водни обекти, около които има находища на лечебни растения, недопускане увреждането на естествените находища при използването на пестициди и минерални торове;

- ✓ Създаване и актуализиране на база данни за находища на лечебни растения в общината и на техните запаси;

- ✓ Повишаване на компетентността на лицата от общинската администрация, отговорни за прилагане на Закона за лечебните растения;

- ✓ Недопускане на палене на стърнища и недопускане възникването на горски пожари.

8. Заключение

В своята същност опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете. Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията.

При прилагане на Закона за лечебните растения и на раздел „Лечебни растения“ към общинската програма за опазване на околната среда на Община Лесичово естествените находища ще се опазят от увреждане и унищожаване, ще се осигури устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд и няма да се допусне изменението на популациите им, при което

да се влошат биологичните им показатели или да се затрудни естественото им възстановяване.

При изпълнението на предвидените в предишната глава мерки ще се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързани с тях компоненти на околната среда, както и ще бъдат задоволени потребностите от лечебни растения на населението.

При правилното прилагане на Закона за лечебните растения и на раздел „Лечебни растения” към общинската програма за Опазване на околната среда на Община Лесичово ще се постигне опазването на:

- ✓ Естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фон със сегашна или бъдеща ценност;
- ✓ Разработването на система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси;
- ✓ Екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете;
- ✓ Изменението на популациите им, при което се влошават биологичните им показатели или се затруднява естественото им възстановяване;
- ✓ Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри, популациите на видовете и екосистемите, включващи популациите.

РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНО СОБСТВЕБО АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ



**КЪМ ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА
СРЕДА НА ОБЩИНА ЛЕСИЧОВО ЗА ПЕРИОДА
2021-2027 г.**

Съдържание

1. Анализ на обобщените резултати от проведеното собствено анкетно проучване	3
--	---

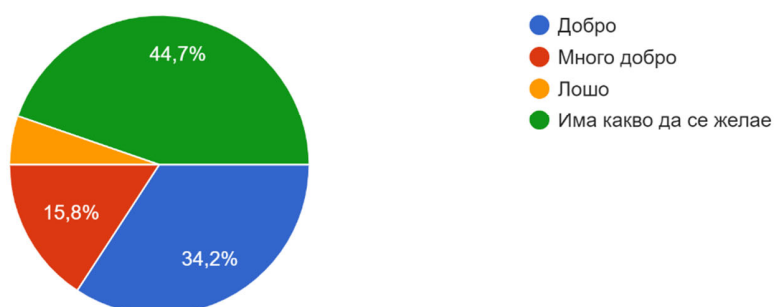
1. Анализ на обобщените резултати от проведеното собствено анкетно проучване

Въпрос №1

Мнозинството от участвалите в анкетното проучване са посочили, че по отношение на околната среда, която ги заобикаля има какво да се желае. 34.2% от анкетираните са отговорили, че състоянието на околната среда е добро, а отговорителите, че състоянието на околната среда е много добро са 15.8%. Само 5.3% от запитаните смятат, че състоянието на заобикалящата ги околна среда е лошо.

Определете състоянието на околната среда, която ви заобикаля?

38 отговора



По отношение на състоянието на околната среда, разпределено по съставни компоненти, ще приложим графики, от които е видно, че масово анкетираните определят състоянието на различните компоненти като относително добри или средни.

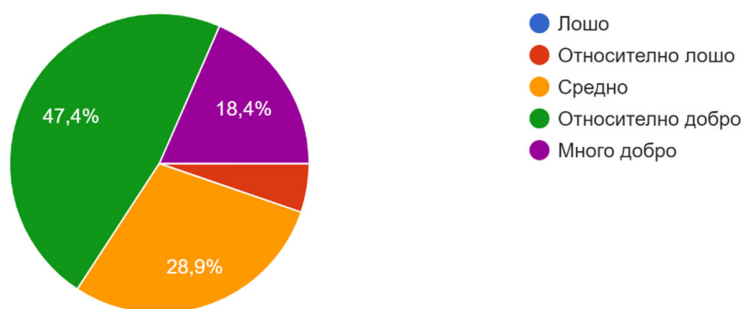
Въпрос №2

Най-голям брой от участниците в проучването посочват, че състоянието на въздуха в Община Лесичово е на относително добро ниво – 47.4%. 28.9% са определили състоянието на въздуха като средно, а 18.4% като много добро. Добрата новина в случая е, че нито един от анкетираните не определя

състоянието на въздуха като лошо, а като относително лошо го определят само 5.3%.

Определете състоянието на околната среда на територията на Община Лесичово за компонент Въздух

38 отговора

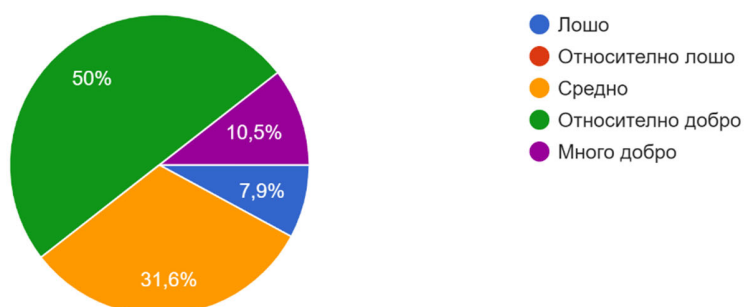


Въпрос №3

По отношение на компонент Води половината от участниците в проучването 50% посочват, че състоянието на водите е относително добро, 31.6% го определят като средно. За 10.5% състоянието на водите е много добро, а за 7.9% е лошо. Никой от анкетираните не е определил състоянието на водите в Община Лесичово като относително лошо.

Определете състоянието на околната среда на територията на Община Лесичово за компонент Води

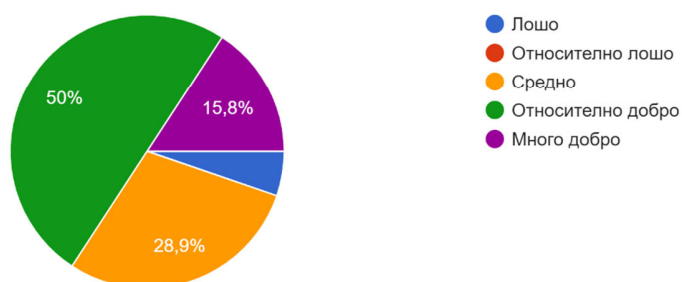
38 отговора



Въпрос №4

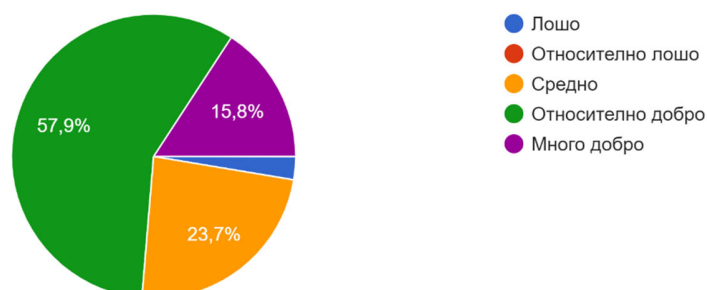
По отношение на компонент Земи и почви резултатите са категорични, като 50% от анкетираните смятат, че състоянието на земите и почвите е относително добро. За 28.9% състоянието на почвите е средно, а за 15.8% много добро. Само 5.3% от хората участвали в допитването смятат, че състоянието на земите и почвите е лошо.

Определете състоянието на околната среда на територията на Община Лесичово за компонент Земи и почви
38 отговора

**Въпрос №5**

За компонент Биоразнообразие 57.9% от участниците съвсем категорично са го определили като относително добро, следвани от 23.7%, които пък го определят като средно. 15.8% са го определили като много добро, а едва 2.6% го определят като лошо.

Определете състоянието на околната среда на територията на Община Лесичово за компонент Биоразнообразие
38 отговора



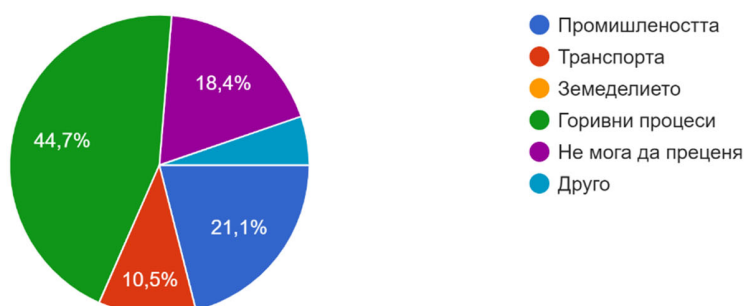
Въпрос №6

Резултатите от проучването показват, че основни източници на вредни емисии на територията на Община Лесичово, според участниците в допитването са: горивните процеси 44.7 %, промишлеността 21.1%, 18.4% не могат да преценят кой е основният източник на вредни емисии на територията, 10.5% смятат, че транспортът е основен генератор на вредни емисии.

5.3% считат че източник на вредни емисии е „друг“, т.е. не е посочен във вариантите за отговор.

Кои, според Вас, са най-големите източници за вредни емисии във въздуха в Община Лесичово?

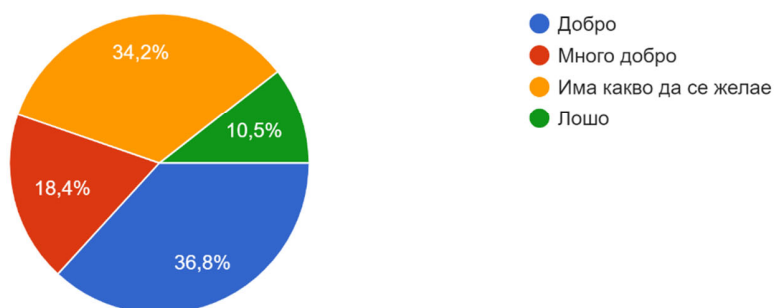
38 отговора

**Въпрос №7**

Във връзка с качеството на питейната вода мнозинството от анкетираните посочват, че качеството на питейните води в Община Лесичово е добро 36.8%. На втора позиция се нареждат участниците, които смятат, че има какво да се желае за подобряване на качеството на водата за питейни нужди - 34.2%. 18.4% считат, че питейната вода е в много добро състояние и само 10.5% я определят като „лоша“.

Как определяте качеството на питейната вода в Община Лесичово?

38 отговора



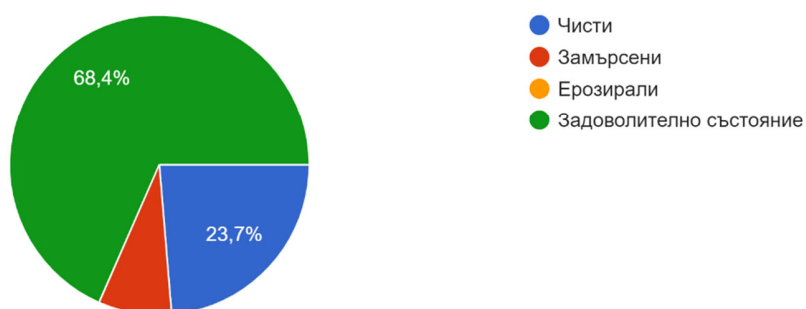
Въпрос №8

Според болшинството от анкетирани или 68.4 % състоянието на почвите на теритоприята на Община Лесичово е в задоволително състояние, а 23.7% ги смятат за чисти. Според едва 7.9% почвите са на територията за замърсени. Нито един участник не ги е определил като ерозирани.

В този случай можем да направим обосновано предположение, че под замърсени почви участниците в допитването най-вероятно определят тези територии, върху които са изхвърлени нерегламентирано отпадъци от недобросъвестни жители.

Определете състоянието на почвите на територията на Община Лесичово?

38 отговора

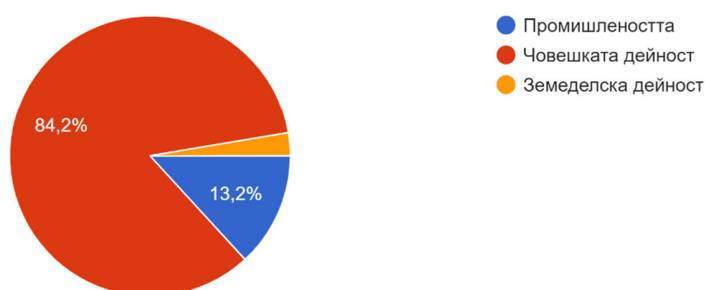


Въпрос №9

В контекста на гореописания въпрос се забелязва, че огромен процент от анкетираните определят за основен източник на замърсяване на почвите в Община Лесичово „замърсяването в следствие на човешка дейност“. Доста по-малък процент определят представителите на промишлеността/бизнеса като фактор влияещ на почвеното замърсяване (само 13.2%), а само 2.6% мислят, че земеделската дейност влияе на качеството на почвите в района.

Кои са източниците на замърсяване на почвата в община Лесичово, според Вас?

38 отговора

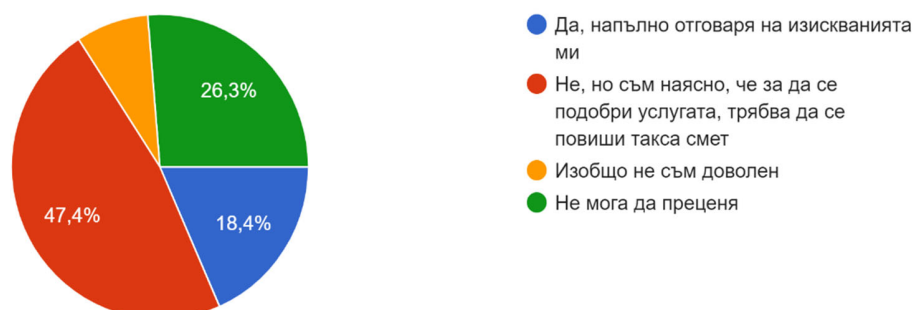
**Въпрос №10**

За щастие не малък процент от участниците 47.4% от хората, включили се в анкетното проучване, разбират и са наясно с факта, че за да бъде подобрена услугата по сметосъбиране и сметоизвозване в Община Лесичово е необходимо да бъдат преизчислени таксите. Други 26.3% не могат да преценят, дали са удовлетворени от така предоставяните общински услуги. В този случай е необходимо общинската администрация да положи усилия за по-доброто информиране на обществото за управлението на отпадъците на територията на Общината.

Според направеното проучване за 18.4% от участниците организирането на сметосъбирането и сметоизвозването в Община Лесичово напълно отговаря на изискванията им. Само 7.9% изобщо не са доволни от услугите по сметосъбиране и сметоизвозване.

Доволни ли сте от сметосъбирането и сметоизвозването в община Лесичово?

38 отговора

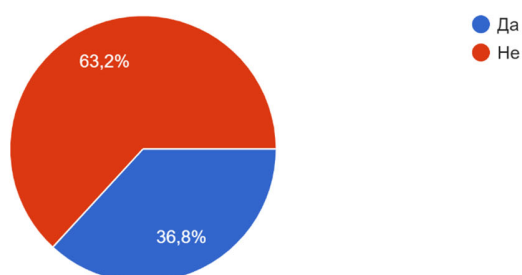


Въпрос №11

За съжаление 63.2% от анкетираните не събират разделно отпадъците и 36.8% от участниците в проучването посочват, че събират разделно. Като основен проблем в тази област се откроява липсата на достатъчен брой контейнери за разделно събиране на отпадъци и неинформираността на населението за ползите от разделното събиране.

Събирате ли разделно отпадъци?

38 отговора

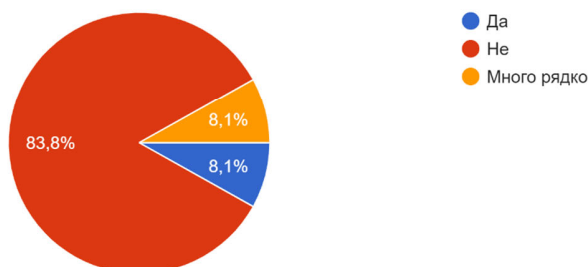


Въпрос №12

Категорично мнозинството от участниците или 83.8% никога не са изхвърляли отпадъци на нерегламентирани за това места, с по-равен брой маркирани отговори по 8.1% са отговорили, че изхвърлят нерегламентирано и/или това им се случва изключително рядко.

Изхвърляте ли отпадъци на нерегламентирани за това места?

37 отговора

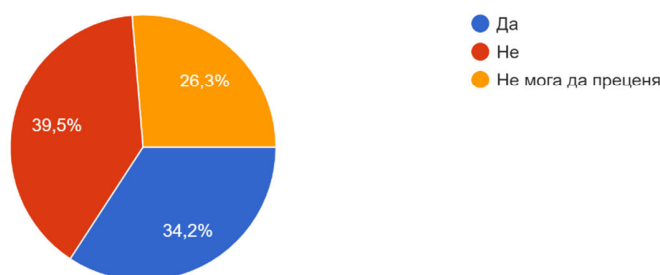


Въпрос №13

По отношение на следващия въпрос 39,5 % от анкетираните са заявили, че съдовете за смет, които са разположени на територията на територията на Община Лесичово не са достатъчни за нуждите на жителите на общината. 34.2% ги намират за достатъчни, а 28.3% не могат да преценят. За конкретния въпрос се забелязва сравнително равни проценти за трите възможни отговори, което от своя страна е показател, че ОА Лесичово трябва да предприеме мерки било то за промяна на разположението на съдовете и/или за допълването им, където е необходимо.

Смятате ли, че разположените съдове за смет са достатъчни за нуждите на жителите на Община Лесичово?

38 отговора



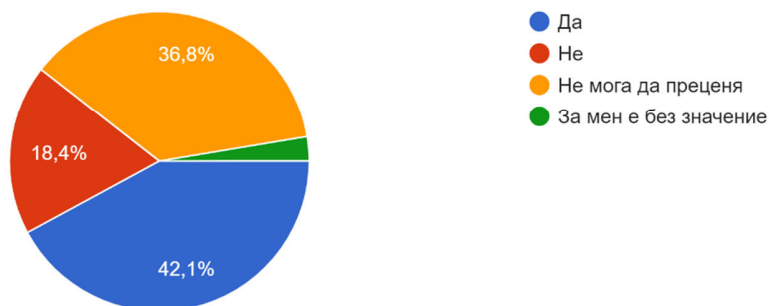
Въпрос №14

Мнозинството от анкетираните 42.1% посочват, че състоянието на съдовете за битови отпадъци е добро. 36.8% от участвалите в анкетното проучване посочват, че не могат да преценят, а 18.4% са отговорили, че състоянието на

съдовете не е добро. За едва 2.7% от участниците състоянието на съдовете за битови отпадъци е без значение.

Смятат ли, че съдовете за битови отпадъци са в добро състояние?

38 отговора

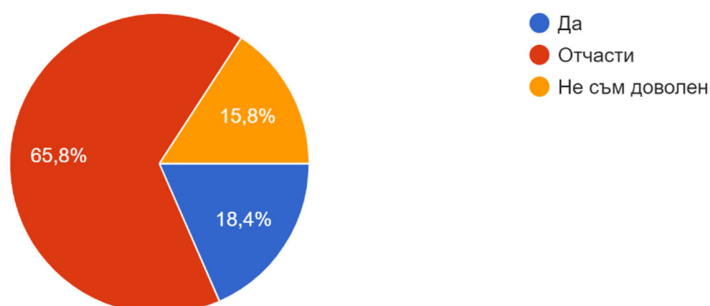


Въпрос №15

Масово анкетираните 65.8% споделят, че са частично удовлетворени от поддържането на чистотата на зелените площи, алеите и площадите в Община Лесичово. 18.4% са доволни от състоянието на същите, а 15.8 % не са доволни.

Доволни ли сте от поддържането на чистотата на уличните платна, зелените площи, алеите и площадите в Община Лесичово?

38 отговора



Въпрос №16

Мнозинството от участвалите в проучването считат, че отговорността и грижата за опазване на чистотата е грижа и на двете страни – граждани и администрация – 68.4 %, а 23.7% смятат, че отговорността и грижата за опазване

на чистотата е грижа само на гражданите. Едва 7.9% мислят, че отговорността е само на Кмета и общинската администрация.

Кой е отговорен за опазване на чистотата в Община Лесичово?

38 отговора

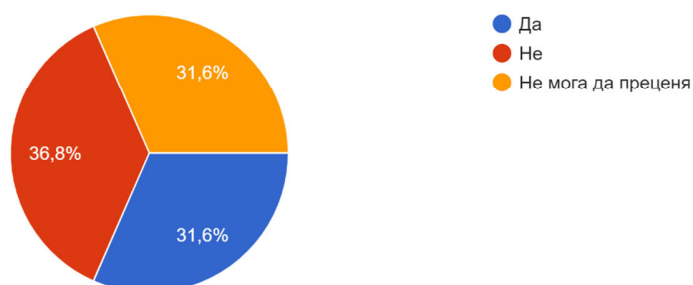


Въпрос № 17

По отношение на ефективността на контрола, който компетентните отговори трябва да налагат в контекста на опазването на околната среда, то най-голям дял или 36.8% от анкетираните посочват, че той не е ефективен. Останалите анкетирани се разпределят с еднакъв резултат с по 31.6% на такива, които не могат да преценят, дали контролът е ефективен и на такива, които смятат, че е ефективен.

Според Вас ефективен ли е контролът, който налагат компетентните органи за опазването на околната среда на територията на община Лесичово?

38 отговора

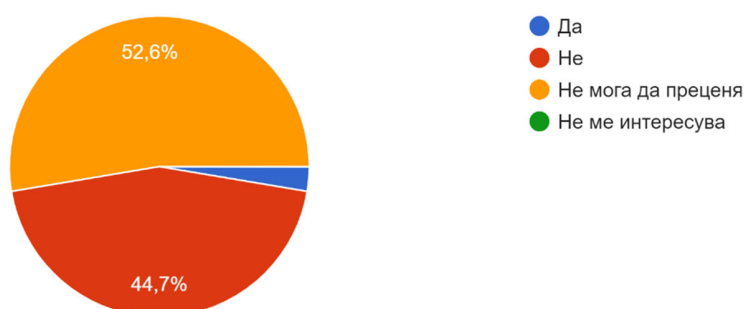


Въпрос №18

Съгласно проведеното проуване и получените отговори 52.6% от участниците не могат да преценят, дали в Община Лесичово съществува екологичен проблем. 44.7% пък са категорични в преценката си, че в общината няма екологичен проблем, едва 2.7% смятат, че екологичен проблем има.

Според Вас в Община Лесичово има ли екологичен проблем?

38 отговора



Въпрос №19

Във връзка с подобрението на качеството на околната среда на територията на Община Лесичово и усилията, които се полагат в тази посока, масово анкетираните са отговорили 81.6%, че се забелязва подобрение в качеството на компонентите на околната среда, но все пак са нужни още целенасочени действия. 13.2% смятат, че категорично се забелязва подобрение и само 5.2% мислят, че няма никакво подобрение.

Според Вас има ли подобрение в качеството на компонентите на околната среда на територията на Община Лесичово благодарение на усилията, които се полагат в тази посока?

38 отговора

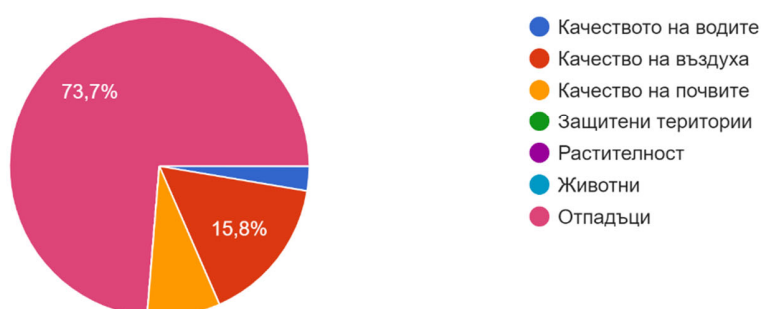


Въпрос №20

По отношение на съществуващите проблеми свързани с околната среда на обследваната територия най-голям дял от анкетираните, а именно 73.7% мислят, че основен фактор са отпадъците, които се генерират на територията на Община Лесичово. Съгласно отговорите по долу приложения въпрос най-значимите проблеми в областта на околната среда на територията на общината са свързани с: качеството на въздуха 15.8 %, качеството на почвите 7.5% и качеството на водите 3%.

Къде, според Вас, съществуват най-честите проблеми свързани с околната среда?

38 отговора



Въпрос №21

В анкетната форма следващият въпрос е с отворен отговор, където по желание всяко заинтересовано лице може да запише кратък с текст с изведени от него проблеми или препоръки. Масовите проблеми, които са изведени и са приоритетни за решаване от страна на компетентните институции са свързани с управлението на отпадъците и справянето с недобросъвестните физически и/или юридически лица, които депонират/изхвърлят отпадъци на нерегламентирани за това места. Получените отговори са следните:

- Справяне с проблема с нерегламентираното изхвърляне на отпадъците от недобросъвестни граждани;
- Поетапна подмяна на съдовете за сметосъбиране;
- Облагородяване на съществуващите зелени площи;
- Следва да бъдат предприети мерки с цел информиране на населението по отношение на начините за опазване на околната среда;

- Повишаване информираността на населението по отношение на разделното събиране на отпадъци;
- Подмяна на водопроводната мрежа (външна и вътрешна) във всички населени места;
- Изграждане на канализационни системи;
- Реорганизация на сметосъбирането и сметоизвозването;
- Подобряване на организацията на сметосъбиране и сметоизвозване/завишаване кратността на събираемостта;
- Активиране на гражданите за разделно събиране на отпадъци и по-конкретно за разделно събиране на зелените отпадъци;
- Организиране на информационна кампания за превенция на изхвърлянето на зелени отпадъци в съдовете за битови отпадъци;
- Подсигуряване на разделното събиране на зелени отпадъци от страна на ОА Лесичово;
- Подобряване контролната дейност по отношение на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци;
- Подобряване на зелените площи, местата за отдих, велоалеи, спортни съоръжения и устойчиво управление на отпадъците на територията на Община Лесичово;
- Нерегламентираното изхвърляне на отпадъци от страна на недобросъвестни граждани;
- Регулярно извозване на битовите отпадъци, увеличаване броя на съдовете за битови отпадъци, увеличаване броя на съдовете за разделно събиране на отпадъци;
- Подобряване на системата за сметосъбиране, вкл. подмяна на старите съдове с нови, завишаване кратността на сметосъбирането, активиране на населението да събира разделно, ежегодно почистване на по-натоварените улични платна, вкл. измиране и облагородяване на пространствата около тях (засаждане на различни растителни видове);

обръщане на специално внимание на земеделските производители по отношение на видовете торове и препарати, които използват, в т.ч. информирането им за по-екологосъобразно и устойчиво ползване на земите и почвите;

- Подобряване на системата по управление на отпадъците в Община Лесичово.

#

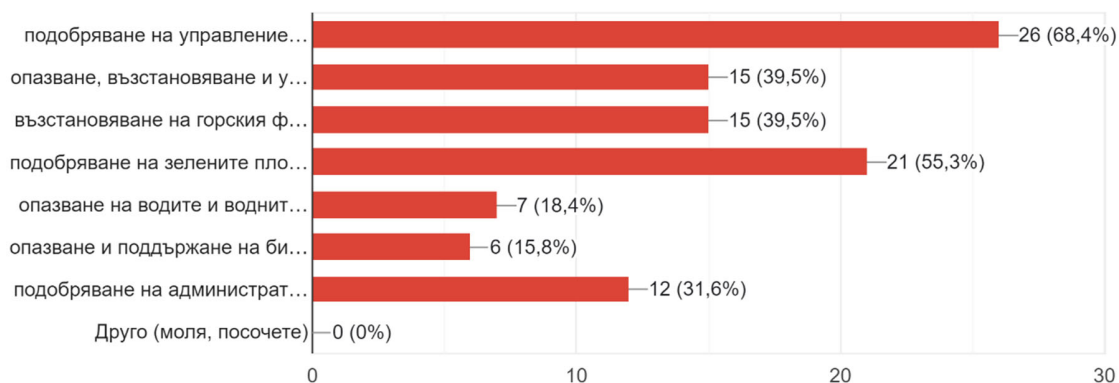
Въпрос №22

Във връзка с получените данни на следващия въпрос от анкетното проучване участниците определят следните три основни приоритета за опазване на околната среда в Община Лесичово:

- ✓ Подобряване управлението на отпадъците - 68.4%
- ✓ Подобряване на зелените площи, места за отдих, велоалеи, спортни съоръжения – 55.3%;
- ✓ Опазване, възстановяване и устойчиво ползване на почвите; опазване на качеството на атмосферния въздух и възстановяване на горския фонд са с еднакъв резултат – 39.5%

Кои според Вас трябва да са трите основни приоритета за опазване на околната среда в Община Лесичово?

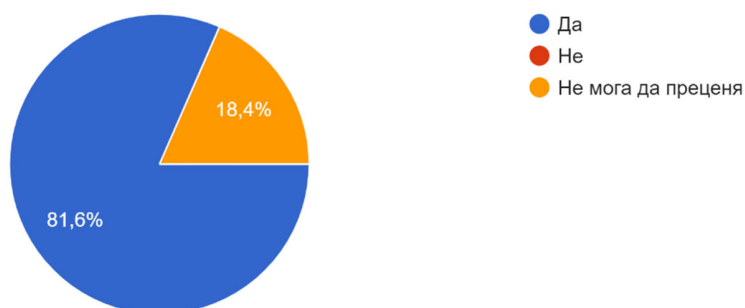
38 отговора



Въпрос №23

Във връзка с получените резултати на следващия въпрос 81.6% от анкетираниите посочват, че трябва да се санкционират много строго лицата, които изхвърлят отпадъци на нерегламентирани места или извършват други нарушения, свързани с опазването на околната среда, а 18.4 % не могат да преценят нуждата от санкции.

Смятате ли, че трябва да се санкционират много строго лицата, които изхвърлят отпадъци на нерегламентирани места или извършват друг...ния, свързани с опазване на околната среда?
38 отговора

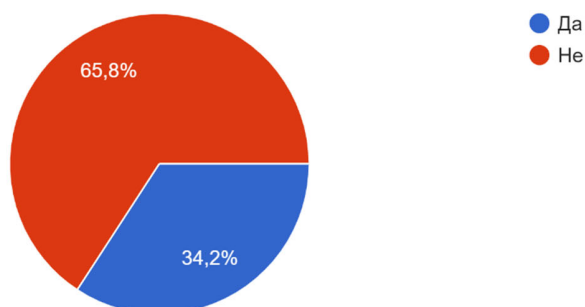


Въпрос №24

65.8% от анкетираниите посочват, че са информирали Община Лесичово или други органи за констатирани от тях нарушения в контекста на опазване на околната среда. Други 34.2% споделят, че не са предоставяли на компетентните органи такава информация.

Информирал ли сте общината или други органи за констатирани от Вас нарушения, свързани с изхвърляне на отпадъци от нерегла...ения, свързани с опазване на околната среда?

38 отговора

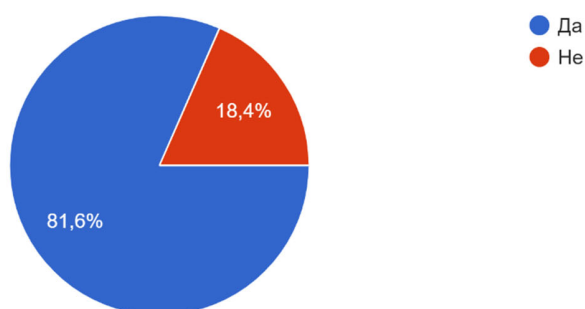


Въпрос №25

81.6% от анкетираните желаят да бъдат информирани относно кампании, свързани с подобряване на околната среда и нейните компоненти. 18.4% от участвалите в проучването не желаят да бъдат информирани по темата.

Желаете ли да бъдете информирани относно кампании, свързани с подобряване на околната среда и нейните компоненти?

38 отговора



Въпрос №26

Ядрото на изследването е базирано на мненията на експертите от общинска администрация Лесичово – 39.5%, гражданското общество – 39.5%, представители на промишлеността/бизнеса – 15.8% и с най-малък процент на участие от представители на земеделските производители – 5.2%.

Вие сте представител на коя от изброените по-долу групи?

38 отговора

